Tilinpäätös ja toimintakertomus 2017

Sipoon kunta

SIPOO
SIBBO

Sipoon kunnan tilinpäätös ja toimintakertomus 2017

11.6.2018

Sisällysluettelo

1 TOIMINTAKERTOMUS 4

1.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA 4

1.1.1 Kunnanjohtajan katsaus 4

1.1.2 Sipoon kunnan hallinto 6

1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys 12

1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa 14

1.1.5 Kunnan henkilöstö 16

1.1.6 Ympäristö 18

1.1.7 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä 19

1.1.8 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista 19

1.2 SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMISESTÄ 19

1.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS 23

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen 23

1.3.2 Toiminnan rahoitus 29

1.4 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET 31

1.5 KOKONAISTULOT JA -MENOT 33

1.6 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS 34

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä 34

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus 35

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat 36

1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä 36

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä 37

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut 37

1.7 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET 41

1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely 41

1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet 41

2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN 42

2.1 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN 42

2.2 MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMINEN 42
2.3 KÄYTTÖTALOUDEN TOTEUTUMINEN 43
2.3.1 Keskusvaalilautakunta 43
2.3.2 Tarkastuslautakunta 43
2.3.3 Kunnanhallitus 44
2.3.4 Sosiaali- ja terveysvaliokunta 51
2.3.5 Sivistysvaliokunta 62
2.3.6 Tekninen valiokunta, Rakennus- ja ympäristövaliokunta 72
2.3.7 Peruskunta yhteensä 86
2.3.8 Poikkeamat tilinpäätösvuoden talousarviosta ja edellisestä vuodesta 87
2.4 TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN 89
2.5 INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN 90
2.6 RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN 95
2.7 YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA 98
3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT 99
3.1 TULOSLASKELMA 99
3.2 RAHOITUSLASKELMA 100
3.3 TASE 101
3.4 KONSERNILASKELMAT 103
4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT 107
4.1 ARVOSTUS- JA JAKSOTUSPERIAATTEET SEKÄ MENETELMÄT 107
4.2 KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET 108
4.3 TOIMINTATUOTOT KUNNAN MÄÄRITTELEMINÄ TEHTÄVÄKOKONAISUUKSINA 109
4.4 VEROTULOJEN ERITTELY 109
4.5 VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY 109
4.6 PALVELUJEN OSTOJEN ERITTELY 109
4.7 SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEET JA NIIDEN MUUTOKSET 110
4.8 PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET 110
4.9 PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSVOITOT JA -TAPPIOT 111
4.10 OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPÄÄOMAN KORKOTUOTTOJEN ERITTELY 111
4.11 SATUNNAISIIN TUOTTOIHIN JA KULUIHIN SISÄLTYVÄT ERÄT 111
4.12 AINEETTOMAT JA AINEELLISET HYÖDYKKEET 112
4.13 SAAMISTEN ERITTELY 114
4.14 LYHYTAIKAISIIN SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT 114
4.15 OMAN PÄÄOMAN ERITTELY 114

4.16 PITKÄAIKAISEEN VIERAASEEN PÄÄOMAAN KUULUVAT VELAT, JOTKA ERÄÄNTYVÄT MYÖHEMMIN KUIN VIIDEN VUODEN KULUTTUA 115
4.17 PAKOLLISET VARAUKSET 115
4.18 POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET 115
4.19 VIERAS PÄÄOMA 116
4.20 MUIDEN VELKOJEN ERITTELY 116
4.21 LYHYTAIKAISEN VIERAAN PÄÄOMAN SIIRTOVELKOIHIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT 116
4.22 HUOLLETTAVIEN VARAT 116
4.23 LEASINGVASTUIDEN YHTEISMÄÄRÄ 117
4.24 KUNNAN ANTAMAT VASTUUSITOUMUKSET 117
4.25 VASTUU KUNTIEN TAKAUSKESKUKSEN TAKAUSVASTUISTA 117
4.26 HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ 31.12. 117
4.27 HENKILÖSTÖKULUT 118
4.28 LUOTTAMUSHENKILÖN PALKKIOISTA PERITYT JA TILITETYT LUOTTAMUSHENKILÖMAKSUT 118
4.29 TILINTARKASTAJAN PALKKIOT 118
4.30 INTRESSITAHOTAPAHTUMAT 118

5 SIPOON VESI, LIIKELAITOS 119

5.1 SIPOON VESI, TILINPÄÄTÖSLASKELMAT JA TUNNUSLUVUT 119
5.2 SIPOON VESI, JOHTOKUNNAN HYVÄKSYMÄN TALOUSARVION TOTEUTUMISVERTAILU 122
5.3 SIPOON VESI, TOIMINTAKERTOMUS 126
5.4 SIPOON VESI, TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT 131
5.5 SIPOON VESI -LIIKELAITOKSEN VAIKUTUS KUNNAN TALOUTEEN 137

6 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ 142

7 TILINPÄÄTÖSTÄ VARMENTAVAT ASIAKIRJAT 142

7.1 TILIKAUDEN 1.1.–31.12.2017 AIKANA KÄYTETYT TILIKIRJAT, RAPORTIT JA KORTISTOT 142
7.2 TASE-ERITTELY 31.12.2017 145

1 TOIMINTAKERTOMUS

1.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

1.1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Kulunut vuosi oli kunnallisvaalivuosi, ja ensimmäinen vuosi jolloin vaalit pidettiin keväällä. Siksi valtuusto vaihtui kesäkuun alusta. Sipoon uudessa valtuustossa on edelleen 43 jäsentä. Jäsenistä 23 on miehiä ja 20 naisia (aiemmin 28 miestä ja 15 naista). Seuraavat ryhmät ovat edustettuina uudessa valtuustossa: Suomen ruotsalainen kansanpuolue 17 jäsenellä (muutos 0), Kokoomus 11 jäsenellä (muutos +2), Sosialidemokraatit 5 jäsenellä (muutos 0), Vihreät 5 jäsenellä (muutos +2), Perussuomalaiset 2 jäsenellä (muutos 0) Keskusta 1 jäsenellä (muutos –3), Kristillisdemokraatit 1 jäsenellä (uusi) ja Politiikasta iloa 1 jäsenellä (muutos 0). Yhteinen Sipoomme jättäytyi pois kunnallisvaaleista. Kunnanvaltuuston puheenjohtaja vaihtui Christel Liljeströmistä (RKP) Heikki Vestmaniin (Kok.) ja kunnanhallituksen puheenjohtaja Ari Oksasesta (Kok.) Kaj Lindqvistiin (RKP).

Valtuustonvaihdon yhteydessä tehtiin paljon töitä uuden vuorovaikutteisemman, konkreettisemman ja tavoitteellisemman kuntastrategian luomiseksi. Alkuvuodesta tehtiin pohjatyötä osallistamalla kuntalaisia ja henkilöstöä sekä tunnistamalla strategialle relevantteja teemoja ja luomalla niille vaihtoehtoja vaikutusarviointeineen. Syksyllä uusi valtuusto sai kolmen työpajan sekä muiden valmistelutöiden kautta tehdä valintoja ja syventää sisältöä. Samalla uusittiin kunnan brändi. Tämä tehtiin yhteistyössä Haaga-Helian myynnin ja visuaalisen markkinoinnin opiskelijoiden kanssa brändikilpailun kautta.

Sipoo on jatkanut myönteistä kehitystään vuoden 2017 aikana. Olimme kolmatta vuotta Suomen prosentuaalisesti nopeimmin kasvavien kuntien joukossa. Helmikuussa 20 000 asukkaan raja meni rikki ja kunta järjesti sen kunniaksi kakkukahvit kaikille kuntalaisille Sipoon nimipäivän yhteydessä. Voimakas kasvu tulee myös jatkumaan lähivuosina. Rakentaminen käynnistyi Söderkullasta ja on nyt laajentunut Nikkilään. Lähivuosina kasvu laajenee edelleen Talmaan.

Sipoon kasvu vaikuttaa luonnollisesti myös palveluverkon muotoutumiseen. Kulunut vuosi on mennyt syksyllä 2016 päätettyjen suurten hankkeiden suunnitteluun ja kilpailuttamiseen. Kyseessä ovat Sipoonlahden ja Nikkilän Sydämen koululaajennukset sekä Nikkilän uuden päiväkodin rakentaminen. Näin kunnassa halutaan turvata hyvä oppimisympäristö nopeasti kasvavalle väestölle ja minimoida samalla tilapäisten oppimistilojen tarve.

Sipoo ei valitettavasti ole välttynyt Suomen kuntakenttää laajasti riivaavien rakennusten sisäilmaongelmien vaikutukselta. Suurimmat haasteet olivat edelleen Opintien koululla Söderkullassa, Talman koululla sekä Kuntalassa.

Toiminnan kehityksessä olemme jatkaneet talouden tasapainottamisohjelman, Operaatio Kattilankannen, sekä palvelujen kehittämisohjelman, Operaatio Induktiolieden, toteuttamista. Näillä tavoitellaan vähintään 10 miljoonan euron pysyvää tuottojen ja menojen välisen erotuksen parantamista niin, että suurin osa näistä tavoitteista saavutetaan vuoteen 2017 mennessä ja loput, rakenteellisesti haasteellisemmat, vuoteen 2020 mennessä. Operaatio Kattilankannen osalta päätettiin lopettaa henkilöstöön liittyvät toimenpiteet vuoden 2016 loppuun. Operaatio Kattilankannen päätyttyä vuoden lopussa arvioidaan saavutetun noin 6 miljoonan euron rakenteellinen tuloslaskelman parannus asetetusta 10 miljoonan tavoitteesta.

Kunnan kasvaessa olemme pyrkineet parantamaan tuottavuutta laskemalla ulkoisia toimintakuluja asukasta kohti. Tässä emme valitettavasti onnistuneet tänä vuonna. Vuonna 2016 luku oli 5 884 euroa per asukas (peruskonserni) ja vuonna 2017 6 045 euroa per asukas.

Jotta kunta pystyy kestävästi rahoittamaan kasvun aiheuttaman investointipaineen, meidän pitää pystyä täysimääräisesti käyttämään tontinmyyntitulomme investointiemme rahoittamiseksi. Tilikauden tulos ennen tontinmyyntituloja vuonna 2016 oli +0,5 miljoonaa euroa. Vuonna 2017 se oli +1,0 miljoonaa euroa.

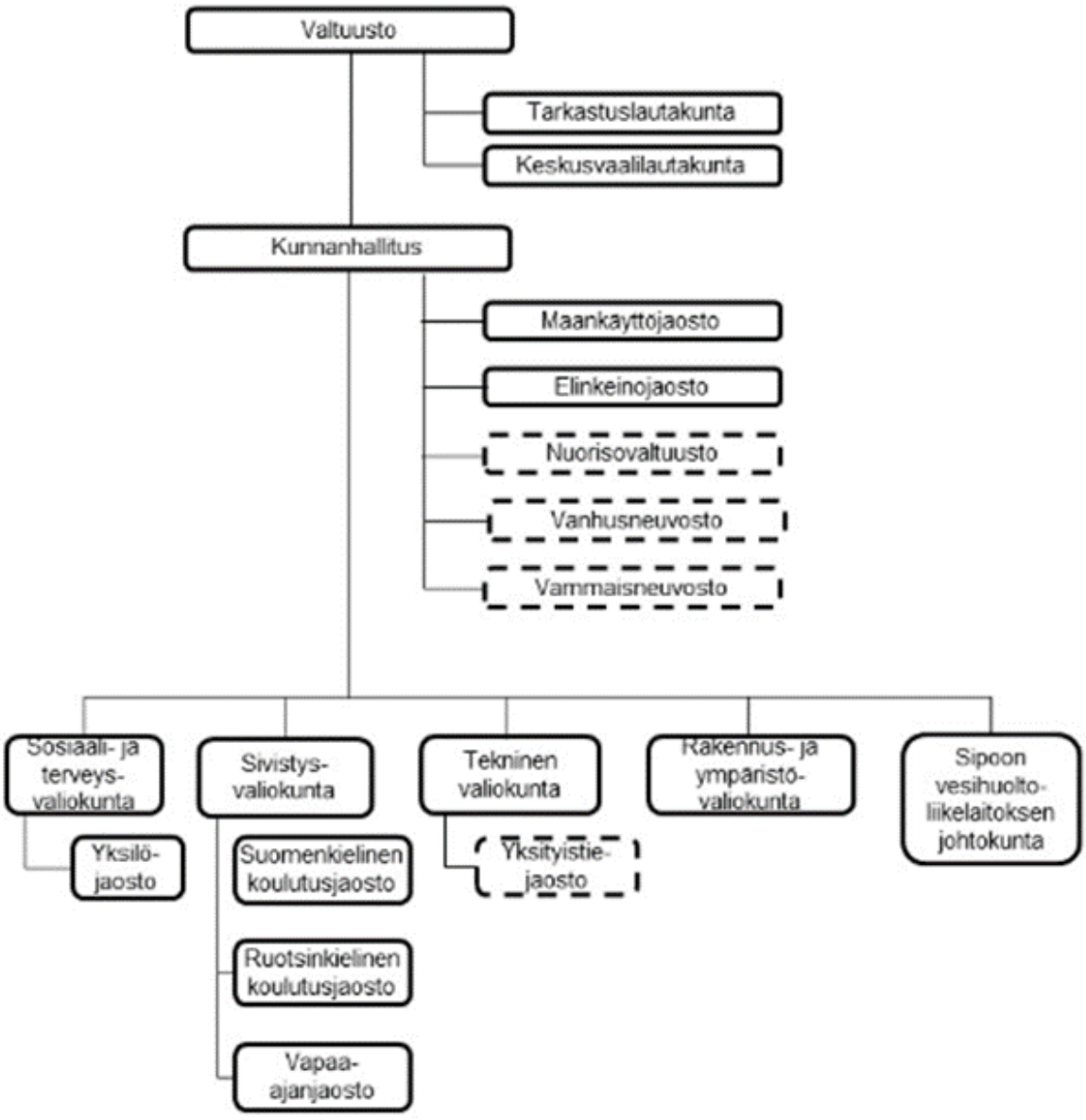
Kunnan tilikauden tulos vuonna 2017 oli 3,0 miljoonaa euroa (2016 13,0 miljoonaa euroa) ja ylijäämä 4,4 miljoonaa euroa (2016 1,0 miljoonaa euroa). Kunnan lainamäärä alitti budjetoidun tason ollen 51,6 miljoonaa euroa. Kasvua edellisvuodesta oli 4,8 miljoonaa euroa.

Syksyllä kunnan pitkäaikainen kunnansihteeri Peter Stenvall siirtyi ansaitulle eläkkeelle 34 palvelusvuoden jälkeen. Hänen tilalleen valittiin Lilian Andergård-Stenstrand. Olen kiitollinen ja iloinen siitä, että kunnanvaltuusto päätti kokouksessaan 11.12.2017 yksimielisesti valita minut jatkamaan Sipoon kunnanjohtajana.

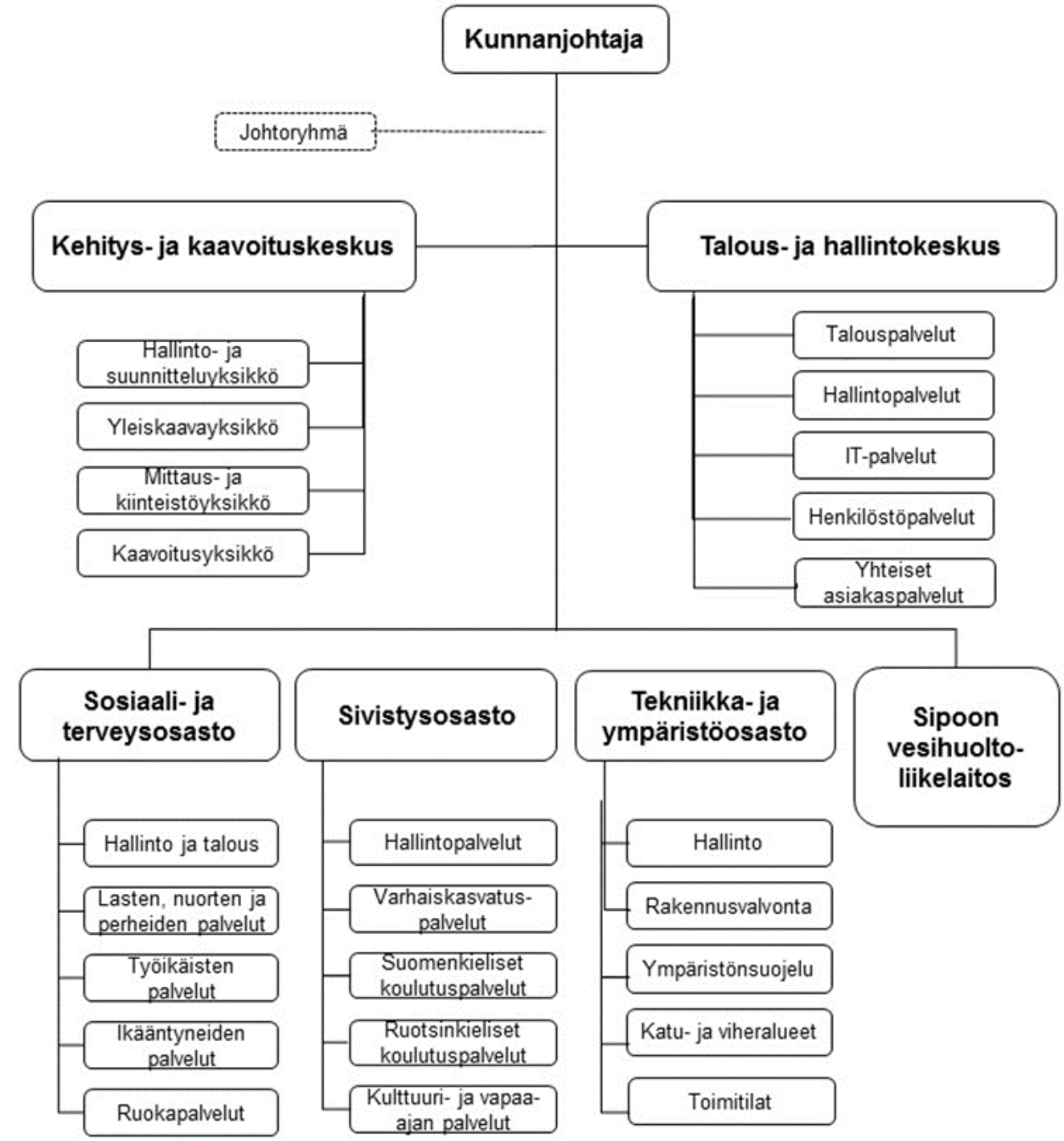
Mikael Grannas

1.1.2 Sipoon kunnan hallinto

Luottamushenkilöorganisaatio

Henkilöstöorganisaatio

Luottamuselinten kokoonpano sekä osastojen johtavat viranhaltijat 31.12.2017

Valtuusto, 43 jäsentä

Puheenjohtaja	Heikki Vestman (kok.)
1. varapuheenjohtaja	Kasper Nyberg (RKP)
2. varapuheenjohtaja	Sini-Pilvi Saarnio (Vihr.)
3. varapuheenjohtaja	Eva Kuntsi (SDP)

Valtuuston voimasuhteet

Suomen ruotsalainen kansanpuolue	17 paikkaa
Kokoomus	11 paikkaa
Sosialidemokraatit	5 paikkaa
Vihreät	5 paikkaa
Perussuomalaiset	2 paikkaa
Keskusta	1 paikka
Politiikasta Iloa	1 paikka
Kristillisdemokraatit	1 paikka

Kunnanhallitus, 11 jäsentä

Kaj Lindqvist, puheenjohtaja (RKP)	Varajäsenet
Ari Oksanen, 1. varapuheenjohtaja (Kok.)	Tom Sundbäck (RKP)
Marketta Mattila, 2. varapuheenjohtaja (Vihr.)	Juhani Rantala (Kok.)
Tim Kankfelt (RKP)	Riitta-Kaisa Kosonen (Vihr.)
Thomas Elfgren (RKP)	Magnus Åström (RKP)
Kicka Lindroos (RKP)	Stefan Sandström (RKP)
Clara Lindqvist (RKP)	Maria Liljeström (RKP)
Tapio Virtanen (SDP)	Mia Wikström (RKP)
Juha Salo (Kok.)	Maija Kuntsi (SDP)
Marja Manninen-Ollberg (Kok.)	Juha Suuronen (Kok.)
Linda Karhinen (Kok.)	Mari Viita (Kok.)
Esittelijä: Kunnanjohtaja	Virpi Karjalainen (Kok.)

Kunnanjohtaja	Mikael Grannas
Talous- ja hallintojohtaja	Pekka Laitasalo
Henkilöstöpäällikkö	Merja Soosalu
Chief Digital Officer	Ethel Eriksson
Kunnankamreeri	Sture Lindqvist
Palvelupäällikkö	Susanne Fredriksson
Vt. kunnansihteeri	Rita Lönnroth

Maankäyttöjaosto, 7 jäsentä

Juhani Rantala, puheenjohtaja (Kok.)	Varajäsenet
Maria Liljeström, 1. varapuheenjohtaja (RKP)	Simo Lehvonen (Kok.)
Magnus Åström (RKP)	Kicka Lindroos (RKP)
Mia Wikström (RKP)	Jan Hindsberg (RKP)
Mari Viita (Kok.)	Clara Lindqvist (RKP)
Kjell Grönqvist (SDP)	Suvi Vuoksenranta (Kok.)
Lauri Kajander (Vihr.)	Rainer Boman (SDP)
Kunnanhallituksen edustaja: Tim Kankfelt	Sini-Pilvi Saarnio (Vihr.)
Esittelijä: Kehitysjohtaja	

Vt. kehitysjohtaja	Pekka Söyrilä
Yleiskaavapäällikkö	Kaisa Jama
Kaavoituspäällikkö	Matti Kanerva
Mittaus- ja kiinteistöpäällikkö	Pekka Söyrilä

Elinkeinojaosto, 5 jäsentä
Juha Suuronen, puheenjohtaja (Kok.)
Pekka Petäkoski, varapuheenjohtaja (SDP)
Christel Liljeström (RKP)
Tanja Åkerfelt (RKP)
Timo Rope (Pl)
Kunnanhallituksen edustaja: Kicka Lindroos
Esittelijä: Elinkeinopäällikkö

Pasi-Ilkka Väyrynen (Kok.)
Sanna Tiivola (SDP)
Tim Kankfelt (RKP)
Antti Skogster (RKP)
Petri Haikonen (Pl)

Tarkastuslautakunta, 5 jäsentä
Harri Lehtonen, puheenjohtaja (Vihr.)
Hannele Rauha, varapuheenjohtaja (SDP)
Hans-Peter Lindgren (RKP)
Minna Lindblom (Kok.)
Kirsti Toivola (PS)

Varajäsenet
Maija Lepistö (Vihr.)
Janne Nickström (SDP)
Sakarias Liimatainen (RKP)
Pauliina Tapio (Kok.)
Kristiina Ovaskainen (PS)

Ammattitilintarkastuksesta vastasi
KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy
Tilintarkastaja Martin Slotte, JHT, HT

Keskusvaalilautakunta, 5 jäsentä
Michael Mellin, puheenjohtaja (RKP)
Maija-Liisa Sahlbom, varapuheenjohtaja (Vihr.)
Liisa Jankkari (Kok.)
Sami Siltaloppi (SDP)
Mervi Hursti (PS)

Varajäsenet
1. Peter Stenvall (RKP)
2. Juha Maristo (Vihr.)
3. Matti Viita (Kok.)
4. Kjell Grönqvist (SDP)
5. Maarit Virtanen (PS)

Sosiaali- ja terveysvaliokunta, 9 jäsentä
Micaela Röman, puheenjohtaja (RKP)
Marja Manninen-Ollberg,
varapuheenjohtaja (Kok.)
Maria Forss (RKP)
Hans-Eric Christiansson (RKP)
Henrik Gustafsson (RKP)
Kadir Turan (Kok.)
Riitta-Kaisa Kosonen (Vihr.)
Suvi Vuoksenranta (Kok.)
Juha Huotari (SDP)
Kunnanhallituksen edustaja: Thomas Elfgren
Esittelijä: Sosiaali- ja terveysjohtaja

Varajäsenet
Anna-Karin Nygren (RKP)
Pasi-Ilkka Väyrynen (Kok.)

Johanna Saxén (RKP)
Christer Silén (RKP)
Rolf Törrönen (RKP)
Liisa Jankkari (Kok.)
Matti Hyhkö (Vihr.)
Laura Lindell (Kok.)
Eva Kuntsi (SDP)

Yksilöjaosto, 3 jäsentä
Eva Kuntsi, puheenjohtaja (SDP)
Thomas Elfgren, varapuheenjohtaja (RKP)
Sirpa Pöllönen (Vihr.)

Varajäsenet
Merja-Hannele Vuohelainen (SDP)
Klaus-Mauritz Nikander (RKP)
Tuula Räikkönen (Vihr.)

Sosiaali- ja terveysjohtaja
Palvelujohtaja
Johtava lääkäri
Vanhustyön päällikkö
Ruokapalvelupäällikkö

Leena Kokko
Bodil Grön
Anders Mickos
Helena Räsänen
Marianne Putus

Sivistysvaliokunta, 9 jäsentä
Antti Skogster, puheenjohtaja (RKP)
Mandi Alaterä, varapuheenjohtaja (Kok.)
Ann-Cathrine Helling (RKP)
Elvira Kaiser (RKP)
Henrik Möller (RKP)
Sami Alasara (Kok.)
Juha Kytö (Kok.)
Lilli Kahri (Vihr.)
Maija Kuntsi (SDP)
Kunnanhallituksen edustaja: Juha Salo
Esittelijä: Sivistysjohtaja

Varajäsenet
Johan Granqvist (RKP)
Camilla Långsjö (Kok.)
Charlotta Engblom (RKP)
Johanna Saxén (RKP)
Tom Sundbäck (RKP)
Juha Kopra (Kok.)
Virpi Karjalainen (Kok.)
Janne Inkeroinen (Vihr.)
Teija Virtanen (SDP)

Suomenkielinen koulutusjaosto, 5 jäsentä
Mandi Alaterä, puheenjohtaja (Kok.)
Pasi Ylirisku varapuheenjohtaja (Vihr.)
Jussi Merikanto (Kok.)
Teija Virtanen (SDP)
Kari-Matti Syrjäläinen (RKP)
Kunnanhallituksen edustaja: Kicka Lindroos
Esittelijä: Sivistysjohtaja

Varajäsenet
Anna Kajander (Kok.)
Esa Mäkinen (Vihr.)
Jani Nieminen (Kok.)
Eva Kuntsi (SDP)
Micaela Röman (RKP)

Ruotsinkielinen koulutusjaosto, 5 jäsentä
Ann-Cathrine Helling, puheenjohtaja (RKP)
Camilla Långsjö, varapuheenjohtaja (Kok.)
Mari Berg (RKP)
Mikael Grönroos (RKP)
Kjell Grönqvist (SDP)
Kunnanhallituksen edustaja: Linda Karhinen
Esittelijä: Opetuspäällikkö

Varajäsenet
Elvira Kaiser (RKP)
Claudia Lundberg (Kok.)
Daniela Suomi (RKP)
Rasmus Öhman (RKP)
Rainer Boman (SDP)

Vapaa-ajanjaosto, 5 jäsentä
Tom Sundbäck, puheenjohtaja (RKP)
Juha Kopra, varapuheenjohtaja (Kok.)
Caroline Högel (RKP)
Anna Turkki (Vihr.)
Tiina Sinkkonen (KD)
Kunnanhallituksen edustaja: Marketta Mattila
Esittelijä: Tulosyksikön päällikkö

Varajäsenet
Kenneth Udd (RKP)
Juha Kytö (Kok.)
Viola Mickos (RKP)
Janne Inkeroinen (Vihr.)
Anne Pircklén (KD)

Sivistysjohtaja — Kurt Torsell
Opetusjohtaja — Hannu Ollikainen
Varhaiskasvatuspäällikkö — Mervi Keski-Oja
Kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö — Anne Laitinen

Tekninen valiokunta, 9 jäsentä	Varajäsenet
Rainer Boman, puheenjohtaja (SDP)	Tarmo Ojala (SDP)
Charlotta Engblom, varapuheenjohtaja (RKP)	Maria Forss (RKP)
Karl-Erik Oljemark (RKP)	Bjarne Ståhl (RKP)
Juha Kopra (Kok.)	Sami Alasara (Kok.)
Anna-Karoliina Mattila (Vihr.)	Sami Nykter (Vihr.)
Bob Myrberg (PS)	Jari Hursti (PS)
Monika Hämäläinen (Kesk.)	Jaana Laine (Kesk.)
Kunnanhallituksen edustaja: Ari Oksanen	
Esittelijä: Tekninen johtaja	
Tekninen johtaja	Ilari Myllyvirta
Kuntatekniikan päällikkö	Heidi Saarenpää
Tilapalvelupäällikkö	Juha Pohjonen
Toimialan kehittämispäällikkö	Lari Sirén

Rakennus- ja ympäristövaliokunta, 7 jäsentä	Varajäsenet
Kasper Nyberg, puheenjohtaja (RKP)	Christer Lindqvist (RKP)
Sini-Pilvi Saarnio, varapuheenjohtaja (Vihr.)	Mika Myllynen (Vihr.)
Kenneth Albrecht (RKP)	Björn Backström (RKP)
Ann-Christine Nokelainen (RKP)	Monika Zakowski (RKP)
Heikki Vestman (Kok.)	Ari Tamminen (Kok.)
Simo Lehvonen (Kok.)	Juhani Rantala (Kok.)
Pirkko Buddas (Kok.)	Pauliina Tapio (Kok.)
Kunnanhallituksen edustaja: Tapio Virtanen	
Esittelijä: Tulosyksikön päällikkö	
Ympäristönsuojelupäällikkö	Christel Kyttälä
Rakennusvalvontapäällikkö	Ulla-Maija Upola

Sipoon vesi, johtokunta, 5 jäsentä	Varajäsenet
Stefan Sandström, puheenjohtaja (RKP)	Maarit Virtanen (PS)
Ilkka Janhunen (PS)	Kim Simonsén (RKP)
Ari Tamminen (Kok.)	Sami Alasara (Kok.)
Gunilla Holmberg (RKP)	Maria Liljeström (RKP)
Sirpa Pöllönen (Vihr.)	Tapani Pöllönen (Vihr.)
Kunnanhallituksen edustaja: Thomas Elfgren	
Esittelijä: Liikelaitosjohtaja	
Liikelaitosjohtaja Matti Huttunen	

1.1.3 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Kansantalouden tilanne

Suomen talouskasvu on laaja-alaista, vienti vauhdittaa kasvua ja samalla kotimainen kysyntä jatkuu voimakkaana. Suomen Pankin ennusteen mukaan bruttokansantuote kasvaa 3,1 % vuonna 2017 ja 2,5 % vuonna 2018. Vuosina 2019–2020 talouskasvu jatkuu noin 1,5 prosentin vauhtia. Inflaatio kiihtyy, mutta jää koko ennustejaksolla eli vuosina 2017–2020 Suomessa hitaammaksi kuin muualla euroalueella.

Keskeisimpinä tekijöinä suhdannenousun taustalla ovat olleet ulkoiset tekijät, kuten kauppakumppanimaiden hyvä talouskasvu ja euroalueen elvyttävä rahapolitiikka. Vaikka noususuhdanne näyttää nyt selvästi vahvemmalta ja laaja-alaisemmalta kuin aiemmin, vuoden 2017 kasvu jää koko ennustejakson nopeimmaksi. Kansainvälisen talouden veto ja rahapolitiikan talouskasvua tukeva vaikutus vaimenevat hieman, ja Suomen pitkällä aikavälillä vaimea kasvupotentiaali hidastaa kasvua ennustejakson loppua kohti. Ennusteen riskit painottuvat lähivuosina kuitenkin ennustettua nopeamman kasvun suuntaan.

Vientiä tukevat vuosina 2017–2020 tärkeimpien vientimarkkinoiden hyvänä jatkuva kasvu ja Suomen kustannuskilpailukyvyn paraneminen. Erityisesti euroalueen investointien lisääntyminen tukee Suomen vientiteollisuuden näkymiä. Vuotta 2017 lukuun ottamatta nettoviennin vaikutus kasvuun jää kuitenkin melko vähäiseksi, sillä Suomi tuo paljon vientituotannon välituotteita ulkomailta ja vahva kotimainen kysyntä myös lisää tuontia. Viennin koheneminen parantaa vaihtotasetta, joka on ennustejaksolla liki tasapainossa. Vaihtotaseen tasapainottuminen luo osaltaan pohjaa kestävämmälle kasvulle.

Yksityinen kulutus kasvaa työllisyystilanteen ja kuluttajien ostovoiman paranemisen myötä. Myös negatiivisina pysyvät reaalikorot ja kuluttajien vahva luottamus kannustavat kotitalouksia kuluttamaan. Poikkeuksellisen kevyt rahapolitiikka pitää myös yritysten lainakorot edelleen matalina ja tukee investointeja. Investoinnit kasvavat lähivuosina voimakkaasti, mutta kasvu hidastuu vuotta 2020 lähestyttäessä.

Aiempaa vientivetoisempi kasvu muuttaa Suomen kasvun rakennetta lyhyellä aikavälillä. Tuottavuuden paraneminen on vuosina 2016–2017 selvästi kiihtynyt, ja sitä tukee lähivuosina tuotannollisten investointien lisääntyminen, joka kasvattaa tuotantokapasiteettia ja siten kasvupotentiaalia. Suomen talouskasvu on myös ennustevuosina suureksi osaksi tuottavuuden kohenemisen varassa.

Työllisyyden kasvu on vastaavasti ollut toistaiseksi melko vaimeaa suhteessa taloudellisen aktiivisuuden vilkastumiseen. Vuosina 2017 ja 2018 työllisyyden kasvu kiihtyy työn kysynnän lisääntyessä, mutta ennustejakson loppua kohden kohtaanto-ongelmat, väestörakenteen muutos ja muut työn tarjontarajoitteet hidastavat työllisyyden paranemista.

Julkisen talouden tilanne on vahvistunut suhdanteen paranemisen myötä. Julkisen sektorin alijäämä suhteessa BKT:hen pienenee 1,1 prosenttiin vuonna 2017 ja edelleen 0,7 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä. Talouden kokonaisverorasitus kevenee ennustejaksolla 2,4 prosenttiyksikköä. Suhdanteen paraneminen ei kuitenkaan ratkaise julkisen talouden pidemmän aikavälin ongelmia. Finanssipolitiikan mitoitus on ennustejaksolla suhdanteeseen nähden kevyt. Julkisen talouden kestävyysvaje on edelleen noin 3 %.

Lähde: Suomen Pankki, Euro & talous 18.12.2017

Kuntatalouden yleinen tilanne

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2017 tilinpäätösarviot osoittavat kuntatalouden vahvistuneen viime vuonna, mutta ennakko-odotukset eivät kuitenkaan ole täysin toteutuneet, arvioidaan Kuntaliiton analyysissä tilinpäätösten ennakkotiedoista. Analyysi perustuu Tilastokeskuksen julkaisemiin tilastotietoihin.

Vuoden 2017 tilikauden tulos parani tilinpäätöstietojen mukaan noin 200 miljoonaa euroa, mutta jäi kuitenkin 500 miljoonaa euroa pienemmäksi kuin viime syksyn kuntatalousohjelmassa arvioitiin. Myös odotukset koko kuntasektorin lainakannan pienentymisestä jäivät haaveeksi.

Kuntasektorin toimintakulut laskivat viime vuonna keskimäärin 1,0 prosenttiyksikköä muun muassa kilpailukykysopimukseen liittyvien toimien, perustoimeentulotuen Kela-siirron ja kuntien omien säästötoimien vuoksi.

Kuntien verotulot 2017 kasvoivat koko maan tasolla yhteensä 2,0 prosenttia, eli 450 miljoonaa euroa. Samanaikaisesti valtionosuudet kuitenkin laskivat 3,3 prosenttia eli 300 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos oli negatiivinen 60 kunnassa, joista kaikki ovat alle 100 000 asukkaan kuntia.

Kuntakentän menot eivät vähentyneet niin paljon kuin valtiovarainministeriö ennakoi, joten kuntiin viime vuonna kohdistuneet valtionosuusleikkaukset ovat olleet ylimitoitettuja. Valtion rahoitusosuuden pienentymisen seurauksena peruspalveluiden rahoitus on jäänyt yhä enemmän kuntien vastuulle.

Kuntatalouden rahoituksellista tasapainoa kuvaava toiminnan ja investoinnin rahavirta nousi plussalle 250 miljoonaan euroon. Tämä merkitsee, että kuntatalouden rahoitusasema on ensimmäistä kertaa pitkään aikaan tasapainossa. Muutoksen taustalla on kuntien tiukka taloudenpito, harkitut investoinnit sekä koko julkisen sektorin yhteinen tasapainottamispolitiikka.

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta nousi vuonna 2017 yhteensä noin 150 miljoonaa euroa eli 0,9 prosenttia. Tämä johtuu siitä, että kuntien lainakanta laski 100 miljoonaa euroa samalla, kun kuntayhtymien lainakanta kasvoi suurista sairaalainvestoinneista johtuen 250 miljoonaa euroa.

Kuntien lainakanta laski niissä kunnissa, joissa oli yli 100 000 tai alle 2 000 asukasta. Muissa kuntakokoluokissa velkaantuminen jatkui. Tällä hetkellä kuntien ja kuntayhtymien lainakanta on 18,3 miljardia euroa.

Kuntien talousarviokyselyn mukaan verotulot ja valtionosuudet eivät juurikaan kasva vuonna 2018 samalla kun toimintakulut kasvavat noin miljardi euroa. Vuosi 2019 näyttäytyy kuntien arvioissa yhtä vaikeana. Näyttää siltä, että viime vuosi jää poikkeukselliseksi vuodeksi. Kuntien arvioiden mukaan kuntien talous heikkenee jo tänä vuonna selvästi. Investoinnit kasvavat viidenneksellä, ja tämän johdosta lainakanta uhkaa kääntyä jälleen kasvuun.

Kuntasektorin korjausvelkaa on selvitetty myös Kuntaliiton ja FCG:n tuoreessa selvityksessä. Siinä arvioidaan, että kuntakonserneilla on laskennallisesti katettavaa korjausvelkaa 4 miljardia euroa pelkästään toimitilojen ja kiinteistöjen osalta. Korjausvelka on edelleen kasvamassa. Jotta investoinnit voidaan rahoittaa, on kuntien tulokehityksen jatkossakin oltava vahvaa ja menot pidettävä kurissa. Kuntien tulopohjaa ei saa enää heikentää valtion toimenpitein, koska myös maakunta- ja sote-uudistus aiheuttavat suurta epävarmuutta kuntien talouteen lähivuosina.

Lähde: Kuntaliitto tiedottaa 7.2.2018

1.1.4 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Kunnan operatiivisessa ja juridisessa rakenteessa ei tapahtunut muutoksia vuoden 2017 aikana.

Tässä taulukossa luvut sisältävät peruskunnan mukaan lukien Sipoon Vesi sekä peruskonsernin kohdalla keskinäiset kiinteistöosakeyhtiöt.

	Kunta ml vesilaitos			Peruskunta ja Sipoon Vesi			Peruskonserni		
Sipoo, avainluvut 2013-2017	**TP 2013**	**TP 2014**	**TP 2015**	**TP 2016**	**TP 2017**	**TA 2017**	**TP 2016, peruskonserni**	**TP 2017, peruskonserni**	**TA 2017, peruskonserni**
Kunnan asukasluku	**18914**	**19034**	**19399**	**19922**	**20310**	**20500**	**19922**	**20310**	**20500**
Toimintatuotot	15,3	16,5	16,9	18,4	22,1	20,1	17,6	21,1	18,9
Myyntivoitot	4,8	3,2	10,8	6,0	2,0	6,0	6,0	2,1	6,0
Toimintakulut	114,1	114,5	113,7	119,6	124,9	124,9	117,2	122,8	122,2
Toimintakate m€	**-93,9**	**-94,7**	**-86,0**	**-95,2**	**-100,8**	**-98,8**	**-93,6**	**-99,6**	**-97,3**
Kunnallisvero	75,3	76,2	75,5	80,2	83,2	79,4	80,2	83,2	79,4
Yhteisövero	3,1	3,2	4,1	4,1	4,7	4,1	4,1	4,7	4,1
Kiinteistövero	6,5	6,9	7,6	8,4	9,0	9,2	8,4	9,0	9,2
Verot yhteensä	84,9	86,3	87,2	92,7	96,9	92,7	92,7	96,9	92,7
Valtionosuudet	16,7	15,6	14,6	15,8	14,6	14,1	15,8	14,6	14,1
Rahoitus (kulu on -merkkinen)		-0,7	0,2	-0,4	-0,4	-0,5	-0,4	-0,4	-0,5
Vuosikate m€	**6,9**	**6,6**	**15,9**	**13,0**	**10,3**	**7,6**	**14,5**	**11,5**	**9,0**
Poistot	9,2	9,1	8,3	6,5	7,3	8,3	7,7	8,3	9,4
Satunnaiset tuotot				6,4			0	0	0
Tilikauden tulos, m€	**-2,3**	**-2,5**	**7,6**	**13,0**	**3,0**	**-0,7**	**6,8**	**3,2**	**-0,4**
Tilikauden Yli-jäämä, m€	**-1,9**	**-1,3**	**1,6**	**1,0**	**4,3**	**0,8**			
Bruttoinvestoinnit	18,1	11,8	16,7	21,0	12,1	22,1			
Käyttöomaisuuden myynti	6,0	3,3	12,4	6,8	2,3	6,6			
Nettoinvestoinnit, m€	**12,1**	**8,4**	**4,2**	**14,1**	**9,8**	**15,5**			
Henkilöstön lukumäärä v lopussa	1 217	1 203	1 201	1 219	1 295	1 201			
Henkilötyövuodet	1 121	1 114	1 090	1 103	1 142	1 117			
Pitkäaikaiset lainat, m€	52,8	43,5	34,7	41,8	51,6	51,2			
Kaikki lainat yhteensä, m€	52,8	43,5	38,7	46,8	51,6	51,2			
Lainat/asukas,€	2 791	2 286	1 997	2 354	2 540	2 700			

Yleinen kehitys

	2014	**2015**	**2016**	**2017**	**2016-2017, %**
Väestö	19 034	19 399	19 922	20 310	1,9 %
Kuntien välinen nettomuutto	24	326	434	312	-28,1 %
Nettomaahanmuutto	58	11	28	35	25,0 %
Syntyneitä	172	148	171	165	-3,5 %
Kuolleita	131	124	132	159	20,5 %
Työllisyysaste (2016 arvio)	78,9	79,0	79	79,1	0,1 %
Työttömyysaste . %	6,6	7,3	7,4	6,1	-17,6 %
Työttömien määrä Sipoossa	625	693	710	605	-14,8 %
Alle 25 v työttömien määrä	79	110	113	100	-11,5 %
Yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömät	177	229	270	207	-23,3 %
Avoimet työpaikat	60	89	31	138	345,2 %
Työvoiman määrä, henkilöä	9 474	9 541	9 610	9 890	2,9 %

Myönnetyt rakennusluvat	255	322	225	202	-10,2 %
Vastaavien asuntojen lukumäärä		300	558	785	40,7 %
Toimenpideluvat	129	109	69	76	10,1 %

Kunnan työttömyysaste kääntyi selkeään laskuun vuonna 2017.

Sipoossa oli vuoden lopussa 20 310 asukasta. Vuotuinen väkiluvun kasvu (1,9 %) oli jälleen Suomen nopeimpia.

Vuoden 2017 lopussa Sipoossa toimi noin 1 300 yritystä. Yritysten lukumäärä on noussut edellisvuodesta muutamalla kymmenellä. Vuoden 2017 aikana panostettiin yritysalueiden tonttien markkinointiin. Yhteistyötä on tehty sekä Keravan että Porvoon kanssa. Tonttineuvotteluja käytiin useiden eri toimijoiden kanssa. Vuoden aikana saatiin valmiiksi yritysvaikutusten arviointilomake. Arviointi otetaan käyttöön osassa kunnan päätöksentekoa vuoden 2018 alkupuolella. Uusi elinkeinojaosto aloitti toimintansa syksyllä 2017.

Nikkilässä on rakennustoiminta ollut vilkasta vuoden 2017 aikana. Keskustaan on valmistunut tai valmistumassa useampia kerrostaloja. Myös Nikkilän Jokilaakson asemakaava-alueen rakentaminen on alkanut.

Sopeutus- ja tehostamisohjelma Kattilankansi käynnistettiin helmikuussa 2014. Lähtökohtana on alusta pitäen ollut tehostaa toimintaa ja samanaikaisesti välttää irtisanomiset ja lomautukset. Kehitysohjelman puitteissa henkilöstö on osallistunut aktiivisesti ideointiin ja toimeenpanoon. Kehitysohjelmaa jatkettiin vuoden aikana Operaatio Induktioliedellä ja Forum Sibbellä. Tehostamisohjelma Kattilankansi jatkui vuoden 2017 loppuun asti ja on nyt päättynyt.

Joukkoliikennettä järjestetään yhteistyössä Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) ja Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa. HSL:n kevään 2017 asiakastyytyväisyystutkimuksen mukaan matkustajista 88 prosenttia oli joko erittäin tai melko tyytyväisiä HSL-joukkoliikenteeseen. Sipoon bussiliikenteessä matkustajista 86 prosenttia antoi HSL-liikenteelle hyvän tai erittäin hyvän yleisarvosanan, kun bussiliikenteen keskiarvo oli 87 prosenttia.

Kunta toimii tiiviissä yhteistyössä HSL:n kanssa ja vuoden 2017 aikana laadittiin mm. selvitys vaihtoehdoista ulottaa joukkoliikennetarjontaa Pähkinälehdon ja Taasjärven alueille. Nikkilän uuden bussiterminaalin ja Etelä-Sipoon Miilin terminaalin suunnittelua vietiin eteenpäin. HSL on osallistunut aktiivisesti kunnan uusien terminaalihankkeiden suunnitteluun pääpainona joukkoliikenteen toimintaedellytykset niin lopullisissa kuin työnaikaisissakin tilanteissa. Kunta osallistuu jatkuviin seudullisiin yhteistyöryhmiin liittyen joukkoliikenteen järjestämiseen ja kehittämiseen sekä kävelyyn ja pyöräilyyn.

Vuoden 2015 aikana käyttöönotettua Cloudia-hankintaohjelmaa on käytetty kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa 34 kertaa. Näistä on rakennusurakoita ollut 21 ja palveluhankintoja 13 kappaletta. Kansallisen kynnysarvon alittavia kilpailutuksia on ollut yhteensä 7 kappaletta.

Kunnan hankintaprosessia on edelleen kehitetty tilikauden aikana. Organisaatiota vahvistettiin palkkaamalla kokopäiväinen hankinta-asiantuntija ja vuoden aikana on kilpailutettu 34 kpl hankintasopimuksia.

Ruokapalveluissa aiemmin käyttöön otettu ns. Cook & Chill -periaate on osoittautunut toimivaksi ja edulliseksi konseptiksi.

1.1.5 Kunnan henkilöstö

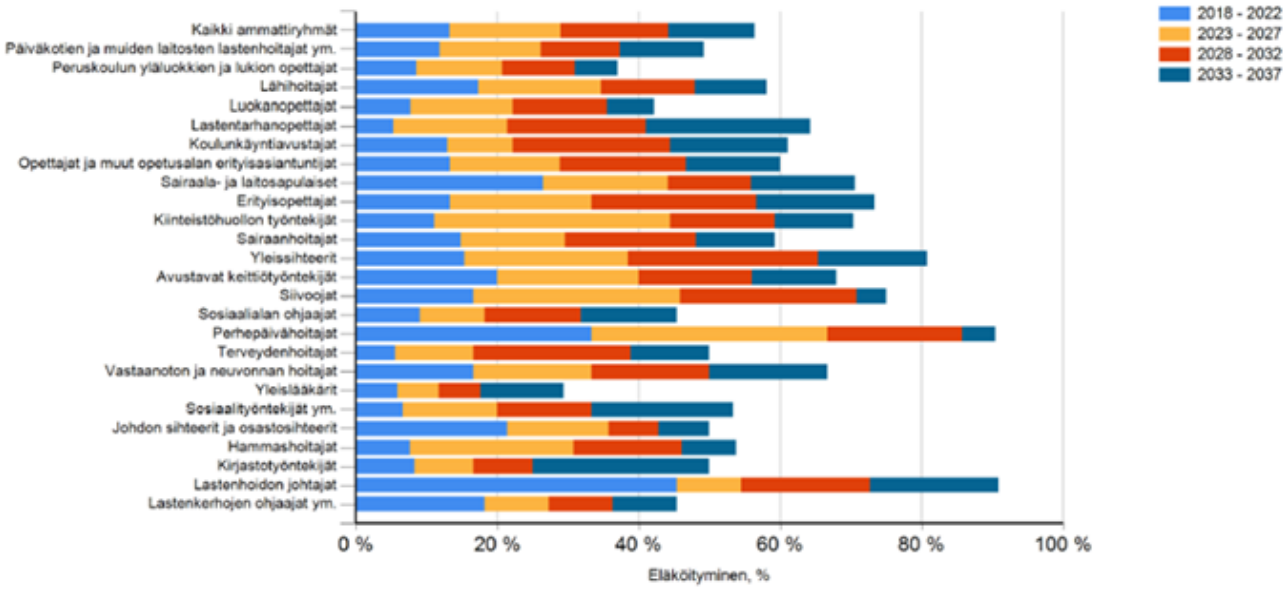
HTV osastoittain

Henkilöstö HTV	tot 2014	tot 2015	tot 2016	tot 2017	TA2017	muutos tot 2016-2017
Yleishallinto ja kunnan johto	1	1	1	2	1	1
Talous- ja hallintokeskus	45	46	46	50	48	4
Kehitys- ja kaavoituskeskus	19	19	18	19	19	1
Sosiaali- ja terveysosasto	327	321	332	346	346	14
Sivistysosasto	599	584	594	614	576	20
Tekniikka- ja ympäristöosasto	122	110	103	103	117	0
-Sipoon Vesi, Sibbo Vatten *		8	9	8	10	-1
Tekniikka- ja ympäristöosasto yhteensä		118	111	111	127	0
Yhteensä	**1 113**	**1 090**	**1103**	**1142**	**1117**	**39**
Asukasta/ htv	**17**	**18**	**18**	**17**	**18**	
* Sipoon Vesi, Sibbo Vatten liikelaitos 1.1.2016 alkaen						

Sipoossa työt tuotettiin vuonna 2017 yhteensä 1 142 henkilötyövuoden voimin, mikä vuoden 2016 vastaavaan henkilötyövuosilukuun 1 103 verrattuna on 3,5 % enemmän. Sipoon kunnan palveluksessa oli vuoden 2017 lopussa yhteensä 1 295 henkilöä, mikä on 76 henkilöä enemmän kuin edellisvuonna. Vakituisten osuus oli 2 henkilöä enemmän kuin vuonna 2016 ja määräaikaisen henkilöstön osuus kasvoi 73 henkilöllä. Työllistämistuella palkattuja oli yksi enemmän kuin vuonna 2016. Soten henkilöstömäärän ja htv-luvun nousuun vaikuttivat erityisesti oleskeluluvan saaneiden nuorten asumiseen ja ohjaamiseen palkattu määräaikainen henkilökunta. Lisäksi uusien palvelumuotojen ja toiminnan kehittämisen myötä on palkattu uusia vakituisia työntekijöitä (mm. terveydenhoitajia). Sivistysosaston osalta henkilöstömäärän ja htv-luvun nousuun on vaikuttanut oppilas- ja opiskelijamäärien nousu. Koulutuspalvelujen budjetoidun htv-luvun kohdalla on tapahtunut budjetointivirhe. Varhaiskasvatuksen osalta henkilöstömäärä väheni, koska yksi päiväkoti lakkautettiin ja sen seurauksena määräaikaisten työntekijöiden määrä väheni.

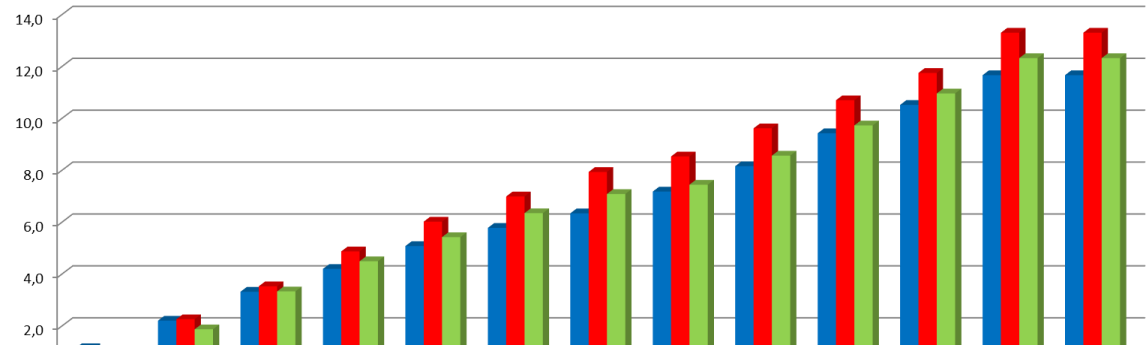
Palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma vuonna 2017 oli 42,5 milj. euroa, vastaava summa edellisenä vuonna 39,8 milj. euroa, kasvua 6,7 %. Samanaikaisesti htv-luku kasvoi 3,5 %. Henkilöstökulut kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna kaikilla osastoilla, Kunnanhallituksessa 0,5 milj. euroa, Sotessa 0,6 milj. euroa, Sivistyksessä 1,0 milj. euroa ja Tekniikka & ympäristössä 0,1 milj. euroa. Palkkakustannuksissa palkan sivukustannukset laskivat kikyn myötä, mutta varsinaisen palkan osuus nousi. Palkan nousua selittää tiettyjen alojen palkkakilpailu (varsinkin sosiaalialalla) ja tarve käyttää rekrytointilisiä. Nämä selittävät osaltaan, miksi palkkakustannukset ovat nousseet eri suhteessa kuin htv-luvun nousu. Lisäksi rekrytointi tapahtuu pääsääntöisesti vaativampiin tehtäviin silloin, kun olemme tehneet korvaavaa rekrytointia. Tämä on nähtävissä laskennallisessa keskipalkassa, joka oli 3 111€/kk vuonna 2017, kun vastaava luku oli edellisenä vuonna oli 3 083€/kk.

Eläköitymisennuste 2018–2037 ammattiluokittain

Kevan uuden Avaintiedot-palvelun kautta meillä on mahdollisuus saada tarkempaa tietoa eläköitymiseen liittyen. Yllä olevasta taulukosta voidaan nähdä eläköitymisennuste ammattialoittain eri ajanjaksoissa tulevina vuosina.

Sairauspoissaolot 2015–2017

	Tammikuu	Helmikuu	Maaliskuu	Huhtikuu	Toukokuu	Kesäkuu	Heinäkuu	Elokuu	Syyskuu	Lokakuu	Marraskuu	Joulukuu	Tot 2015-2017
2015	1,2	2,2	3,3	4,2	5,1	5,8	6,3	7,2	8,2	9,4	10,5	11,7	11,7
2016	1,0	2,3	3,5	4,9	6,0	7,0	7,9	8,5	9,6	10,7	11,8	13,3	13,3
2017	0,9	1,9	3,3	4,5	5,4	6,4	7,1	7,4	8,6	9,7	11,0	12,3	12,3

Sairauspoissaolojen määrä laski yhden prosenttiyksikön edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 2017 tavoite oli 11 sairaspoissaolopäivää, josta siis jäätiin hieman. Vuonna 2017 pilotoitiin uutta käytäntöä alle 7 päivän sairauspoissaolojen osaltra. Pilotointi laski tähän ryhmään kuuluvia sairauspoissaoloja 3,8 %. Vastaavasti pitkien sairauspoissaolojen määrä lisääntyi johtuen työkyvyttömyyseläkkeiden kasvaneesta määrästä. Vuonna 2017 myönnettiin 7 työkyvyttömyyseläkettä (vuonna 2016 2 kpl), jotka tulevat vaikuttamaan varhe-maksuun. Työkyvyttömyyseläkkeiden määrä tulee myös 2018 vuoden aikana pysymään epätavallisen korkeana aktiivisesta työkykytyöstä huolimatta. Nämä tulee huomioida tulevien vuosien talousarvioissa.

1.1.6 Ympäristö

Kunnan kestävän kehityksen työtä tehdään poikkihallinnollisesti ja kokonaisuutta koordinoidaan keskitetysti. Budjettivuonna energia- ja ilmastoasioita onkin edistetty monella rintamalla.

Tekniikka ja ympäristöosasto on linjannut vuodelle 2015, että energiatehokkuus ja hajautetun energiantuotannon mahdollisuudet huomioidaan kaikissa uusissa ja peruskorjattavissa kiinteistöissä. Vuonna 2017 päätetyistä, linjauksen mukaisesti toteutettavista toimenpiteistä on esimerkkinä Sipoon pääkirjaston energia- ja sisävalaistusratkaisu. Paikallinen ja ekologinen energiantuotannon ratkaisu on päätetty toteuttaa Sipoonlahden koulun laajennus- ja muutostöiden yhteydessä ja tullaan toteuttamaan myös esimerkiksi Nikkilän Sydämeen ja Nikkilän Sydämen päiväkotiin.

Ympäristönäkökulma otettiin huomioon sähkönhankinnassa, jonka seurauksena Sipoon kunta siirtyi vuoden 2018 alusta käyttämään kokonaan uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköenergiaa. Uusiutuvan sähköenergian käytön lisäksi Keravan energia siirtyy käyttämään Nikkilän kaukolämmön energialähteenä uusiutuvaa polttoainetta.

Sipoon keskukset Nikkilä ja Söderkulla sijoittuvat sekä liikenteellisesti että julkisen liikenteen kehittymisen näkökulmasta hyville sijainneille. Nikkilän ja Söderkullan keskeisiä alueita on asemakaavoitettu, mikä on alkanut kasvattaa asuntorakentamista näillä alueilla. Tämä mahdollistaa paremmat julkisen liikenteen yhteydet ja lähipalvelut sekä edistää Kerava–Talma–Nikkilä -henkilöraideyhteyden avaamista.

Kaavoituksessa ja yhdyskuntakehittämisessä on otettu käyttöön uudenlaisia kestävän kehityksen mukaisia toimintatapoja, kuten rakennusten harjansuuntien osoittaminen siten, että aurinkoenergian hyödyntäminen on helppoa mahdollisimman monille. Uuden rakennusjärjestyksen myötä aurinkokeräimiin liittyvä lupamenettely kevenee.

Rakentamisen olosuhteiden tunteminen alueita suunniteltaessa on kaavatalouden, rakenteiden elinkaaren ja ympäristön kannalta tärkeää. Esimerkiksi happamien sulfaattimaiden sijainti on kartoitettu, jolloin maaperän ominaisuudet voidaan huomioida riittävän ajoissa.

Vesistöjen kuormitusta vähentävät keskitetyn vesihuollon laajeneva verkosto, jätevesien johtaminen Viikin puhdistuslaitokseen sekä vesiosuuskuntien kehittyminen. Hulevesien käsittely ja johtaminen uusilla asemakaava-alueilla on huomioitu jo alueen rakentumisen alkuvaiheessa. Hulevesien imeytys- ja viivytysrakenteet voivat toimia myös ympäristön elävöittämisen keinoina.

Päätös liittyä Itämerihaasteeseen, kevyen liikenteen yhteyksien toimivuuden edistäminen, tavoite huomioida energia- ja ilmastovaikutukset kaavoituksessa sekä kasvisruoan lisääminen kouluruokailussa ovat esimerkkejä kunnan kestävän kehityksen kokonaisuudesta. Kestävän kehityksen edistäminen vaatii osaprosessien sijaan kunnan koko kokonaisuuden huomioimista. Tällöin myös kunnan sisäinen ja ulkoinen viestintä sekä yhteistyö naapurikuntien, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa nousevat erityiseen rooliin.

1.1.7 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuoden 2018 tuloksen arvioidaan olevan positiivinen. Toimintakate huononee, mutta verotulojen kasvu korvaa tämän. Osa vuoden 2017 investoinneista on siirtynyt eteenpäin tuleville vuosille. Tulevan kolmen vuoden investointitahti on selkeästi aiempaa keskiarvoa korkeampi. Nettolainamäärän tason vuonna 2018 ennakoidaan pysyvän edelleen alle 3 000 €/asukas, mutta kääntyvän nousuun sen jälkeen ellei kunnan taserakenteeseen tehdä muutoksia.

Tilikauden jälkeiset tapahtumat:

Kunnanhallitus päätti 16.1.2018, että Sipoon kunta lähtee osakkaaksi Uudenmaan Sairaalapesula Oy:öön.

1.1.8 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Tulevan suunnittelukauden merkittäviä riskejä ovat mm. soten toteuttamiseen liittyvät epävarmuudet, mukaan lukien se, miten soten jälkeisessä ajassa onnistutaan uudelleenorganisoimaan kuntaan jäävä toiminta kustannustehokkaasti. Epävarmuustekijöihin kuuluvat myös korkotason muutokset sekä kiinteistöjen korjausvelka.

Kevään 2017 riskianalyysissa merkittäväksi riskeiksi todettiin epävarmuus verotulojen ja valtionosuuksien riittävyydestä suhteessa kunnalle jääviin tehtäviin, avainhenkilöriskit ja sisäilmaongelmat, jotka mm vaikeuttavat toimintaa yksiköiden sisällä ja välillä. Olennaisena riskinä voidaan pitää myös sitä, että tulojen supistumisen kautta ei kuitenkaan kiinnitetä tarpeeksi huomiota kustannusten hallintaan.

1.2 SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JA RISKIENHALLINNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Kuntalain mukaan valtuuston tehtävänä on päättää kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Kunnanhallituksen vastuulla on kuntalain mukaan sisäisen valvonnan järjestäminen.

Kunnanhallituksen on tilinpäätöksen yhteydessä annettava selvitys siitä, miten sisäinen valvonta ja riskienhallinta on kunnassa järjestetty, onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja miten sisäistä valvontaa sekä riskienhallintaa on tarkoitus kehittää.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen Sipoossa

Sisäinen valvonta on osa kunnan ja kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää. Sisäisen valvonnan toimijat ja vastuut on kuvattu Sipoon kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa. Päätösvalta on tarkemmin kuvattu hallintosäännössä, osastojen toimintasäännöissä sekä kunnanhallituksen ja valiokuntien päätöksissä.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kokonaisuus rakentuu hallinnon järjestämisestä, selkeistä johtamisvastuista, valvontatoimenpiteistä, raportoinnista, seurannasta ja arvioinnista. Tavoitteena on jatkuva, vuosittain kehittyvä prosessi toimintatapojen edistämiseksi. Arvioimme säännöllisesti asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä.

Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan.

Kunnanjohtaja, johtavat viranhaltijat ja tulosalueiden ja yksiköiden esimiehet vastaavat kokonaisvaltaisen riskienhallinnan ja valvonnan viemisestä käytäntöön sekä säännöllisestä raportoinnista hallitukselle ja valiokunnille.

Päivittäistä toimintaa ohjaavat lisäksi toimenkuvien, tilausten ja laskujen hyväksymisvaltuuksien sekä varamiesmenettelyjen määrittelyt.

Talouden seuranta perustuu osaltaan toimivaan kuukausiraportointiin, jota analysoidaan säännöllisesti sovittujen aikataulujen puitteissa. Analyyseissä keskitytään poikkeamien seurantaan ja tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin. Kunnan johtoryhmälle ja kunnanhallitukselle toimitetaan kuukausittain operatiivinen kuukausiraportti, välitilinpäätökset tehdään neljän kuukauden välein. Keskinäisiä kiinteistöyhtiöitä seurataan normaalin kuukausiraportoinnin yhteydessä. Tytäryhtiöiden As Oy Sipoon Tiltaltti ja Sipoon Jäähalliyhtiö Oy:n osalta tulosta seurataan välitilinpäätöksissä ja lisäksi asianomaisen osaston edustaja osallistuu tarvittaessa hallituksen kokouksiin.

Sisäisen tarkastuksen rooli

Sisäinen tarkastus toimii kunnanjohtajan alaisuudessa ja raportoi kunnanjohtajalle sekä kunnanhallitukselle.

Sipoon kunnalla ei ole palveluksessaan erillistä sisäistä tarkastajaa. BDO Audiator Oy:n toimi vuonna 2017 sisäisen tarkastuksen palveluiden tuottajana. Sisäiselle tarkastukselle laaditaan vuosittain toimintasuunnitelma, joka koordinoidaan yhdessä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan, sisäisen tarkastusyhteisön, kunnanjohtajan sekä talous- ja hallintojohtajan kanssa muun muassa ulkoisen ja sisäisen tarkastuksen päällekkäisyyksien välttämiseksi.

Luonnollisesti sisäisen valvonnan hoitamisessa ja kehittämisessä hyödynnetään myös ulkoisen tilintarkastuksen raportteja ja havaintoja.

Riskit

Kevään 2017 riskikartoitus suoritettiin osastokohtaisesti ja prosessin yhteydessä tunnistettiin aiemmin mainittujen lisäksi mm. seuraavanlaisia riskejä: kunnan asukasluku ei toteudu suunnitellulla tavalla ja toisaalta kasvun toteutuessa sen hallitseminen; investointien toteutus ei onnistu aikataulun mukaisesti; maanhankintaan ja -myyntiin liittyvät ongelmat; hankkeiden hidastuminen kaavavalitusten johdosta; erikoissairaanhoitoon ja työttömyyden hoitoon liittyvät ennakoimattomat kustannukset; sipoolaisten nuorten syrjäytyminen; lainakantaan liittyvä korkoriski ja IT-toimintaan liittyvät riskit. Hallintokuntien välisessä yhteistyössä on edelleen kehittämisen varaa.

Rahoitus- ja korkoriskit

Kunnan rahoitus- ja korkoriskien hallinnan tavoitteena on suojata kuntaa rahoitusmarkkinoilla tapahtuvilta epäsuotuisilta muutoksilta. Lainanoton kustannuksiin ja niiden vaihteluihin vaikuttavat ensisijaisesti euroalueen yleinen korkotaso ja sen muutokset. Kustannuksiin ja riskeihin vaikutetaan pääasiassa hallitsemalla velan korkoriskiasemaa sekä toteuttamalla kunnan lainanotto mahdollisimman kustannustehokkaasti. Korkoriskiä hallinnoidaan pääasiallisesti tasapainottamalla kiinteä- ja vaihtuvakorkoisia luottoja.

Kunnanhallitus on hyväksynyt toimintaohjeen johdannaissopimusten käytöstä Sipoon kunnan korko- ja velkasalkun hallinnassa.

Kunnan lainasalkun saatavuus- ja korkoriskiä arvioidaan säännöllisesti.

Vahinkoriskit

Vahinko- ja vastuuriskit on rajattu vakuuttamalla. Kunta on käyttänyt vakuutusmeklari Novumin palveluita vuoden 2016 alusta. Kunnan pääasiallisesti käyttämä vakuutusyhtiö on nyt If. Niiltä osin kuin kunnan vakuutukset eivät korvaa omaisuutta kohdanneita vahinkoja, ne katetaan kyseisen tulosalueen määrärahasta. Vahinkovakuutustapahtumia oli vuoden aikana yhteensä 12 kpl, suurin osa ajoneuvovahinkoja. Suurin yksittäinen vahinkotapahtuma oli Söderkullan urheilukentän varastorakennuksen tuhoutuminen, josta saatu korvaus oli noin 52 000 €. Hallinnon vastuuvakuuden kattavuutta laajennettiin 1.1.2018 alkaen.

Oikeudenkäynnit ja hallinto-oikeusprosessit

Helsingin hallinto-oikeus käsittelee Örnvikinrannan asemakaavamuutoksesta tulleita kolmea valitusta, Immersbyn osayleiskaavasta on yksi valitus käsittelyssä korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Helsingin hallinto-oikeus kumosi joulukuussa valituksen Sipoonlahdenrannan asemakaavan muutoksesta. Markkinaoikeudessa on kesken käsittely Jokilaakson kunnallistekniikan urakoitsijan valinnasta – mahdollinen riski noin 0,2 milj. euroa.

Palvelussuhteeseen liittyviä riita-asioita oikeudessa on käynnissä yksi, jonka maksimi korvausvaade toteutuessaan on oikeudenkäyntikulujen lisäksi asianosaisen henkilön kahden vuoden palkka.

Svenska Småbrukin ja Samkommunen för huvudstadsregionens svenskspråkiga yrkesskolor -kuntayhtymän kiistassa raastuvanoikeus on antanut tuomion 13.1.2017. Sipoo on tämän vuoksi tehnyt tilinpäätökseen noin 27 000 euron kuluvarauksen.

Omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Takausvastuita ei ole realisoitunut vuoden 2017 aikana.

Sopimustoiminta

Sopimukset on laadittava kunnan edut turvaten ja jokaiselle sopimukselle on nimettävä valvontavastuussa oleva taho. Sopimuksia koskevia sitovia ohjeita on sekä hankintaohjeissa, toimintasäännöissä että talousarvion täytäntöönpano-ohjeissa. Sopimusrekisterin päivitystä on edelleen jatkettu tilivuoden aikana, muun muassa kirjaamiskäytäntöjä on parannettu ja ohjeita selkiinnytetty.

Riskien hallinnassa korostamme sopimusten esivalmistelun merkitystä ennen varsinaisten sopimusten allekirjoitusta/hyväksymistä.

Sosiaali- ja terveysosasto on sovitun mukaisesti käynyt lukuisia valvonta- ja yhteistyöpalavereja sopimuskumppaneiden kanssa. Kuuma-kuntien kanssa on sovittu myös yhteistyöstä valvonnan osalta. Palveluntuottajien omavalvontasuunnitelmat, toimintakertomukset, tilinpäätökset ym. tarpeelliset asiakirjat ovat kunnan käytettävissä valvontaa suoritettaessa.

Riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan tuleva kehitys

Hallintosääntöä on uudistettu vastaamaan uuden kuntalain vaatimuksia ja osastojen toimintasäännöt päivitetään vastaavasti.

Vuoden 2016 alussa perustettujen kiinteistöosakeyhtiöiden osalta kunnan riskiasema ei ole muuttunut. Tekniikka- ja ympäristöosasto hoitaa kiinteistöjä edelleen entisten, vuoden 2015 periaatteiden mukaisesti. Taloudellisesta tuloksesta raportoidaan kuukausittain.

Tietoturvakoulutuksen jatkokurssin suorittaminen on pakollista kunnan työntekijöille. Vuoden aikana testin on suorittanut yli 1 000 työntekijää. Vuoden 2018 alussa tietoturva- ja tietosuojakoulutus on uusittu huomioiden EU:n tietosuojadirektiivin ohjeita. Koulutus tulee suorittaa huhtikuun loppuun 2018 mennessä.

Pienhankintaohje on päivitetty vuoden 2017 aikana ja se on hyväksytty kunnanhallituksessa vuoden 2018 alussa. Kunnan hankintaohje päivitetään kevään 2018 aikana.

Osana vakuutusten kilpailutusta ja lakisääteistä tapaturmavakuutusta hankittiin läheltä piti -ilmoitusmenettely. Tämä ei kuitenkaan toteutunut, koska valittu vakuutusyhtiö veti kyseisen palvelun palvelukokonaisuudestaan. Kunnassa jouduimme käyttämään 2017 vuoden ajan vanhaa omaa läheltä piti -lomaketta ja hankkimaan sähköisen järjestelmän muualta. Loppuvuonna 2017 tehtiin sopimus ja vuoden 2018 aikana otetaan käyttöön Awanic Oy:n HaiPro -järjestelmä myös työsuojeluun. Näin myös läheltä piti -tilanteiden raportointi sähköisesti mahdollistuu.

Kunnan riskianalyysi päivitettiin keväällä 2017 BDO-tarkastusyhteisön kanssa yhteistyössä. Sisäinen tarkastus on osallistunut myös kunnan IT-toimintojen tarkastukseen vuoden 2017 aikana.

Konserniraportointia on parannettu vuoden 2017 aikana. Nyt seurataan säännöllisesti myös operatiivisen kuntakonsernin (kunta mukaan lukien Sipoon Vesi ja keskinäiset kiinteistöosakeyhtiöt) tulosta.

1.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelma, peruskunta & Sipoon Vesi

	2017	2016
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	24 072	24 426
Toimintakulut	-124 915	-119 597
Toimintakate	**-100 843**	**-95 170**
Verotulot	96 899	92 698
Valtionosuudet	14 621	15 815
Rahoitustuotot ja -kulut	-361	-369
Vuosikate	**10 316**	**12 974**
Poistot ja arvonalentumiset	-7 279	-6 455
Satunnaiset tuotot		6434
Satunnaiset kulut		
Tilikauden tulos	**3 037**	**12 953**
Tilinpäätössiirrot	1 339	-11 928
Yli-/(ali)jäämä	**4 376**	**1 026**

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
	2017	**2016**
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	**19,3**	**20,4**
Vuosikate prosenttia poistoista	**141,7**	**201,0**
Vuosikate, €/asukas	**508**	**651**
Asukasmäärä	**20 310**	**19 922**

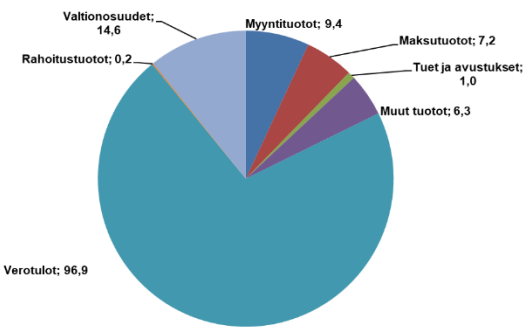
Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista
= 100 x Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista
= 100 x Vuosikate /Poistot

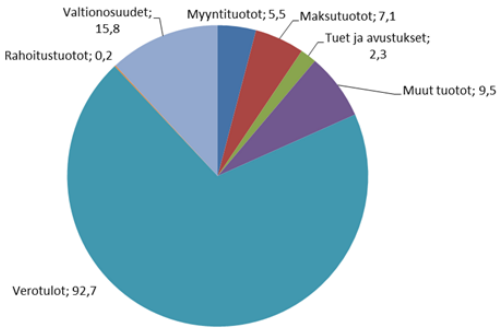
Tuotot

Ulkoiset tuotot yhteensä (peruskunta ja Sipoon Vesi)

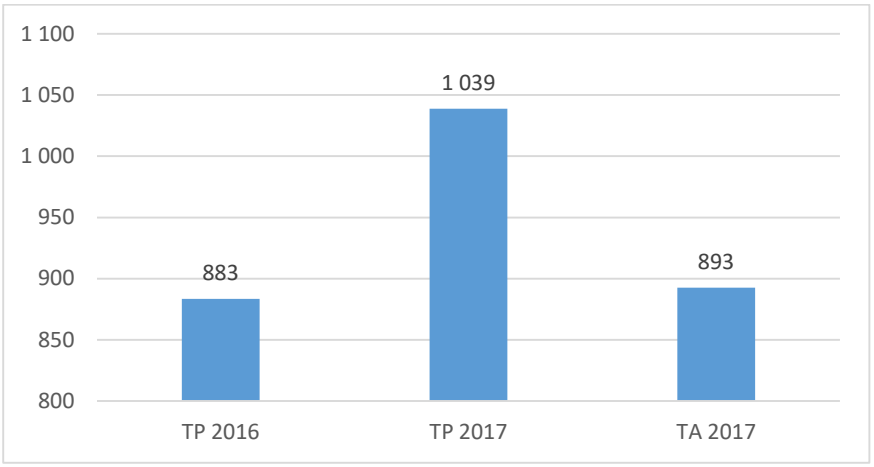
2017
135,8 M€

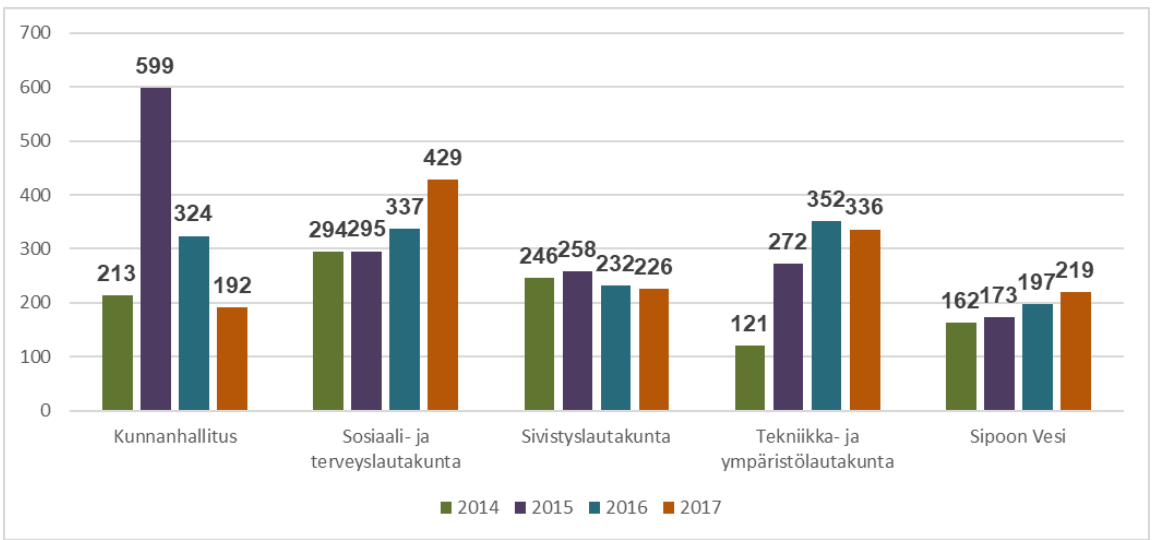
2016
133,1 M€

Ulkoiset toimintatuotot €/asukas ilman myyntivoittoja, peruskonserni

Ulkoiset toimintatuotot osastoittain €/asukas (sisältää myyntivoitot), mukana peruskunta & Sipoon Vesi

Kulut

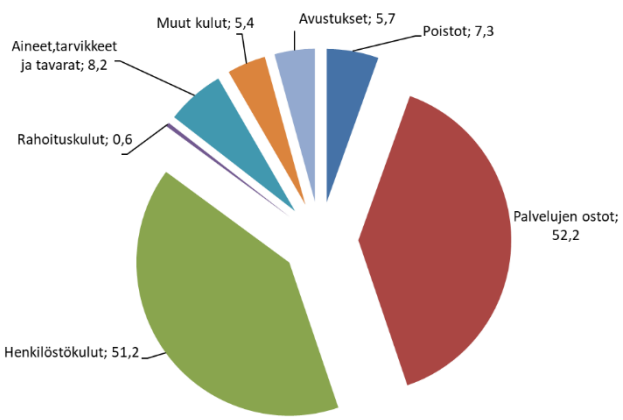
Vuonna 2017 Sipoon kunnan kulujen kokonaismäärä oli 124,9 milj. euroa (2016 119,9 milj. euroa), kasvua 5 milj. euroa (4,2 %). Kuluista merkittävimmät olivat henkilöstökulut ja palveluiden ostot, joiden määrä vuonna 2017 oli yhteensä 105,7 milj. euroa (84,6 % kokonaiskuluista).

Kilpailukykysopimuksen kautta huomioitava tulosta parantava vaikutus (lomapalkkavelan pienennys) oli yhteensä noin 1 milj. euroa.

Ulkoiset kulut yhteensä (peruskunta ja Sipoon Vesi)

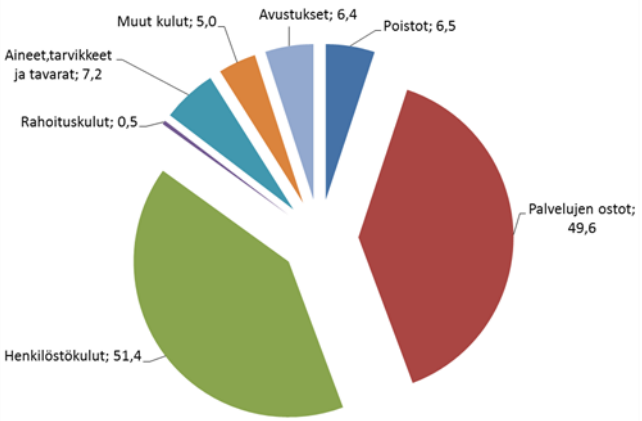
2017

133,3 M€

2016

126,6 M€

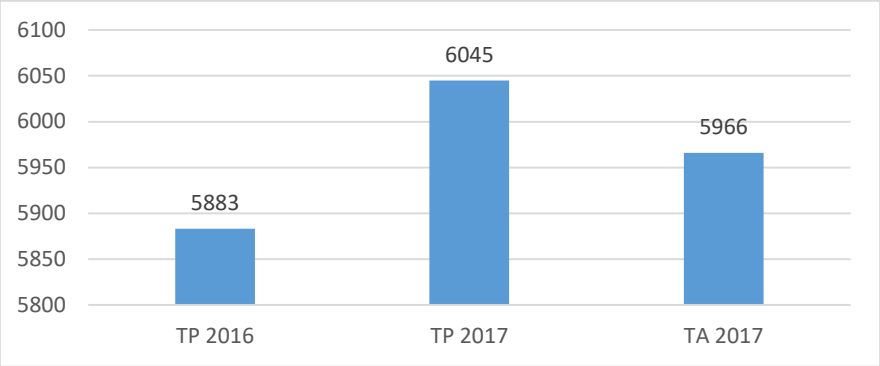

Toimintakulut peruskunta & Sipoon Vesi (ilman eliminointeja)

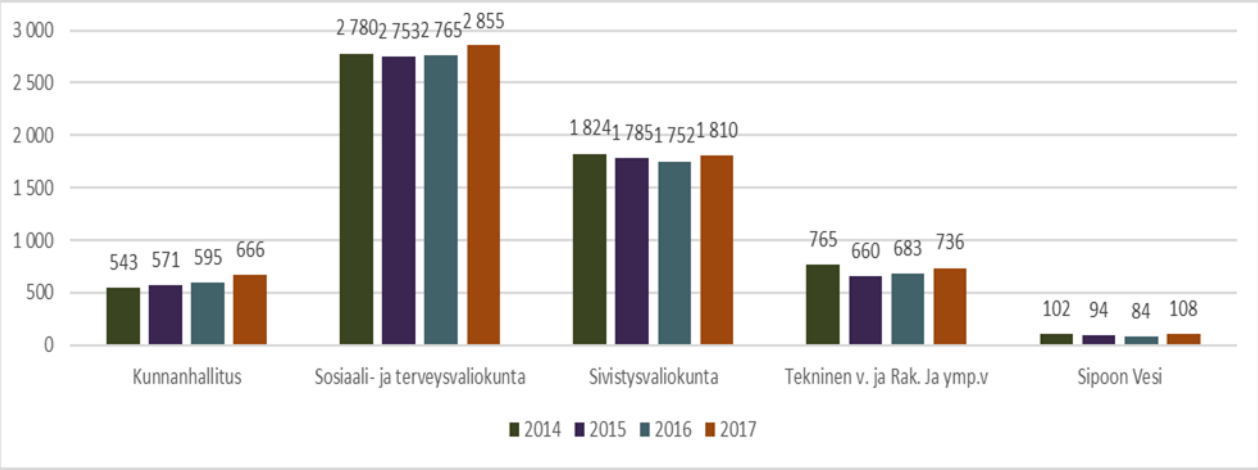
Toimintakulut, ulkoiset 1000 €	2014 Tot	2015 Tot	2016 Tot	2017 Tot	2017 TA	Tot/TA %
Henkilöstökulut	51 440	51 224	51 433	53 469	53 338	0,2 %
Palvelujen ostot	47 252	46 778	49 625	52 192	52 873	-1,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	7 232	6 906	7 169	8 157	7 893	3,3 %
Avustukset	5 919	6 281	6 363	5 675	5 278	7,5 %
Muut toimintakulut	2 621	2 575	2 970	5 422	5 484	-1,1 %
Toimintakulut yhteensä, ulkoiset	**114 464**	**113 764**	**117 560**	**124 915**	**124 866**	0,0 %

Ulkoiset toimintakulut kasvoivat edellisvuoteen verrattuna 7,3 milj. euroa. Muissa toimintakuluissa on mukana noin 2,5 milj. euroa kiinteistöyhtiöille maksettuja vastikkeita. Vertailukelpoiset toimintakustannukset (peruskonserni) olivat 122,7 milj. euroa, jolloin kustannukset/asukas olisivat 6 041 euroa. Valtio/ELY maksoi kunnalle turvapaikan saaneiden nuorten kotouttamisesta aiheutuneita kuluja 2,4 milj. euroa vuonna 2017.

Ulkoiset toimintakulut euroa asukasta kohti ovat kehittyneet alla olevan taulukon mukaisesti (peruskonserni):

Ulkoiset toimintakulut osastoittain €/asukas, mukana peruskunta & Sipoon Vesi

Kunnan toimintakate laski vuonna 2017 vuoteen 2016 verrattuna 5,8 milj. euroa toimintakulujen kasvun ja toimintatuottojen vähennyksen vuoksi. Toimintatuotot kattoivat vuonna 2017 16,1 % (2016 20,4 %) toimintakuluista.

Vuosikate vuonna 2017 oli 10,3 milj. euroa (2016 13,0 milj. euroa), asukasta kohden laskettuna 497 euroa (2016 653 euroa).

Tilikauden tulos on vuonna 2017 +3,0 milj. euroa (2015 +13,0 milj. euroa).

Tilinpäätössiirtojen jälkeinen ylijäämä vuonna 2017 oli 4,3 milj. euroa (2015 +1,0 milj. euroa).

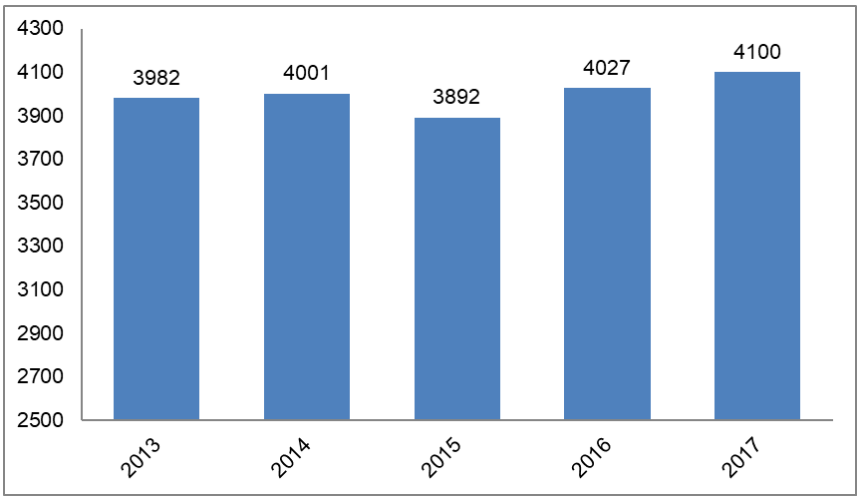
Säännösten mukaan kunnilla on velvollisuus kattaa olennaisia ja pitkäkestoisia alijäämiä sellaisissa kuntayhtymissä, joissa kunta on jäsen. Tällaisia alijäämiä ei ole mukana tilinpäätöksessä 2017.

Verotulot ja valtionosuudet

Verotulot & valtionosuudet m€	2014 Tot	2015 Tot	2016 Tot	2017 Tot	2017 TA	2017 TA/ 2017 tot	2018 TA	2018 TA/ 2017 tot
Kunnallisvero	76,2	75,5	80,2	83,2	79,4	4,8 %	84,5	1,6 %
Kiinteistövero	6,9	7,6	8,4	9,0	9,2	-2,2 %	9,7	7,8 %
Yhteisövero	3,2	4,1	4,1	4,7	4,1	14,6 %	4,6	-2,1 %
Yhteensä verotulot	**86,3**	**87,2**	**92,7**	**96,9**	**92,7**	**4,5 %**	**98,8**	**2,0 %**
Kehitys % edelliseen vuoteen								
Valtionosuudet	21,6	19,0	20,2	19,4	18,2	6,6 %	18,7	-3,6 %
'./. Verotulontasaus (kunn&yht.vero)	-6,0	-4,4	-4,4	-4,8	-4,1	17,1 %	-5,4	12,5 %
Valtionosuus yhteensä	**15,6**	**14,6**	**15,8**	**14,6**	**14,1**	**8,2 %**	**13,3**	**-8,9 %**

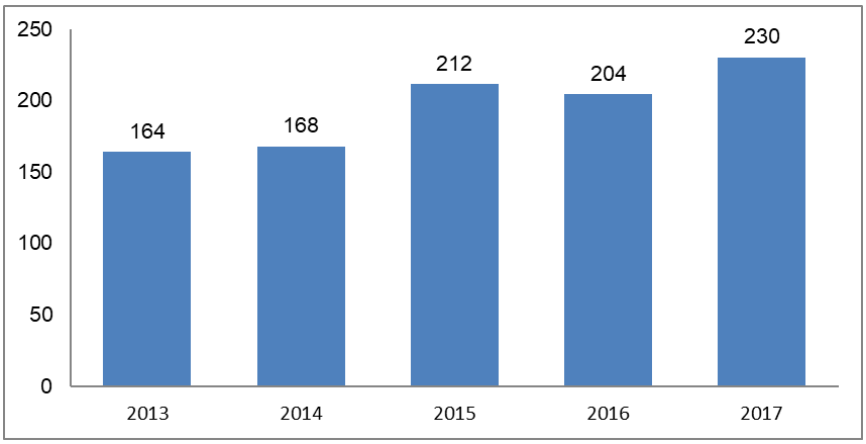
Verotulot toteutuivat vuonna 2017 4,2 milj. euroa talousarviossa esitettyä suurempina.

Kunnallisverotulojen kehitys per asukas

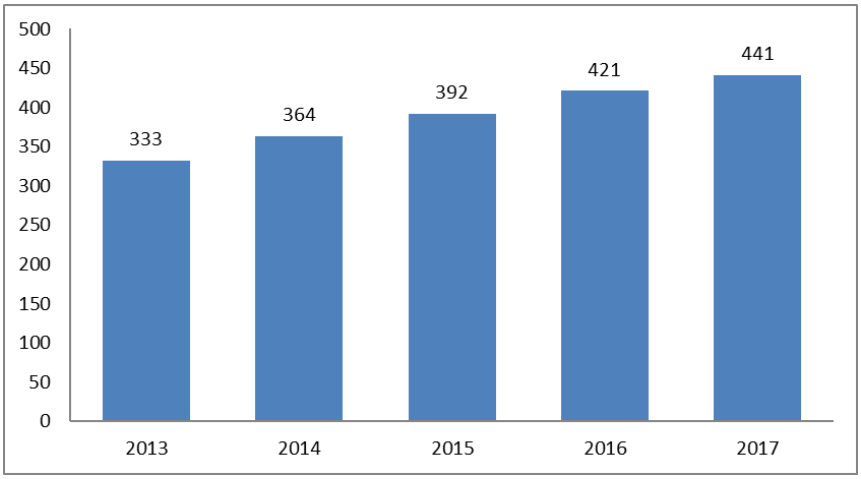
Kunnallisveron kasvu viime vuodelta selittyy lähinnä kunnan jako-osuuden noususta sekä kuntalaisten vuoden 2016 jäännösveroerän pienentämisestä. Myös väestön positiivinen kasvu vaikutti myönteisesti kokonaiskertymään.

Yhteisöverotulojen kehitys per asukas

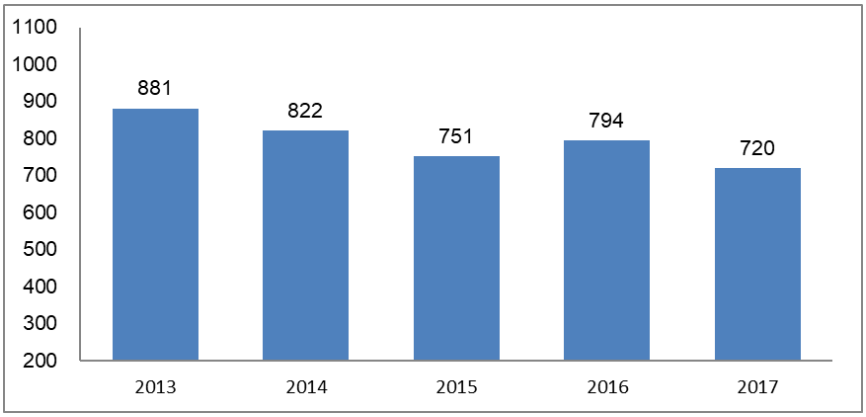
Yritysten parempi tulosvuosi on vaikuttanut yhteisöverojen kasvuun, vaikka kuntien jako-osuus väheni. Osa selittyy myös yritysten työpaikkojen määrän kasvusta kunnassa verrattuna edelliseen vuoteen.

Kiinteistöverotulojen kehitys per asukas

Kiinteistöveron kasvun suurin yksittäinen tekijä oli, että yleisten rakennusten verotusarvo nousi edelliseltä vuodelta noin 42 milj. eurolla, mikä toi kunnan kassaan noin 420 000 euroa enemmän veroa kuin edellisenä vuonna.

Valtionosuuksien kehitys per asukas

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelma, peruskunta & Sipoon Vesi

	2017	2016
	1 000 €	1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	10 316	12 974
Satunnaiset erät	0	6 434
Tulorahoituksen korjauserät	-1 883	-11 929
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-13 262	-20 958
Rahoitusosuudet investointimenoihin	120	109
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutust	2 413	6 697
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2 296	-6 673
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten vähennys	0	1
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	18 300	15 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-13 557	-7 883
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	1 000
Oman pääoman muutokset	0	20
Muut maksuvalmiuden muutokset	3 967	-1 220
Rahoituksen rahavirta	8 710	6 918
Rahavarojen muutos	**6 414**	**245**
Rahavarat 31.12.	***9 170***	***3 246***
Rahavarat 1.1.	***3 246***	***3 001***

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2017	2016
Investointien tulorahoitus, %	78,5	62,2
Pääomamenojen tulorahoitus, %	38,6	45,2
Lainanhoitokate	0,8	1,6
Kassan riittävyys, pv	22	8

Investointien tulorahoitus
= 100 x Vuosikate / Investointien omahankintameno
Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoitokate
= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

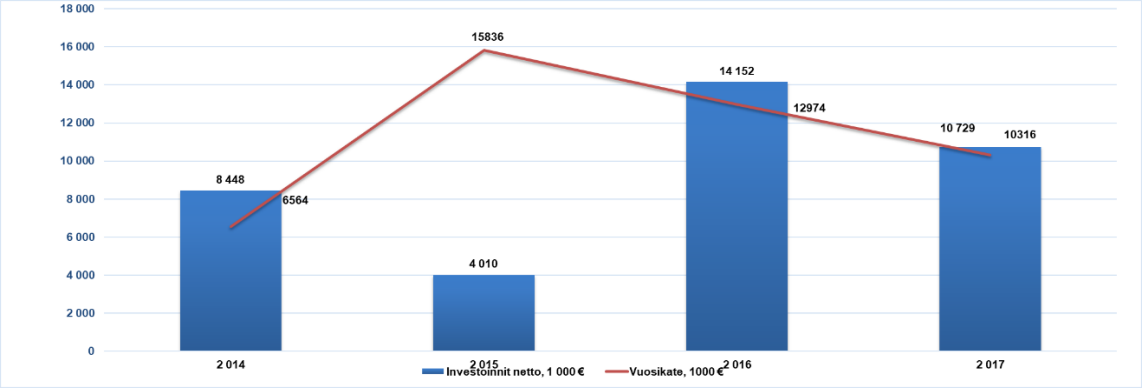
Kassan riittävyys, pv
= 365 x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Rahoituslaskelman sisältö

Toiminnan rahavirran määrä vuonna 2017 oli +8,4 milj. euroa. Bruttoinvestointimenojen määrä oli vuonna 2017 yhteensä 13,3 milj. euroa.

Toiminnan rahavirran ja investointien rahavirran erotuksena laskettu välitulos oli tilikaudella 2,3 milj. euroa negatiivinen. Vuonna 2016 vastaava määrä oli 6,7 milj. euroa negatiivinen.

Vuosikatteen ja nettoinvestointien kehitys 2013–2017

Rahoituksen rahavirta oli vuonna 2016 yhteensä +8,7 milj. euroa. Lainoja nostettiin yhteensä 18,3 milj. euroa ja niitä lyhennettiin 13,6 milj. euroa.

Kunnalla oli kassavaroja vuoden alussa 3,2 milj. euroa ja lopussa 9,2 milj. euroa. Maksuvalmius on ollut hyvä koko tilikauden ajan. Käyttämättömiä, valmiiksi neuvoteltuja luottolimiittejä oli vuoden lopussa 25 milj. euroa.

1.4 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET

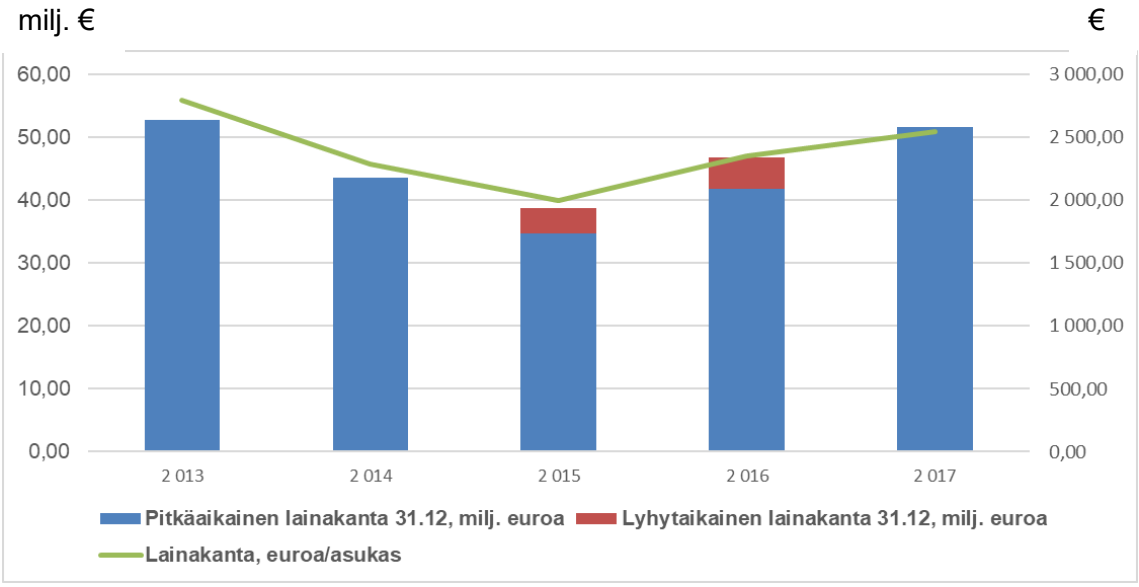
Tase ja sen tunnusluvut, peruskunta & Sipoon Vesi

	31.12.2017 *1 000 €*	31.12.2016 *1 000 €*
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	**203 905**	**198 547**
Aineettomat hyödykkeet	166	243
Aineelliset hyödykkeet	156 731	151 020
Sijoitukset	47 008	47 284
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	**269**	**276**
VAIHTUVAT VASTAAVAT	**17 944**	**8 766**
Vaihto-omaisuus	21	23
Saamiset	8 752	5 987
Rahat ja pankkisaamiset	9 170	2 756
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**222 118**	**207 589**
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	**82 696**	**78 320**
Peruspääoma	68 113	68 113
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	10 207	9 181
Tilikauden yli-/alijäämä	4 376	1 026
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	***44 244***	***45 583***
PAKOLLISET VARAUKSET	**163**	**138**
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	**269**	**276**
VIERAS PÄÄOMA	**94 746**	**83 272**
Pitkäaikainen	59 401	46 553
Lyhytaikainen	35 345	36 719
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	**222 118**	**207 589**

TASEEN TUNNUSLUVUT	**31.12.2017**	**31.12.2016**
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, 1000 €	14 583	10 207
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, €/asukas	718	512
Omavaraisuusaste, %	61,3	63,0
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista,	64,9	55,9
Suhteellinen velkaantuneisuus,-%	58,9	54,5
Lainakanta 31.12., milj. €	51,6	46,8
Lainakanta 31.12., €/asukas	2 540	2 349
Lainasaamiset, 1000 €	2,3	2,6
Asukasmäärä	20 310	19 922

Kertynyt yli-/alijäämä
= Yli-/alijäämä aikaisemmilta tilikausilta ja tilikauden Yli-/alijäämä
Omavaraisuusaste, %
= 100 x (Oma pääoma + Poistoero ja Vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma – Saadut ennakot)
Rahoitusvarallisuus euroa/asukas
= (Saamiset + Rahoitusarvopaperit + Rahat ja pankkisaamiset) - (Vieras pääoma – Saadut ennakot)/Asukasmäärä
Suhteellinen velkaantuneisuus, %
= 100 x (Vieras pääoma – Saadut ennakot) / Käyttötulot
Lainakanta 31.12.
= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Liittymismaksut ja muut velat)
Lainasaamiset 31.12.
= Sijoituksiin merkityt Joukkovelkakirjalainasaamiset ja Muut lainasaamiset

Lainakannan kehitys 2010–2017, per 31.12.

milj. €
€
60,00
50,00
40,00
30,00
20,00
10,00
0,00
3 000,00
2 500,00
2 000,00
1 500,00
1 000,00
500,00
0,00
2 013
2 014
2 015
2 016
2 017
Pitkäaikainen lainakanta 31.12, milj. euroa
Lyhytaikainen lainakanta 31.12, milj. euroa
Lainakanta, euroa/asukas

1.5 KOKONAISTULOT JA -MENOT

Peruskunta ja Sipoon Vesi

Kunnan kokonaismenot vuonna 2017 olivat 152,3 milj. euroa ja kokonaistulot 154,7 milj. euroa. Kokonaistulot ylittivät kokonaismenot 2,4 milj. eurolla. Koska rahoituslaskelman ulkopuoliset muut maksuvalmiuden muutokset olivat 4,0 milj. euroa, muodostui rahavarojen lisäykseksi 6,4 milj. euroa.

	2017	**2016**
TULOT	1000 €	1000 €
Toiminta		
Toimintatuotot	24 072	24 426
Verotulot	96 899	92 698
Valtionosuudet	14 621	15 815
Korkotuotot	24	2
Muut rahoitustuotot	172	177
Satunnaiset tuotot	0	6 434
Tulorahoituksen korjauserät		
- Käyttöomaisuuden myyntivoitot	-1 883	-11 929
Investoinnit		
Rahoitusosuudet investointimenoihin	120	109
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 413	6 697
Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset	0	1
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	18 300	15 000
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	1 000
Oman pääoman lisäykset	0	20
Kokonaistulot yhteensä	**154 737**	**150 451**
MENOT	1000 €	1000 €
Toiminta		
Toimintakulut	-124 915	-119 597
Korkokulut	-547	-518
Muut rahoituskulut	-9	-30
Investoinnit		
Investointimenot	-13 262	-20 958
Rahoitustoiminta		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-13 557	-7 883
Kokonaismenot yhteensä	**-152 290**	**-148 986**

Rahoituslaskelmassa:

Muut maksuvalmiuden muutokset itseisarvoltaan	4,0 milj. euroa
Rahavarojen muutos itseisarvoltaan	2,4 milj. euroa
Summa	6,4 milj. euroa

1.6 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Kunnan konsernitilinpäätös laaditaan kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä niiden kuntayhtymien, joissa kunta on jäsenenä, tilinpäätösten yhdistelmänä. Kunnan konsernitilinpäätökseen yhdistellään lisäksi konserniyhteisöjen omistusosuutta vastaava määrä osakkuusyhteisöjen voitosta tai tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta.

Sipoon kunnan konserniin kuului vuoden 2016 lopussa viisi yli 50 % omistettua tytäryhtiötä, jotka yhdisteltiin konsernitilinpäätökseen. Yksi osakkuusyhteisö (As Oy Sipoon Mäntykangas) jätettiin epäolennaisena tekijänä ulkopuolelle. Voimassa olevien määräysten mukaisesti kunta laati täydellisen konsernitilinpäätöksen.

Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

	Yhdistely konsernitilinpäätökseen		
	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)	
Tytäryhteisöt			
Yhtiöt			
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	5		
Kuntayhtymät	9		
Osakkuusyhteisöt	4		1
Yhteensä	**18**		**1**

Sipoon kunnan konsernirakenne 2017, omistusosuus

Tytäryhteisöt	Kunnan omistus-osuus, %	2017 Tulos ennen tilinpäätös-siirtoja 1000 €	2016 Tulos ennen tilinpäätös-siirtoja, 1 000 €	2015 Tulos ennen tilinpäätös-siirtoja,	2014 Tulos ennen tilinpäätös-siirtoja,	2017 Oma pääoma, 1 000 €	2017 Kunnan konserni-investoinnit, 1 000 €
Asunto Oy Sipoon Tiltaltti - Bostads Ab Sibbo Gransångar	100,00	33,50	29,8	-45,5	15,1	185,2	
Oy Sipoon Jäähalli - Sibbo Ishall Ab	**51,60**	47,90	35,8	33,7	20,7	576,3	
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Sipoon Jussaksentie 14	100,00	-7,33	-0,2			25 252,3	
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Sipoon Jussaksentie 18	100,00	-2,04	0,0			6 402,5	
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Sipoon Terveystie 1	100,00	0,00	0,0			827,5	
Osakkuus- ja muut omistusyhteysyhteisöt	%						
Asunto Oy Sipoon Mäntykangas - Bostads Ab Sibbo Tallm	50,00		1,3	1,3	0,0	313,7	
Bostads Ab Sibbo Vintergröna - Sipoon Talvikki Asunto Oy	29,60	3,00	-5,8	3,8	1,8	158,6	
Bostads Ab Sato-Talma Asunto Oy	23,80	15,2	0,5	0,5	0,0	1 110,7	
Kiinteistö Oy Söderkulla Tallbacka Fastighets Ab	33,51	94,5	74,8	32,8	187,3	139,4	
Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy	25,60	1 216,20	915,4	745,1	652,4	5 876,6	
Kuntayhtymät	%						
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä	1,32	2 040,80	-56 712,6	53 451,4	5 901,0	396 638,0	
Eteva kuntayhtymä	0,80	579,60	1 513,9	2 388,3	1 086,7	15 596,8	
Kårkulla samkommun	4,37	894,50	1 152,0	996,0	-742,3	11 227,8	
Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	**7,16**	1 275,70	642,4	-422,5	363,8	20 104,2	11,8
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	4,45	2 386,50	4 421,5	2 428,6	2 658,2	33 014,7	
Samkommunen för yrkesutbildning i Östra Nyland	16,33	744,70	-787,9	-775,0	-247,7	7 433,8	
Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä	1,60	2 506,90	18 905,7	21 139,4	4 950,7	83 614,5	
Uudenmaan liitto	1,19	317,80	-245,1	180,8	44,6	1 578,8	
Tuusulan seudun vesilaitos	15,70	-92,40	68,1	284,5	299,6	16 754,8	

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Kuntalain sekä kunnanvaltuuston vahvistamien konserniohjeiden mukaan konsernia johtaa ja ohjaa kunnanhallitus. Kunnanjohtaja vastaa operatiivisesta johtamisesta.

Kunnanhallitus valvoo, että yhteisöt noudattavat kunnan tavoitteiden ja tarkoitusten mukaisia ohjeistuksia. Nämä toteuttavat saamaansa tehtävää ja niiden tavoitteena on hoitaa tehtävänsä tehokkaasti ja taloudellisesti kunnanjohtajan alaisuudessa.

Konsernivalvonnasta vastaa kunnan johto, johon kuuluvat kuntalain mukaan kunnanhallitus ja kunnanjohtaja sekä muut johtosäännössä määrätyt viranomaiset. Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja omaisuus ja voimavarat turvataan.

Toimivallan ja -vastuunjako konserniohjauksessa

Kuntalain 14 §:n mukaan kunnanvaltuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta. Lisäksi valtuusto päättää kuntakonsernin strategisista tavoitteista, jotka ohjaavat konsernin johtoa sekä tytäryhteisöjä.

Sipoon valtuusto päättää kunnan omistajapoliittisista linjauksista ja konserniohjeista.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Tavoitteena on, että tytäryhtiöiden lisäksi myös kuntayhtymissä ja osakkuusyhteisöissä noudatetaan konserniohjauksen periaatteita. Vastaavaa periaatetta noudatetaan myös esimerkiksi naapurikuntien liikelaitoksissa, joiden toiminnassa olemme mukana ja joiden tuloksesta olemme osaltamme vastuussa.

Konserniohjeiden mukaan merkittäviä toimenpiteitä koskevista kannanotoista päättää kunnanhallitus. Tytäryhteisöjen hallinnossa toimivien tulee noudattaa konsernijohdon antamia ohjeita, jotka voidaan yksilöidä valtakirjalla tai pöytäkirjanotteella tai erillisellä päätöksellä.

Valvontavastuuhenkilö huolehtii siitä, että omistajan kannanotot toimitetaan tytäryhteisöille ja että kannanotot tehdään konserniohjeissa säädetyllä tavalla.

Konserniohje päivitetään 2018 (luonnos on jo olemassa). Kun hallintosääntö on päivitetty valtuustossa tämän vuoden alussa, huomioidaan uuden kuntalain vaatimukset.

Tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi

Keskinäiset kiinteistöosakeyhtiöt ovat olleet operatiivisen raportoinnin piirissä vuoden aikana. Näiden osalta tavoitteena ollut nollatulos saavutettiin. Muut konsernin tytäryhteisöt eli As. Oy Sipoon Tiltaltti ja Sipoon Jäähalli -yhtiö ovat toimineet suunnitelmiensa mukaisesti eikä niiden operatiivisessa toiminnassa ole tapahtunut oleellisia muutoksia.

Tytäryhteisöjen toimintaa ja taloutta seurattiin tilikauden aikana ja yhteisöt raportoivat toiminnastaan ja taloudestaan kunnan ao. osastoille ja Talouspalvelut-yksikköön.

Omistajapoliittisia linjauksia on kunnanhallituksen käsityksen mukaan noudatettu tilikauden aikana.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Tytäryhteisön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhtiön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan ja niitä seurataan ja että riskienhallinnan periaatteet on määritelty. Konserniyhteisöllä tulee olla hallituksen hyväksymät riskienhallintaohjeet. Rahoitusriskien hallinnan osalta tulee olla erillisiä rahoitusriskien hallintaa koskevia ohjeita. Kunnanhallituksen käsityksen mukaan tytäryhteisöjen riskienhallinta on toteutettu asianmukaisesti. Merkittäviä riskejä ei toteutunut tilikauden aikana.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunto nro 113, kuntayhtymän alijäämän kirjaamisesta jäsenkunnan kirjanpidossa

Kuntalain 56 §:n mukaan jäsenkunnat vastaavat perussopimuksen mukaisesti kuntayhtymän sellaisten menojen rahoituksesta, joita ei muuten saada katetuiksi. Edellä mainittuun säännökseen perustuva rahoitusriski saattaa realisoitua jäsenkunnan erotessa kuntayhtymästä, kuntayhtymän purkamisessa tai kuntayhtymän tehtävän lakkauttamisessa tai siirtämisessä jäsenkunnalle tai toiselle kuntayhtymälle. Jäsenkunnan tulee kirjata kirjanpitoonsa osuus kuntayhtymään kertyneestä alijäämästä pakollisena varauksena, mikäli kuntayhtymän alijäämää ei todennäköisesti saada lähitulevaisuudessa katetuksi.

Edellä mainittujen säännösten myötä kunnille on tullut velvollisuus kattaa olennaisia ja pitkäkestoisia alijäämiä sellaisissa kuntayhtymissä, missä kunta on jäsen. Sipoon kunnan ei ole tarvinnut tehdä toimintavuonna tällaisia pakollisia varauksia.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Merkittävimmät Sipoon kuntayhtymäomistukset ovat HUS ja HSL. HUS:n tulos oli 2,5 milj. euroa, joka noin 3,4 milj. euroa talousarviota parempi ja noin 4 milj. euroa edellistä vuotta parempi. HSL:n tilikauden alijäämä (alustava tieto) oli noin –2,5 milj. euroa talousarvion ollessa –22,7 milj. euroa.

1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

HUS:n taloussuunnittelukauden 2018–2020 tavoitteeksi on asetettu tasapainoinen talous. Lähtökohtana on kattaa edellisiltä kausilta kertynyt alijäämä (–2,5 milj. euroa) vuoden 2017 loppuun mennessä. Vuoden 2018 tulostavoite ja taloussuunnitteluvuosien 2019–2020 vuosittainen tulostavoite on nollatulos.

HSL ennakoi talousarviossaan vuodelle 2018 alijäämäksi 21,5 milj. euroa.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Tytäryhteisöjen osalta kiinteistöosakeyhtiöiden tulosta seurataan kuukausittain kk-raportoinnissa, muiden tytäryhtiöiden osalta seuranta tapahtuu osavuosikatsausten yhteydessä.

Kuntayhtymiä seurataan ao. vastuuosastoilla, joille toimitetaan kuntayhtymien tilinpäätös- ja talousarviolaskelmat. Raportointi kunnanhallitukselle tapahtuu tarpeen vaatiessa näiden yhtymävaltuustoon/hallituksiin valittujen edustajiemme kautta.

Muita omistusyhteisöjä valvotaan asianomaisen vastuuosaston toimesta muun muassa talouslukujen kautta.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernin tilikauden tuloksen muodostuminen

Konsernin toimintatuotot olivat 70,8 milj. euroa. Toimintatuotoista kunnan osuus oli 23,2 milj. euroa ja ulkopuolisten osuus 48,6 milj. euroa. Ulkopuolisten osuudesta kaksi suurinta oli HUS 28,5 milj. euroa sekä HSL 10,5 milj. euroa. Toimintatuottojen lasku oli konsernin osalta 1,5 milj. euroa, joka syntyi suurimmalta osin kunnan aiempaa pienemmistä maanmyyntituotoista. Toimintatuottojen kasvun osalta ulkopuolisten keskinäisissä osuuksissa ei ollut merkittävää vaihtelua.

Konsernin toimintakulut olivat 167,6 milj. euroa. Toimintakuluista kunnan osuus oli 122,8 milj. euroa ja ulkopuolisten osuus 45,4 milj. euroa. Ulkopuolisten osuudesta kaksi suurinta oli HUS 26,8 milj. euroa sekä HSL 10,3 milj. euroa. Toimintakulujen kasvu oli konsernin osalta 6,6 milj. euroa, suurin osa kunnan osuutta. Toimintakulujen kasvun osalta ulkopuolisten keskinäisissä osuuksissa ei ollut merkittävää vaihtelua. Konsernin toimintakate oli –96,4 milj. euroa. Tästä ulkopuolisten osuus paransi katetta 3,2 milj. eurolla.

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2 017 1000 €	2 016 1000 €
Toimintatuotot	70 852	69 321
Toimintakulut	-167 663	-160 912
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	266	166
Toimintakate	**-96 545**	**-91 425**
Verotulot	96 899	92 698
Valtionosuudet	14 621	15 815
Rahoitustuotot ja -kulut	-503	-511
Korkotuotot	25	4
Muut rahoitustuotot	232	249
Korkokulut	-580	-570
Muut rahoituskulut	-179	-193
Vuosikate	**14 472**	**16 577**
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-11 106	-10 234
Arvonalentumiset	0	-3
Satunnaiset erät	90	0
Tilikauden tulos	**3 456**	**6 340**
Tilinpäätössiirrot	0	0
Vähemmistöosuudet	-2	-18
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**3 453**	**6 322**

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	**42,4**	**43,2**
Vuosikate/Poistot, %	**130,3**	**162,0**
Vuosikate, euroa/asukas	**713**	**833**
Asukasmäärä	**20 310**	**19 922**

Konsernin toiminnan rahoitus

Konsernin bruttoinvestoinnit olivat 7,5 milj. euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin. Kunnan nettoinvestoinnit olivat noin 1,6 milj. euroa edellisvuotta suuremmat. Investointien omahankintamenosta 88 % katettiin tulorahoituksella. Konsernin korolliset velat kasvoivat 10,5 milj. eurolla.

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut 2016

	2 017 1 000 €	2 016 1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	14 472	16 577
Satunnaiset erät	90	0
Tulorahoituksen korjauserät	-1 869	-10 981
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-16 520	-24 081
Rahoitusosuudet investointimenoihin	147	129
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 538	11 747
Toiminnan ja investointien rahavirta	-1 142	-6 609
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-350	0
Antolainasaamisten vähennykset	0	96
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	16 088	2 547
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3 112	0
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-4 578	3 095
Rahoituksen rahavirta	8 048	5 737
Rahavarojen muutos	6 905	-871
Rahavarat 31.12., 1 000 €	13 171	6 039
Rahavarat 1.1., 1 000 €	6 266	6 910

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	**2 017**	**2 016**
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €	-21 462	1 996
Investointien tulorahoitus, %	88,4	69,2
Lainanhoitokate	1,8	28,1
Kassan riittävyys, pv	26	12

Konsernin rahoitusasema ja sen muutokset

Konsernin lainakanta vuoden päättyessä oli 59,7 milj. euroa (46,8 milj. euroa v. 2016). Konsernin lainat asukasta kohden olivat 2 941 euroa (2 354 euroa v. 2016). Kuntayhtymien osuus lainakannasta oli 12,3 %, tytäryhteisöjen osuus 0,5 % ja emoyhteisön eli kunnan osuus oli 87,2 %. Konsernin koko vieraan pääoman määrä vuoden lopussa oli 106,4 milj. euroa. Lisäystä edelliseen vuoteen oli 9,0 milj. euroa. Konsernin omavaraisuusaste ei ole merkittävästi muuttunut edellisvuodesta ollen 55 % (55 % v. 2016). Konsernitaseen loppusumma 31.12.2017 oli 237,6 milj. euroa.

VASTAAVAA	31.12.2017 *(1 000 €)*	31.12.2016 *(1 000 €)*
PYSYVÄT VASTAAVAT	**212 994**	**207 142**
Aineettomat hyödykkeet	2 165	2 289
Aineelliset hyödykkeet	203 246	198 173
Sijoitukset	7 585	6 680
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	**446**	**473**
VAIHTUVAT VASTAAVAT	**24 176**	**14 910**
Vaihto-omaisuus	434	486
Saamiset	10 571	8 158
Pitkäaikaiset saamiset	208	307
Lyhytaikaiset saamiset	10 363	7 851
Rahoitusarvopaperit	1 214	227
Rahat ja pankkisaamiset	11 957	6 038
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**237 617**	**222 526**

VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	**127 841**	**123 450**
Peruspääoma	68 113	68 113
Arvonkorotusrahasto		
Muut omat rahastot	553	532
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	55 721	48 483
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 453	6 322
VÄHEMMISTÖOSUUDET	**67**	**86**
PAKOLLISET VARAUKSET	**1 148**	**1 134**
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	**448**	**474**
VIERAS PÄÄOMA	**108 112**	**97 380**
Pitkäaikainen	63 492	53 104
Lyhytaikainen	44 619	44 275
YHTEENSÄ	**237 617**	**222 526**

KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	31.12.2017	31.12.2016
Omavaraisuusaste, %	56,2	58,3
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	55,2	50,5
Kertynyt ylijäämä/alijäämä, 1000 €	59 147	54 805
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	2 669	2 751
Konsernin lainat, €/asukas	2 941	2 354
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	59 822	46 845
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	50	3
Kunnan asukasmäärä	20 310	19 922

1.7 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET

1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallituksen on kuntalain 115 §:n mukaan toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä sekä tarvittaessa esitettävä selvitys talouden tasapainotuksen toteutumisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyydestä talouden tasapainottamiseksi.

Tilikauden tuloksella tarkoitetaan tuloslaskelman tulosta ennen vapaaehtoisia varauksia ja rahastosiirtoja. Kunnan tilikauden tulos on +4 376 222,18 euroa ylijäämäinen.

Kunnanhallitus ehdottaa tilikauden 2017 tuloksen käsittelystä seuraavaa:

– tuloutetaan tehtyjä poistoeroja suunnitelman mukaan 1 339 438,75 euroa

– tuloutetaan uusien kaava-alueiden kunnallistekniikan rakentamista varten tehdystä investointivarauksesta 975 507,33 euroa, ja tehdään kohteeseen liittyvä poistoerolisäys, 975 507,33 euroa

– kirjataan +4 376 222,18 euroa taseeseen tilikauden ylijäämäksi.

Kunnanhallitus toteaa, että kunnan taseessa ei esiinny aikaisemmilta tilikausilta kertyneitä alijäämiä, jotka kuntalain 110 §:n mukaan tulisi kattaa.

1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Talouden tasapainottamisohjelma Kattilankansi saatettiin loppuun vuoden 2017 aikana ja sen arvioidut rakenteelliset tuloksen parantamisvaikutukset olivat yhteensä noin 6 miljoonaa euroa 2014–2017. Kattilankantta jatketaan erillisillä Induktioliesi-projekteilla, joiden tarkoituksena on edelleen parantaa toimintatapoja ja kustannustehokkuutta.

2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Sipoon kunnassa ei ole asetettu taloudellisia tavoitteita tilinpäätökseen vertailtavissa olevalla konsernitasolla. Sen sijaan tavoitteet on asetettu ns. peruskonsernille, johon kuuluu Sipoon kunta ja kolme sosiaali- ja terveyspuolen keskinäistä kiinteistöosakeyhtiötä. Tämän peruskonsernin tulostavoite toteutui toteutuneen tuloksen ollessa 3,2 milj. euroa ja vastaavan korjatun talousarvion –0,4 milj. euroa.

Kunnan (peruskunta & Sipoon Vesi) tulostavoite toteutui sekin, tuloksen ollessa 3,0 milj. euroa ja korjatun talousarvion osalta –0,7 milj. euroa. Toimintakatetavoitetta ei saavutettu, mutta budjetoitua paremmat verotulot ja valtionosuudet kompensoivat tämän eron.

Osastoittain kaikkien osastojen (lukuun ottamatta Sivistysosastoa) taloudelliset tulokset olivat talousarvion mukaisia tai parempia.

Sitovia tavoitteita oli määritelty talousarvioon yhteensä 21 kpl, joista toteutui yhteensä 15 kpl.

2.2 MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMINEN

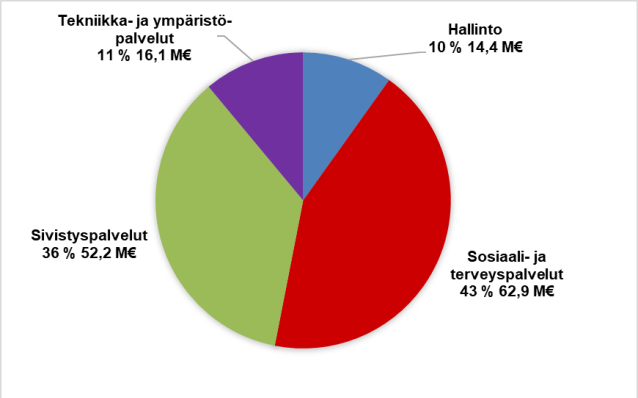
Peruskonsernin ulkoisten toimintatuottojen määrä oli 23,2 milj. euroa vastaavan talousarvion ollessa 24,9 milj. euroa, ero siis 1,6 milj. euroa. Kunnan Toimintatuotoissa toteuma oli samoin 1,6 milj. euroa alle tavoitetason. Suurin negatiivinen ero johtui Kunnanhallitus-osaston tontinmyyntitulojen jäämisestä alle talousarvion kokonaiseron ollessa 2,7 milj. euroa, muiden osastojen toimintatuotot toteutuivat talousarvion mukaisina tai parempina.

Peruskonsernin ulkoiset toimintakulut ylittyivät 0,5 milj. euroa toteuman ollessa 122,8 milj. euroa ja talousarvion 122,3 milj. euroa. Ainoa osastokohtainen toimintakuluylitys tapahtui Sivistysosastolla, suuruudeltaan 1,4 milj. euroa. Ylitys kohdistui Koulutuspalveluihin. Talousarvioylityksiä tapahtui myös joissakin yksiköissä, mutta Sivistysosastoa lukuun ottamatta kaikki osastot pysyivät talousarvion puitteissa.

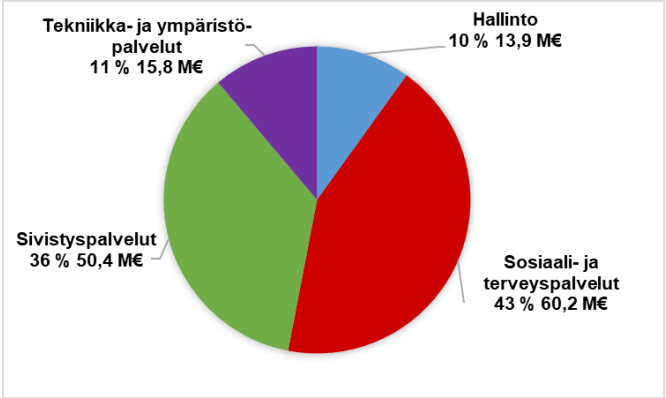
2.3 KÄYTTÖTALOUDEN TOTEUTUMINEN

KULUJEN (Ulkoiset ja sisäiset) jakautuminen toimialoittain vuosina 2016–2017, peruskunta

2017

2016

2.3.1 Keskusvaalilautakunta

VASTUUALUE: VAALIT
VASTUUHENKILÖ: Kunnansihteeri

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot								
Toimintamenot	-38		-38	-31		7	0	
Toimintakate	**-38**		**-38**	**-31**		**7**	**0**	

2.3.2 Tarkastuslautakunta

VASTUUALUE: TILINTARKASTUS
VASTUUHENKILÖ: Lautakunnan puheenjohtaja

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot								
Toimintamenot	-50,0		-50	-31	62,4	19	-37	-14,9
Toimintakate	-50,0		**-50**	**-31**	**62,4**	**19**	**-37**	**-14,9**
Tilikauden tulos	**-50**		**-50**	**-31**	**62,4**	**19**	**-37**	**-14,9**
Tarkastuspäiviä	35		35	40	114,3	5	31	29,0

Toiminta vuonna 2017

Kunnan vuoden 2017 hallinto ja talous tarkastetaan kuntalain ja kunnan hallintosäännön mukaisesti. Lakisääteisten tilintarkastuspäivien lukumäärä on arviolta 37 tarkastuspäivää. Sen lisäksi tulevat lautakunnan sihteerintehtävät ja mahdollisesti ostettavat asiantuntijapalvelut. Tilintarkastusyhteisö antaa lautakunnalle kirjallisia ja suullisia raportteja tarpeen mukaan. Tilintarkastuskertomus annetaan tilinpäätöksen tarkastamisen jälkeen valtuustolle. Tarkastuslautakunta valmistelee ja tekee valtuustolle ehdotuksen tilintarkastusyhteisön valinnasta.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano muuttui keväällä 2017. Aiempi tarkastuslautakunta kokoontui 6 kertaa ja uusi 4 kertaa. Uusi tarkastuslautakunta kilpailutti tilintarkastusyhteisön kunnalle kesän aikana. Tilintarkastusyhteisöksi valtuustokaudeksi valittiin KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy. Arviointitehtävänsä toteuttamiseksi lautakunta on kuullut kokouksissaan viranhaltijoita. Lisäksi tarkastuslautakunta on seurannut tilintarkastuksen tarkastussuunnitelman toteutumista ja pitänyt yllä viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden sidonnaisuusrekisteriä.

2.3.3 Kunnanhallitus

VASTUUALUE: YLEISHALLINTO JA KUNNAN JOHTO
VASTUUHENKILÖ: Kunnanjohtaja

Kuntaa koskevien sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2017

Strateginen / Sitova tavoite	Toimenpide	Mittari	
Asiakaslähtöiset, hyvinvointia ja terveyttä edistävät kuntapalvelut	Osallistetaan kuntalaisia, yrittäjiä ja muita asiakkaita kuntapalveluiden kehittämiseen ja asiakastyytyväisyyden lisäämiseen	Kunnassa on laadittu malli asiakastyytyväisyys-mittareiksi.	
	Asiakastyytyväisysmittari valmistui ja otettiin käyttöön v 2017 aikana		
Jatkuva parantaminen	Jatkamme Operaatio Induktiolieden kehityspolkujen kulkemista tavoitteena tehokkaammat ja vaikuttavammat kuntapalvelut.	Kunnassa on saatu valmiiksi vähintään 10 induktioliesihanketta vuonna 2017	
	Aloitamme kokonaisarkkitehtuurityön	Laaditaan suunnitelma kokonaisarkkitehtuurin toteuttamisesta ja toteuttaminen on aloitettu	
	Vuoden 2017 aikana saatiin valmiiksi 30 induktioliesihanketta Kokonaisarkkitehtuuri on kuvattu konseptitasolla ja kytketty strategiseen suunnitteluun. Palveluarkkitehtuurin tavoitteet on määritelty ja käsitelty. Olemassa oleva tekninen arkkitehtuuri on kuvattu konfiguraatiohallintajärjestelmällä ja tulevista lisäyksistä on tehty tietopyyntö. Sekä tekninen että liiketoiminnallinen vaatimusmäärittely tulevasta kehityksestä on aloitettu.		
Talouden kattilankansiperiaate	Kuntaorganisaatio vie päätöksentekoon Operaatio Kattilankannen ehdotukset sekä	Operaatio Kattilankannen rakenteelliset	

	toteuttaa päätökset valtuuston euromääräisen linjauksen mukaisesti.	muutokset tuloslaskelmassa on saavutettu, tavoitteena sovittu kokonaismuutos 5,8 milj. euroa kaudelle 2014–2017.	
	Kattilankannen myötä on saavutettu noin 6 milj. euron rakenteellinen tulosparannus kaudella 2014–2017		
Nostokurkia Sipooseen	Tavoitteiden mukainen väestönkasvu	Sipoon väestömäärä 31.12.2017 vähintään 20 500	
	Sipoon väestömäärä 31.12.2017 oli 20 310 asukasta. Tavoite väestön lisäykselle oli 500 asukasta, toteutui 388 asukasta.		

Taloudellinen tulos
(sisältää Kunnanjohdon, Talous- ja hallintokeskuksen ja Kehitys- ja kaavoituskeskuksen)

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	18 417	40	18 457	15 449	83,7	-3 008	17 428	-11,4
Toimintamenot	-13 311	-1 355	-14 666	-14 429	98,4	237	-13 907	3,8
Toimintakate	**5 106**	**-1 315**	**3 791**	**1 020**	**26,9**	**-2 771**	**3 521**	**-71,0**
Suunnitelmapoistot				-109			-63	
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	68,4		68,4	71,0	103,8	2,6	65,5	8,4

Toimintatuotot jäivät talousarviota pienemmiksi johtuen tontinmyyntitulojen pienuudesta, joiden ero talousarvioon oli yhteensä 3,9 milj. euroa. Toimintamenot jäivät alle talousarvion johtuen Kehitys & Kaavoituksen noin 0,5 milj. euroa talousarviota pienemmistä kustannuksista. Toisaalta Yleishallinto ja kunnan johto ylittivät kulubudjetin 0,2 milj. eurolla (muun muassa luottotappiot ja pysyvien vastaavien myyntitappiot).

Tulosyksikkö: Kunnanhallituksen johto

VASTUUHENKILÖ: Kunnanjohtaja

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	14 595		14 595	11 108	76,1	-3 487	13 947	-20,4
Toimintamenot	-1 042	-1 355	-2 397	-2 639	110,1	-242	-2 317	13,9
Toimintakate	**13 553**	**-1 355**	**12 198**	**8 470**	**69,4**	**-3 728**	**11 630**	**-27,2**
Suunnitelmapoistot				-36				
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	1,0		1,0	1,0	100,0		1,0	

Toimintatuotot 3 877 000 euroa alle talousarvion johtuen tonttimyynnistä. Toisaalta budjetoimattomia maankäyttö- ja kehittämiskorvauksia toteutui 442 000 euroa. Toimintakulujen ylitystä selittää mm. muissa toimintakuluissa pysyvien vastaavien myyntitappiot 97 000 euroa ja luottotappiot 113 000 euroa.

Tulosyksikkö: Talous- ja hallintokeskus

VASTUUHENKILÖ: Talous- ja hallintojohtaja

Sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2017

Strateginen / Sitova tavoite	Toimenpide	Mittari	
Asiakaslähtöiset, hyvinvointia ja terveyttä edistävät kuntapalvelut	Osallistetaan kuntalaisia, yrittäjiä ja muita asiakkaita kuntapalveluiden kehittämiseen ja asiakastyytyväisyyden lisäämiseen.	Kunnassa on laadittu malli asiakastyytyväisyys-mittariksi ja ensimmäinen asiakastyytyväisyys-tutkimus on toteutettu.	
	Asiakastyytyväisyysmittari ja -tutkimus toteutettiin vuoden 2017 aikana.		
Jatkuva parantaminen	Jatkamme Operaatio Induktiolieden kehityspolkujen kulkemista tavoitteena tehokkaammat ja aiempaa virtaviivaisemmat sisäiset kuntapalvelut/suunnittelurutiinit koskien tilinpäätöstä, osavuosikatsauksia ja talousarviota. Panostamme hyvän hallintotavan kehittämiseen.	Tahan yksiköt yhdessä luovat selkeän vuosikellon parantaen selkeästi havaittavalla tavalla tp-, ovk- ja ta-prosesseja ja käyttäen käytössä olevien työkalujen ominaisuuksia tehostamaan toimintaa. Suunnittelu ja resursointi helpottuu.	
	Vuosikello luotiin vuoden 2017 aikana ja se on osastojen käytettävissä Sinetissä. Vuosikello on tässä vaiheessa jaettu kolmeen eri osaan.		
Talouden kattilankansiperiaate	Kuntaorganisaatio vie päätöksentekoon Operaatio Kattilankannen ehdotukset sekä toteuttaa päätökset valtuuston	Osasto on toteuttanut valtuuston linjauksen mukaiset tavoitteet vuodeksi 2017.	

	euromääräisen linjauksen mukaisesti.		
	Yksikön toteutunut toimintakate oli 26 000 euroa talousarviota huonompi. Ylitys johtui Talman koulun väistötiloihin hankituista IT-laitteista, jotka Sivistysosasto hyväksyi budjettiylityksinä EDU IT -kustannuspaikalle.		

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	3 316	21	3 337	3 382	101,4	45	2 827	19,7
Toimintamenot	-7 242		-7 242	-7 314	101,0	-72	-6 401	14,2
Toimintakate	**-3 926**	**21**	**-3 905**	**-3 931**	**100,7**	**-26**	**-3 575**	**10,0**
Suunnitelmapoistot				-58			-46	
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	48,1		48,1	50,3	104,5	2,2	46,4	8,3
IT-toiminta								
Toimintatulot	3 028		3 028	2 964	97,9	-64	2 449	21,1
Toimintamenot	-3 157		-3 157	-3 112	98,6	45	-2 608	19,4
Toimintakate	**-129**		**-129**	**-148**	114,8	-19	**-159**	**-7,1**

Talousarviomuutos 2017 liittyi Talous & Hallinnon ja kiinteistöyhtiöiden väliseen hallintopalvelusopimukseen.

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Kevään 2017 aikana tutkittiin sekä kirjanpidon että palkanlaskennan osalta toimintamallia, jossa ulkopuolinen palveluntoimittaja toimittaisi nämä palvelut. Tavoitteena oli löytää järjestely, jonka avulla kustannukset skaalautuisivat volyymin mukaisesti soten irrotessa aikanaan kunnasta. Tässä vaiheessa ei vielä tehty päätöksiä muuttaa nykyistä toimintamallia muun muassa kustannussyistä.

Kevään 2017 aikana testattiin uutta IT-konseptia, jossa IT-Partio kiertää eri kiinteistöissä etukäteen annetun aikataulun mukaisesti. Samaan aikaan avattiin IT-Palvelupiste Kuntalaan, jonne asiakkaat voivat tulla koneineen ja ongelmineen saamaan apua. Molemmat palvelut ovat saaneet hyvää palautetta ja niitä jatketaan. Keväällä Infosta siirrettiin puhelinlaite- ja liittymäpalvelut IT-Palvelupisteeseen. Elokuussa palkattiin IT-Palveluihin kehittämispäällikkö, jotta tarvittavat toimintatapamuutokset ja kehittämishankkeet saataisiin tehtyä ilman merkittäviä henkilöstölisäyksiä. Syksyn 2017 aikana koko IT-palvelun henkilöstö koulutettiin sertifioidusti ITIL Foundation-osaajiksi. Kunnan useat väistötila- ja remonttihankkeet ovat työllistäneet IT-palveluita paljon ja aiheuttaneet yllättäviä ja talousarvioon kuulumattomia lisäkuluja.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut

	TP2014	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Määrätavoitteet					
E-myyntilaskujen osuus	9,8	9,8	11,1	30,0	14,7
E-ostolaskujen osuus	56,5	66,1	71,2	78,0	84,4

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja selonteko

Talous- ja hallintokeskuksen suurimmat toiminnalliset riskit liittyvät edelleen ICT-toimintaan ja kunnan järjestelmien toimivuuden varmistamiseen kaikissa olosuhteissa. Kunnan käytössä olevat järjestelmät on kuvattu syksyllä 2017 uuteen konfiguraationhallintajärjestelmään ja siltä osin avainhenkilöriskiä on vähennetty merkittävästi. Kehittämishankkeiden lukumäärä ja ajallinen päällekkäisyys on myös tunnistettu riski.

Arvio tulevasta kehityksestä

Kunnan ICT-kustannukset nousevat edelleen, koska siirrymme entistä enemmän ostamaan järjestelmiä palveluna (SaaS), jolloin maksamme palveluiden käyttämisestä emmekä enää investoi järjestelmien ostamiseen. Investoinnit vastaavasti vähenevät. Laitemäärät ja järjestelmien kirjo lisääntyvät koko ajan, kun kunnan toimintoja digitalisoidaan. Tästä ja riskienhallinnan parantamisesta johtuen jatkossa on paineita lisätä henkilöstön määrää IT-palveluissa. Toisaalta soten irtoaminen tulee osaltaan pienentämään resurssitarvetta vuoden 2020 alusta. Peruskirjanpidon ja palkanlaskennan toimintamalleja valmistellaan, jotta voidaan sopeutua soten irtautumisen jälkeiseen tilanteeseen.

Tulevan tilikauden aikana tullaan kehittämään mm. uusien työntekijöiden perehdytysohjelmaa sekä uusien ja lähtevien työntekijöiden aloitus- ja lopetusprosesseja.

Vuoden 2018 aikana selvitetään soten siirtoon maakunnalle liittyen tulevia toimintamalleja.

Tulosyksikkö: Kehitys- ja kaavoituskeskus

VASTUUHENKILÖ: Kehitysjohtaja

Toiminta-ajatus

Kehitys- ja kaavoituskeskus toimii suoraan kunnan johdon alaisuudessa maankäytön ja liikenteen suunnitteluyksikkönä. Keskuksen tehtäviin kuuluvat myös maapolitiikan hoito, kiinteistönmuodostus ja mittaus- ja paikkatietotehtävät sekä elinkeinopolitiikkaa ja matkailua koskevat asiat. Keskus seuraa aktiivisesti toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia ja pystyy reagoimaan niihin tehokkaasti.

Sitovat tavoitteet vuodeksi 2017

Strateginen / Sitova tavoite	Toimenpide	Mittari	
Jatkuva parantaminen	Kävelyn ja pyöräilyn huomioon ottaminen suunnittelussa edistämisohjelman mukaisesti.	Aloitetaan vuosittaiset asukastyytyväisyys-kyselyt.	
	Sisäistä yhteistyötä parannetaan kehittämällä asemakaava-määräyksiä.	Uudet määräykset käytössä.	
	Kävely ja pyöräily on edistytty Käpy-ohjelman mukaisesti, esimerkiksi asukaskysely pyöräilyreiteistä on tehty. Sipoon matkaketjujen edistämisohjelma valmistui tammikuussa 2018. Työn osana toteutettiin elokuussa 2017 asukaskysely, jossa kysyttiin muun muassa kehittämistoiveita ja toimenpide-ehdotuksia sekä kartoitettiin tyytyväisyyttä joukkoliikenteeseen. Kysely lähetettiin 6 500 täysi-ikäiselle sipoolaisille (vastausprosentti 27).		
Talouden kattilankansiperiaate, 1. ja 2. vaihe	Tonttien myynti markkinointistrategian mukaisesti	Tontinmyyntitulot 6,5 milj. euroa	
	Maanmyyntituloja tuli vuonna 2017 noin 2,2 milj. euroa. Vuonna 2017 neuvoteltiin 10–15 miljoonan euron arvoisista tonttikaupoista ja tonttivarauksia oli noin 6 milj. euron edestä. Osa vuodelle 2017 suunnitelluista tonttikaupoista toteutuu vuoden 2018 alussa ja suurinta osaa varauksista jatkettiin vuoden 2018 puolelle. Tontteja vuokrattiin huomattavasti aiemmin enemmän.		
Nostokurkia Sipooseen	Kunnan keskeisiä työpaikka- ja asuinalueita kaavoitetaan tehokkaasti.	Hiekkamäentien asemakaava valtuustoon 2017 aikana. Talman asemakaava-ehdotus tehty.	
	<u>Tavoitteiden toteuma</u> Työpaikka-aluetta 76 500 kem2 luonnosvaiheessa olevassa kaavassa (nähtävillä 14.9.–15.10.2017). Asuinkerrosalaa 3 256 kem2 valmiissa kaavoissa + 16 000 kem2 luonnosvaiheessa olevassa kaavassa (nähtävillä 14.9.–15.10.2017). Hiekkamäentien asemakaava on ehdotusvaiheessa ja se tulee valtuustoon loppukeväästä. Talman asemakaava on aloitusvaiheessa. Asemakaava tulee ehdotusvaiheeseen 2018 loppuvuodesta.		

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	506	19	525	958	182,4	433	654	46,4
Toimintamenot	-5 027		-5 027	-4 476	89,0	551	-5 188	-13,7
Toimintakate	**-4 521**	**19**	**-4 502**	**-3 518**	**78,2**	**984**	**-4 534**	**-22,4**
Suunnitelmapoistot				-16			-17	-9,9
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	19,3		19,3	19,7	102,2	0,4	18,1	9,0

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Vuokratuottoja kertyi yhteensä 414 000 euroa, josta vuoden aikana tehdyistä sopimuksista kertyi 175 000 euroa. Jos nämä vuoden 2017 aikana tehdyt vuokrasopimukset olisivat toteutuneet tontinmyyntinä, niin vastaava tontinmyyntitulo olisi ollut noin 3,9 milj. euroa nykyistä korkeampi.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut 2017

	TP2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Määrätavoitteet				
Asemakaavoja k-m^2	131 622	134 100	80 000	95 756
- työpaikka-alueet		134 100	50 000	76 500[1)]
- asuinalueet		0	30 000	19 256[2)]
Kyläosayleiskaavoja, kpl	0	1	1	0
Strategisia osayleiskaavoja, kpl	1	0	0	0
Tonttien myyntipäätöksiä, kpl	21	25	22	24
Maanhankinta, ha	51	31	20	38
Maanmyynti, ha	48	68	20	4

1) Työpaikka-aluetta 76 500 kem2 luonnosvaiheessa olevassa kaavassa

2) Asuinkerrosalaa 3 256 kem2 valmiissa kaavoissa + 16 000 kem2 luonnosvaiheessa olevassa kaavassa

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja selonteko

Kaavoituksen osalta suurimpana riskinä on kaavoista tehtävät valitukset, joita ei voida ennakoida. Tontinmyynnin osalta kaikki varaukset eivät toteudu ja osa kaupoista toteutuu ajateltua myöhemmin.

Arvio tulevasta kehityksestä

Tonttien kysyntä on pysynyt korkealla ja varauksia tehdään. Mikäli kaikki varaukset toteutuvat tonttikauppoina, Pähkinälehdon alueen tontit ovat lähes myyty ja Kalliomäki voidaan ottaa myyntiin. Asemakaavoituksessa merkittävimmät hankkeet ovat Massbyn omakotialueen asemakaava ja Talman asemakaava, joista molemmat viedään ehdotusvaiheeseen. Pohjois-Paippisten osayleiskaava (jossa käytetään uutta mitoitusjärjestelmää) viedään valtuustoon ja Gumbostrandin osayleiskaavoitus aloitetaan. Kerava–Nikkilä ratahanketta viedään aktiivisesti yhteistyössä eteenpäin Keravan kanssa. Uusi elinkeinopäällikkö kehittää yritystoimintaa.

2.3.4 Sosiaali- ja terveysvaliokunta

VASTUUALUE: SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLTO
VASTUUHENKILÖ: Sosiaali- ja terveysjohtaja

Toiminta-ajatus

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan tehtävänä on yhdessä muiden hallintokuntien kanssa kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen ja väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen.

Sosiaali- ja terveyspalvelut järjestetään asiakaslähtöisesti ja kustannustehokkaasti, kokonaistaloudellisuutta ja peruspalveluja painottaen.

Palveluntarjonta on laajaa sisältäen myös muita kuin perinteisiä sosiaali- ja terveyspalveluja. Käytämme moniammatillista asiantuntijuutta ja innovointia asiakkaalle räätälöityjen palveluiden järjestämisessä.

Hyödynnämme teknologian mahdollisuuksia oikea-aikaisten, joustavien ja asiakkaalle lisäarvoa tuottavien palveluiden järjestämisessä.

Panostamme tietoisesti hyvinvoinnin edistämiseen ja ennaltaehkäiseviin palveluihin suurempien ongelmien ja syrjäytymisen välttämiseksi. Toteutamme tämän vaikuttamalla yksilöihin, yhteisöihin ja yhteiskuntaan.

Kuntouttavalla asenteella tuemme asiakkaan toimintakykyä, aktiivisuutta ja kykyä ottaa vastuuta omasta hyvinvoinnistaan.

Sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2017

<table>
<tr><th>Strateginen / Sitova tavoite</th><th>Toimenpide</th><th>Mittari</th><th></th></tr>
<tr><td rowspan="2">Asiakaslähtöiset, hyvinvointia ja terveyttä edistävät kuntapalvelut</td><td>Käynnistämme uusia palvelumuotoja ja kehitämme nykyisiä palveluitamme, tavoitteena asiakaslähtöisyyden, yhteisöllisyyden ja kuntalaisten hyvinvoinnin parantaminen.</td><td>Jokaisessa tulosyksikössä on käynnistetty omahoitoa / itsepalvelua tai kuntoutusta tukeva hanke.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2"><u>Tavoitteiden toteuma</u>
1. Matalan kynnyksen kuntouttavan ja valmentavan otteen vahvistaminen lapsiperheiden sosiaalityössä. Walk in -vastaanotto käynnistynyt keväällä 2017.
2. Verkkopohjainen kokemusasiantuntijatuki KokeNet. Kokemusasiantuntijoiden verkkopohjainen keskustelupalvelu otettu käyttöön syksyllä 2017.
3. Kunnon hoitaja-koulutus käynnissä koko henkilökunnalle. Koulutus on käynnistynyt ja on jatkuvaa, pysyvää toimintaa.
4. Ruokalistat sisältöineen ja ravintoarvoineen kunnan verkkosivuille. Ohjelmistokoulutukset ja tietojen sekä reseptiikan syöttäminen käynnistynyt syksyllä 2017.
Tavoite toteutunut.</td><td>●</td></tr>
</table>

Jatkuva parantaminen	Jatkamme soten 2020 kehityspolkujen kulkemista tavoitteena tehokkaammat ja vaikuttavammat kuntapalvelut.	Jokaisessa tulosyksikössä on toteutettu vähintään kaksi uutta nk. mikrohanketta.	
	<u>Tavoitteiden toteuma</u> 1. Perhehoitajien terveystarkastukset aloitetaan. Sipoon ulkopuolella asuville perhehoitajille on mahdollistettu terveystarkastukset omalla paikkakunnalla. Sipoossa asuvien terveystarkastukset toteutetaan Sipoon terveysasemalla. Itseavun lisääminen puheterapiassa. Neuvoloissa on otettu käyttöön itseapupaketti kotiharjoittelua varten. Itseapu voi tapahtua myös netin avulla. 2. VIPA-hanke (nopean vireillepanon toimintamalli terveysasemilla). Terveysasemien toimintatapaa on muutettu uusien kiireettömien terveysongelmien nopean vastaanotolle pääsyn mahdollistamiseksi. Pitkäaikaistyöttömien työkyvyn selvitys alueellisena pilottihankkeena. Sipoo on yhdessä muiden Itä-Uudenmaan kuntien kanssa ottanut käyttöön alueellisen mallin vajaakuntoisten pitkäaikaistyöttömien eläke- tai kuntoutusmahdollisuuksien selvittämiseksi. 3. Telia-Vihko eli sähköinen vuorovaikutuskanava kotihoidon ja omaisten välillä. Telia lopetti tuotteen kehityksen 8/17. Virtuaalikuntoutuspilotti toteutetaan päiväkeskuksessa. Tämäkin mikrohanke siirtyi palveluntuottajan toimesta vuoteen 2018. Näiden kahden keskeytyneen hankkeen sijaan valmistui keskitetty palvelunohjaus- ja neuvontapiste Treffi. ikäihmisille Palvelutalo Elsien yhteyteen. Skype-yhteydet yksiköiden asukkaiden ja omaisten välillä. Yhteydet ja laitteet saatu jokaiseen asumisyksikköön ja yhteydenpito on käynnistynyt. 4. Omavalvonnan mobiilisovellus. Sovellus on käytössä. Cook & Chill -toiminnan laajentaminen välipaloihin. Välipalat valmistetaan Cook & Chill -periaatteella syksystä 2017. Tavoite toteutui.		

Talouden kattilankansiperiaate	Sosiaali- ja terveysosasto jatkaa omalta osaltaan Operaatio Kattilankannen toteuttamista valtuuston euromääräisen linjauksen mukaisesti.	Sosiaali- ja terveysosasto on toteuttanut aloittamansa Operaatio Kattilankannen toimenpiteet vuonna 2017 siltä osin kuin osastolla on voitu asioihin vaikuttaa.	
	Tavoitteiden toteuma Kattilankansitoimenpiteet etenivät suunnitellusti. Sosiaali- ja terveysosasto saavutti vuoden 2017 säästöt. Tavoite toteutui.		

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	11 947		11 947	12 012	100,5	65	10 088	19,1
Toimintamenot	-63 302		-63 302	-62 900	99,4	402	-60 220	4,4
Toimintakate	**-51 355**		**-51 355**	**-50 888**	**99,1**	**467**	**-50 133**	**1,5**
Suunnitelmapoistot	-300		-300	-11,6			-19	-38,9
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	345,8		345,8	346,5	100,2	0,7	332,4	4,2

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Sosiaali- ja terveysosasto alitti toimintakulut noin 0,4 milj. eurolla ja toimintatuotot toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti, osaston toimintakatteen ollessa 99,1 %.

Sosiaali- ja terveysosastolla onnistuttiin toteuttamaan kaikki valtuuston osastolle linjaamat sitovat tavoitteet ja Operaatio kattilankannen viimeisetkin tehostamistoimenpiteet.

Sosiaali- ja terveysosaston onnistumisen mahdollisti mm. yhteistyössä tehty asiakasohjaus, työyksikkörajat ylittävä yhteistyö, moniammatillisuuden hyödyntäminen ja henkilöstön sitoutuneisuus sekä hyvä ammattitaito. Voimakas väestönkasvu lisäsi Kevan henkilöstökyselyn tulostenkin perusteella henkilöstön kiireentuntua ja perehdytyksessäkin koettiin parantamisen varaa.

Tulosyksiköiden ikävakioidut tunnusluvut saadaan Kuntaliiton ”Keskisuurten kuntien sosiaali- ja terveystoimen kustannukset vuonna 2017” -raportista, joka valmistuu kuluvan vuoden kesäkuussa. Viime vuosien kustannusvertailuissa Sipoon sosiaali- ja terveystoimen ikävakioidut kokonaiskustannukset (euroa/asukas) ovat olleet noin 20 vertailukunnan toiseksi pienimmät.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja selonteko

Sosiaali- ja terveysosastolla on kunnan päivitetyn hallintosäännön hyväksymisen jälkeen päivitetty osaston toimintasääntöä. Laskujen hyväksymisvaltuudet varahenkilöineen on määritelty. Talouden seuranta ja analysointi on perustunut kuukausiraportteihin ja osavuosikatsauksiin. Sopimuksia hallinnoidaan sähköisessä järjestelmässä. Osastolla on sopimuksissa sovitun mukaisesti käyty lukuisia valvontakäyntejä sopimuskumppaneiden luona. Kaikki osaston työntekijät ovat

suorittaneet tietoturvakurssin sovitun mukaisesti. Henkilöstö on toiminut tavoitteiden ja annettujen sääntöjen mukaisesti, kehittänyt toimintaa ja ylläpitänyt sekä jatkuvasti kehittänyt ammatillista osaamistaan.

Arvio tulevasta kehityksestä

Kunnassa jatkuva voimakas kasvu lisää sosiaali- ja terveyspalveluiden kysyntää kasvukunnille tyypilliseen tapaan edellyttäen voimavarojen lisäämistä ja osaamisen vahvistamista eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu etenevät tavoitteena sote-palveluiden ja rahoituksen siirtyminen Uudenmaan maakunnalle vuoden 2020 alusta.

Tulosyksikkö: Hallinto ja talous

VASTUUHENKILÖ: Sosiaali- ja terveysjohtaja

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot				0		-1	7	-95,1
Toimintamenot	-595		-595	-600	100,9	-5	-600	0,1
Toimintakate	**-594**		**-594**	**-600**	**101,0**	**-6**	**-592**	**1,3**
Suunnitelmapoistot								
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	10,0		10,0	**9,4**	93,8	-0,6	9,7	-3,3

Toiminta-ajatus

Kehittää ja uudistaa sosiaali- ja terveyspalveluita strategia- ja tavoitelähtöisesti. Seurata ja arvioida sosiaali- ja terveyspalveluiden vaikuttavuutta, jotta ne mahdollisimman hyvin vastaavat kuntalaisten muuttuvia tarpeita. Johtaa toimintaa ennakoivasti tietoon perustuen ja huolehtia palveluiden kustannustehokkuudesta.

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Toimintamenot ylittyivät hieman monien eri tilien osalta, yhteensä 6 000 euroa.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut 2017

	TP2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Ikävakioidut sosiaali- ja terveystoimen toimintakulut, euroa/asukas	3 026	3027	3090	3051

* 2017 selviää kesällä 2018

Arvio tulevasta kehityksestä

Yksikkö osallistuu aktiivisesti osastojen välisen yhteistyön kehittämiseen.

Tulosyksikkö: Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukeminen sekä lapsiperheiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

VASTUUHENKILÖ: Palvelujohtaja

Toiminta-ajatus

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden toiminta-ajatuksena on edistää kunnan lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveyttä ja hyvinvointia tarjoten oikea-aikaisia ja vaikuttavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja painottaen ennaltaehkäisyä ja varhaista tukea.

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	2 954		2 954	2 541	86,0	-413	726	250,1
Toimintamenot	-7 480		-7 480	-6 950	92,9	530	-4 548	52,8
Toimintakate	**-4 526**		**-4 526**	**-4 409**	**97,4**	**117**	**-3 822**	**15,4**
Suunnitelmapoistot								
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	44,2		44,2	44,9	101,5	0,6	39,5	13,5

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Tulosyksikön toimintatuotot olivat 0,4 milj. euroa talousarviota pienemmät. Budjetoidut toimintamenot alittuivat runsaat 0,5 milj. euroa. Säästöjä syntyi ostopalveluissa. Vuotuiset talousarvioerot sekä tuotoissa että kuluissa johtuvat oleskeluluvan saaneiden nuorten kustannuksista.

Loppuvuodesta järjestettiin perheryhmäkotiasumista 12 oleskeluluvan saaneelle nuorelle, jotka olivat liian nuoria siirtymään kunnan tukiasuntoihin yksityisen palvelutuottajan toiminnan loputtua Sipoossa. Nikkilän perheryhmäkoti käynnistyi 30.11.2017 ja LNP:n henkilöstö kasvoi 14 henkilöllä.

Perheryhmäkodin kustannukset vuonna 2017 olivat 2,4 milj. euroa, jotka Ely-keskus korvasi kunnalle täysimääräisesti.

Kunnan väestön kasvu näkyi selvästi lasten, nuorten ja perheiden palveluiden tarpeen lisääntymisenä. Vaikka synnytysten määrä ei kasvanut, muutti kuntaan runsaasti monilapsisia ja erityistä tukea tarvitsevia perheitä.

Kouluterveydenhuoltoon tuli n. 50 uutta koululaista ja tehtyjen terveystarkastusten määrä kasvoi. THL:n muuttunut rokotusohjelma lisäsi työtehtäviä. Vuosi 2017 oli tartuntatautien osalta vilkas ja vuoden aikana oli 4 laajaa epidemiaselvitystä, mistä aiheutui mm. peruutuksia tavanomaisissa palveluissa. Lapsiperheiden sosiaalityön palveluissa asiakkuuksien määrät olivat poikkeuksellisen suuria ja aiheuttivat jonoja. Lastensuojelun sijoitusten määrä oli nousussa.

Tulosyksikössä oli useita pitkiä sairauslomia ja kaksikielisten sijaisten rekrytointi on ollut ongelmallista. Puheterapeuttien, sosiaalityöntekijöiden ja psykologien rekrytointihaaste on jatkunut pitkään ja edellyttänyt erilaisia poikkeusjärjestelyjä.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut 2017

	TP2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, lkm vuositasolla	42	20	25	27
Vuoden aikana tulleet lastensuojelu-ilmoitukset ja SHL:n mukaiset yhteydenotot *	432	412	490	796
Vuoden aikana päättyneet avo- ja jälkihuollon asiakkuudet (lasten ja nuorten määrä)		57	39	48
SHL:n mukaisen perhetyötä saavien perheiden määrä **			80	84
SHL:n mukainen perhetyö; päättyneet asiakkuudet			60	59
Neuvolan perhetyötä saavien perheiden määrä	162	159	182	245
Neuvolan perhetyön päättyneet asiakkuudet	97	118	157	224

** Uuden sosiaalihuoltolain mukaiset yhteydenotot*
*** Toiminta alkanut vuonna 2017*

Lastensuojelun ikävakioidut kustannukset, * euroa/asukas	82	119	78	75
Kodin ulkopuolelle sijoitettavat 0–17-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä	0,90 %	0,40 %	0,50 %	0,55 %

* 2017 selviävät kesällä 2018

Arvio tulevasta kehityksestä

Huonosti voivien nuorten määrä on huolestuttava ja tulee vaatimaan toimenpiteitä sekä perustason päihde- ja mielenterveyspalveluja.

Tulosyksikkö: Työikäisen väestön toimintaedellytysten vahvistaminen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

VASTUUHENKILÖ: Johtava lääkäri

Toiminta-ajatus

Työikäisten palveluiden toiminta-ajatuksena on edistää työiässä olevien kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ennaltaehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä sekä vastata kaikkien ikäryhmien sairaanhoidosta. Maahanmuuttajien yhteiskunnallista yhteenkuuluvuutta ja kotoutumista tuetaan, monialaista yhteistyötä edistetään ja kehitetään. Kaikissa palveluissa aktivoidaan kuntalaisten omia voimavaroja oman terveytensä ja hyvinvointinsa hoitoon ja tuetaan heitä oman elämänsä hallinnassa. Palvelut tuotetaan asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vaikuttavasti, moniammatillista työotetta ja ennaltaehkäisyä painottaen.

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	3 035		3 035	3 224	106,2	189	3 225	-0,1
Toimintamenot	-35 418		-35 418	-35 633	100,6	-215	-35 755	-0,3
Toimintakate	**-32 383**		**-32 383**	**-32 409**	**100,1**	**-26**	**-32 530**	**-0,4**
Suunnitelmapoistot				-8		-8		
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	123,7		123,7	129,5		5,8	120,6	7,4
Erikoissairaanhoito								
Toimintatulot								
Toimintamenot	-20 767		-20 767	-20 336	97,9	432	-20 223	0,6
Toimintakate	-20 767		-20 767	-20 336	97,9	432	-20 223	0,6

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Työikäisten palveluiden toimintakate oli kokonaisuutena niukasti talousarviota huonompi (0,03 milj. euroa). Kustannukset ylittivät talousarvion noin 0,2 milj. eurolla, mutta kokonaistilannetta tasoitti vajaan 0,2 milj. euron ylitys tuloissa.

Työikäisten palveluiden kustannuspaikoista ainoa mainittava poikkeama näkyy aikuissosiaalityössä, jonka kustannukset ylittivät talousarvion noin 0,3 milj. eurolla. Ylitys johtui pääosin arvioitua suuremmista toimeentulotukikustannuksista ja työmarkkinatukien kuntaosuuksista. Kokonaistyöttömyys aleni vuoden aikana, mutta pitkäaikaistyöttömyys ei kunnan toimenpiteistä huolimatta vielä vähentynyt toivotulla tavalla. Erityisesti erikoissairaanhoidon kustannuspaikan hyvä toimintakate (0,4 milj. alle talousarvion) kompensoi aikuissosiaalityön ylitykset. Muilla kustannuspaikoilla toimintakate ei poikennut merkittävästi talousarviosta.

Vuoden 2017 aikana runsaat 20 maahanmuuttajanuorta siirtyi kunnan ostopalveluna toimineesta yksityisestä perheryhmäkodista kunnan ylläpitämään tukiasumiseen. Tämän mahdollistamiseksi palkattiin valtion korvauksen avulla lisää määräaikaisia asumisohjaajia. Maahanmuuttopalveluiden kustannukset sisältäen nuorten tukiasumisen olivat 0,778 milj. euroa ja ELY:n maksamat korvaukset kunnalle tästä olivat 0,788 milj. euroa.

Sosiaali- ja terveysosaston sitovien tavoitteiden mukaisesti työikäisten palveluissa aloitettiin vuoden aikana useampi uusi toimintaa kehittävä hanke ja työikäisten palveluiden osuus sitovista tavoitteista toteutuivat hyvin.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut 2017

	TP2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017*
Perusterveydenhuollon ikävakioidut toimintakulut, euroa/asukas	597	596	623	570
Erikoissairaanhoidon ikävakioidut toimintakulut, euroa/asukas	1 153	1146	1188	1106
Toimeentuloturvan ja työllistämisen ikävakioidut toimintakulut, euroa/asukas	116	127	87	100

* 2017 selviää kesällä 2018

Arvio tulevasta kehityksestä

Väestön ikääntyessä korostuvat toimintakykyä ja itsenäistä pärjäämistä tukevat palvelut. Lääkinnällisessä kuntoutuksessa tämä tarkoittaa panostamista kotiin annettavaan ja kotona pärjäämistä tukevaan kuntoutukseen. Tämän onnistuminen tulee lähiaikoina vaatimaan lisää kuntouttavaa henkilökuntaa, mutta vastaavasti toiminta vähentää kasvupainetta erikoissairaanhoidossa ja ympärivuorokautisen tuen asumisyksiköissä.

Vuonna 2017 erikoissairaanhoidon kustannukset olivat Sipoon osalta ennustettua pienemmät. Tämä johtui osittain HUS:in tietoisesta työstä kustannustehokkuuden parantamiseksi, mutta tilanteeseen vaikuttaa myös merkittävä satunnaisvaihtelu vuodesta toiseen. Itä-Uudenmaan alueella kunnat tekevät jatkuvasti kehittämistyötä yhdessä erikoissairaanhoidon kanssa kustannusten nousupaineen pienentämiseksi.

Tulosyksikkö: Ikäihmisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistäminen

VASTUUHENKILÖ: Ikääntyneiden palvelujohtaja

Toiminta-ajatus

Neuvoa, tarjota ja tuottaa ikääntyneiden ja vammaisten kuntalaisten yksilöllisiin tarpeisiin monipuolisia ja vaikuttavia palveluita hyvän ja omannäköisen elämän tueksi. Palveluiden toimintaperiaatteina ovat ikäihmisen ja vammaisen henkilön osallisuus häntä itseään koskevissa asioissa sekä omien voimavarojen hyödyntäminen.

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	2 453		2 453	2 714	110,7	261	2 525	7,5
Toimintamenot	-16 414		-16 414	-16 534	100,7	-120	-15 963	3,6
Toimintakate	**-13 961**		**-13 961**	**-13 820**	**99,0**	**141**	**-13 438**	**2,8**
Suunnitelmapoistot								
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	130,9		130,9	128,9	98,5	-2,0	127,9	0,8

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Tulosyksikön toimintatuotot ylittyivät lähes 0,3 milj. eurolla ja toimintamenot noin 0,1 milj. eurolla, toimintakatteen ollessa 99 %. Menojen ylitys johtui pääasiassa vammaispalveluiden ja omaishoidon tukeen oikeutettujen asiakkaiden määrän kasvusta.

Perhehoito vahvisti asemaansa yhtenä palvelumuotona ikäihmisille. Moniammatillinen palvelunohjaus- ja neuvontapiste (Treffi.) aloitti toimintansa palvelutalo Elsien tiloissa. Pisteen työntekijät jalkautuvat myös muualle Sipooseen ja koteihin viikoittain.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut

	TP2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017*
Vanhuspalveluiden ikävakioidut toimintakulut, euroa/asukas	681	665	718	640
Vammaisten ikävakioidut toimintakulut, euroa/asukas	287	286	291	290

* 2017 selviää kesällä 2018

Arvio tulevasta kehityksestä

Yksityinen kehitysvammaisten asumisyksikkö on saanut rakennusluvan ja yksikkö valmistuu Nikkilän Jokilaaksoon alkusyksystä 2018. Palvelusetelit tulevat käyttöön sekä kehitysvammaisten asumispalveluissa että omaishoidossa. Yksiköiden toiminnan laatua ja kustannustehokkuutta kehitetään edelleen mm asiakasraatien, kyselyiden sekä kokemusasiantuntijoiden avulla.

Kunnassa yli 85 vuotta täyttäneiden osuus on kasvanut 32 % viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana. Ennusteen mukaan kasvu jatkuu voimakkaana.

Tulosyksikkö: Ruokapalvelut

VASTUUHENKILÖ: Ruokapalvelupäällikkö

Toiminta-ajatus

Ruokapalvelujen tehtävänä on tukea eri hallintokuntien ydintehtävän onnistumista tuottamalla ruokapalveluita Sivistysosastolle sekä Sosiaali- ja terveysosastolle. Tavoitteena ja lähtökohtana on tuottaa laadukkaita ateriapalveluita kaikille asiakasryhmille. Ruokapalvelu palvelee asiakkaita kaikissa elämänkaaren vaiheissa. Ruoan tulee olla maukasta ja laadukasta. Ruokapalvelut edistävät kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia noudattamalla eri asiakasryhmien ravintosuosituksia ja ohjaamalla terveellisten valintojen tekemiseen arjessa.

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	3 504		3 504	3 533	100,8	29	3 605	-2,0
Toimintamenot	-3 395		-3 395	-3 182	93,7	213	-3 355	-5,1
Toimintakate	**109**		**109**	**351**	**321,7**	**242**	**250**	**40,3**
Suunnitelmapoistot				-4			-8	-51,3
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	37,0		37,0	33,8	91,2	-3,2	34,7	-2,7

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Ruokapalvelulle kertyi tuloja arvioitua enemmän, ja tämän perusteella päädyttiin loppuvuodesta palauttamaan sisäisille asiakkaille sivistystoimeen ja sosiaali- ja terveystoimeen yhteensä 0,175 milj. euroa. Ruokapalvelujen sisäiset veloitukset muilta osastoilta pystyttiin pitämään talousarviossa esitettyä pienempänä johtuen budjetoitua pienemmistä toimintakuluista.

Toimintamenot alittuivat 0,2 milj. euroa vaikka elintarvikemenot kasvoivat hieman lähinnä siksi, että käytimme enemmän kotimaista alkuperää olevia elintarvikkeita. Myös luomutuotteet nostivat jonkin verran kustannuksia. Ruokapalvelussa henkilöstömenoja onnistuttiin edelleen hieman pienentämään. Tämä onnistui työvuoroja ja toimintatapoja muuttamalla.

Suoritemäärät jäivät hieman tavoitteesta, koska osa Talman koulun oppilaista siirtyi syksyllä 2017 väistötiloihin ja heidän ruokailunsa hoidettiin ulkopuolisen toimijan toimesta.

Cook & Chill -tuotantomallista on nyt saatu kokemusta noin puolentoista vuoden ajalta. Malli toimii hyvin ja on kustannustehokas, ruoasta saadaan edelleen hyvää palautetta. Syksyllä 2017 koulujen alkaessa Sipoossa siirryttiin käyttämään luomumaitoa kaikissa kouluissa, päiväkodeissa sekä Sote-aseman henkilöstöruokailussa. Kasvis- ja lihatonta ruokaa tarjotaan pääsääntöisesti kerran viikossa kouluissa ja päiväkodeissa. Keittiö on tällä toimintatavalla pystynyt myös valmistamaan suurimman osan koulujen ja päiväkotien välipaloista taas itse. Tämä on vähentänyt valmistuotteiden käyttöä ja laskenut välipaloihin käytettyjä kustannuksia.

Vuoden 2016 aikana kaikkien ruokapalvelussa tuotettujen suoritteiden keskimääräinen kustannus oli 3,18 euroa ja vuonna 2017 vastaavasti 3,07 euroa.

Tunnusluvut

	TP2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Keittiöiden lkm, valmistus, jakelu	5+27	5+27	3+29	3+29
Kouluruokailuun osallistuvien toteutunut lkm vuositasolla	551 337	591 307	550 000	580 732
Suoritteet lkm, vuositasolla	1048 891	1057 634	1058 100	1 035 494
Kustannus/suorite koulussa, Lukkari	3,12	2,73	2,87	2,57
Kouluruokailuun osallistuvien keskimääräinen lkm, päivä	3 026	3 128	2 750	2984
Koululounaan kustannus*, euroa	2,65	2,93	2,93	2,93
Päiväkotilounaan kustannus*, euroa	2,60	2,60	2,60	2,60

*Lounaan kustannus on samalla sisäinen veloitus

Arvio tulevasta kehityksestä

Tuotot tulevat jonkun verran pienenemään, koska aterioiden myynti yksityisille päiväkodeille päättyy 1.8.2018 kunnan ostopalvelusopimusten päättyessä. Sipoonlahden esikoulun muutto väistötiloihin ja tässä yhteydessä siirtyminen yksityisen toimijan ateriapalveluihin väliaikaisesti vähentää myös tuloja. "Ruokalista nettiin" -ohjelma otetaan käyttöön. Ohjelma näyttää ruokalistan lisäksi myös ruokiin käytetyt elintarvikkeet sekä ruokien ravintoarvot.

Kouluissa siirrytään Portaat luomuun ohjelman kolmannelle portaalle.

Oppilasmäärän lisääntyessä tulee huolehtia siitä, että ruoan valmistuskapasiteetti riittää.

2.3.5 Sivistysvaliokunta

VASTUUALUE: KOULUTUS, VARHAISKASVATUS JA VAPAA-AJANTOIMINTA
VASTUUHENKILÖ: Sivistysjohtaja

Toiminta-ajatus

Sivistysosasto tarjoaa monipuolisia ja korkeatasoisia eri kohderyhmien saavutettavissa olevia varhaiskasvatus-, koulutus-, kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluita omina palveluina, ostopalveluina tai tuettuina toimintoina. Kuntalainen voi olla itse mukana vaikuttamassa palveluita suunniteltaessa. Lasten ja nuorten kasvun, kehityksen, oppimisen ja viihtymisen kautta annamme eväät hyvään elämään.

Sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2017

Strateginen / Sitova tavoite	**Toimenpide**	**Mittari**	
Asiakaslähtöiset, hyvinvointia ja terveyttä edistävät kuntapalvelut	Osallistetaan kuntalaisia, yrittäjiä ja muita asiakkaita kuntapalveluiden kehittämiseen ja asiakastyytyväisyyden lisäämiseen.	Jokaisessa tulosyksikössä on käynnistetty tavoitetta tukeva hanke.	
	Varhaiskasvatus: Hoitoaikaperusteisen laskutuksen periaatteiden luominen. *Asiakasmaksulain muutosten vuoksi ei ollut tarkoituksenmukaista valmistella uutta maksujärjestelmää ennen lain valmistumista. Hoitoaikaperusteisen laskutuksen perusteiden luominen siirtyy vuodelle 2018.* --- Koulutus: ”Liikkuva koulu” -hanke on käynnistetty. --- Kulttuuri- ja vapaa-aika: Kunnan avustusperiaatteiden päivittäminen (koko kunta) on käynnistetty. Kaksi kolmesta tavoitteesta toteutui.		
Jatkuva parantaminen	Saatetaan loppuun käynnissä olevia induktioliesiprojekteja	Jokaisessa tulosyksikössä on toteutettu vuonna 2017 vähintään yksi uusi hanke.	
	Varhaiskasvatus: Asiakaskyselyn toteuttaminen Sipoon varhaiskasvatuksen toiminnan ulkopuolisena arviointina. --- Koulutus: Oppimisympäristön kehittäminen: Googlen GAFE-palveluiden käytön tehostaminen. --- Kulttuuri- ja vapaa-aika: Kulttuuri- ja liikuntaseteleiden käytön laajentaminen ja verkkopohjaisen lipunmyyntijärjestelmän käyttöönotto.		

Talouden kattilankansiperiaate	Sivistysosasto jatkaa omalta osaltaan Operaatio Kattilankannen toteuttamista valtuuston euromääräisen linjauksen mukaisesti.	Sivistysosasto on toteuttanut aloittamansa Operaatio Kattilankannen toimenpiteet vuonna 2017 siltä osin kuin osastolla on voitu asioihin vaikuttaa.	
	Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat pääosin, mutta taloudelliset tavoitteet eivät toteutuneet. Toimintakate jäi alle tavoitetason.		

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talous-arvio	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	4 272		4 272	4 635	108,5	363	4 638	-0,1
Toimintamenot	-50 846		-50 846	-52 160	102,6	-1 314	-50 403	3,5
Toimintakate	**-46 574**		**-46 574**	**-47 526**	**102,0**	**-952**	**-45 765**	**3,8**
Suunnitelmapoistot				-309		140	-295	4,6
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	576,0		576,0	613,7	106,5	37,7	593,7	3,4

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Sivistysosaston sekä sitovat että muut toimintatavoitteet ovat pääosin toteutuneet suunnitellusti. Digitalisointia on jatkettu sekä koulutus-, varhaiskasvatus- että vapaa-aika-toimintojen osalta.

Talouden osalta tavoitteet eivät ole toteutuneet talousarvion mukaisesti. Sivistysosaston toimintatulot ovat ylittyneet noin 360 000 eurolla ja menot noin 1 300 000 eurolla, toimintakate on ylittynyt vajaalla 1 000 000 eurolla.

Kulttuuri- ja vapaa-aikayksiköllä sekä varhaiskasvatusyksiköllä on positiiviset toimintakatteet: Varhaiskasvatus +85 000 euroa ja Kulttuuri- ja vapaa-aika +75 000 euroa. Toimintamenojen ylitys johtuu koulutuspalveluiden menoylityksistä.

Itä-Uusimaa-muutoshankkeesta kertyi kuluja noin 200 000 euroa ja vastaava määrä tuottoja.

Varhaiskasvatuksessa lapsimäärät ovat pysyneet lähes muuttumattomina, mutta kuntalaiset ovat entistä enemmän käyttäneet palvelusetelillä toteutettuja varhaiskasvatuspalveluja.

Peruskoulussa oppilasmäärät ovat nousseet noin 100 oppilaalla, mikä on noin 40 oppilasta arvioitua enemmän. Lukioiden opiskelijamäärät nousivat myös hiukan vuoteen 2016 verrattuna.

Tilakysymykset ovat työllistäneet vuoden aikana. Sekä Talman koulun että Söderkullan koulukeskuksen sisäilmaväistöt ja niihin liittyvät poikkeusjärjestelyt opetuksen, tilojen, ruokailujen, IT-laitteiden, kalustamisten, siirrettävien tavaroitten puhdistamisen sekä kuljetusten osalta ovat vaatineet suunnittelua ja toteuttamista. Myös Nikkilän Sydämen sisäilmatilanne on vaatinut selvittämistä ja seurantaa. Myös Västerskogin yhden ryhmän sisäilman takia tehty siirtyminen käynnisti selvityksen varhaiskasvatuspalveluiden tulevaisuudesta ja järjestämistavoista Västerskogin alueella tulevaisuudessa.

Sivistysosasto on omalta osaltaan osallistunut Nikkilän Sydämen päiväkotihankkeen suunnitteluun, Nikkilän Sydämen ja Sipoonlahden koulun muutos- ja laajennusrakennus- hankkeiden suunnitteluun sekä kirjaston korjaukseen.

Palveluverkkoselvityksen päivittämisen valmistelua jatkettiin syksyllä ja se tullaan viemään päätökseen kevätkauden 2018 aikana.

Koulutuspalveluiden ylitys johtuu mm. ennakoimattomista tapauksista toiminnassa (sisäilmaongelmat ja niiden aiheuttamat kulut) sekä kasvun aiheuttamista suunnittelemattomista kustannuseristä kuten mm. ennakoitua suuremmasta tarpeesta erityisen tuen pienryhmille, haastavan erityisen tuen järjestämisestä (sekä ostona muilta että omana) sekä näiden vaatimista kuljetuskustannuksista. Näyttäisi tällä hetkellä myös siltä, että kouluille jaettava ns. tuntiresurssin kustannusvaikutukset on arvioitu hiukan liian alhaisiksi, millä on palkkamenojen suhteen suuri merkitys.

Jokaisen yksikön osiossa on tarkemmin avattu yksikön olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja selonteko

Yllättävät tapahtumat kuten sisäilmaongelmien aiheuttamat uudelleensuunnittelun tarpeet ja organisointi ovat vaatineet paljon työaikaa ja kärsivällisyyttä sekä oppilailta, huoltajilta että henkilöstöltä.

Vuoden 2017 tilinpäätöksen tietojen varassa on todettava, että kasvavan kunnan koulutoimen toiminnan kustannusten arviointi on osoittanut odotettua hankalammaksi. Tilinpäätöstietojen valossa on tarkkaan arvioitava vuoden 2018 talousarvion pitävyyttä ja ennustettavuutta sekä tehtävä korjauksia kevään 2018 aikana, jotta vastaavanlaisilta ylityksiltä vältyttäisiin.

Sivistystoimen korjaus-, uudis- ja muutosrakentamishankkeiden suunnittelu ja seurantatyö ovat vuoden 2018 aikana merkittäviä. Henkilöstön jaksamisen ja riittävyyden osalta tämä luo haasteita koko osastolle, niin hallinnolle kuin niille yksiköille joita hankkeet koskevat. Myös väistöratkaisut joista on päätetty (Söderkullan koulukeskus) vaativat suunnittelua sekä talous- ja henkilöstöresursseja joihin ei olla varauduttu.

Arvio tulevasta kehityksestä

Tilikauden 2017 tietojen valossa on tarve tehdä muutoksia ja parantaa talouden ennustettavuutta ja seurantaa. Tähän panostetaan sekä vuoden 2018 aikana että erityisesti vuoden 2019 talousarvion valmistelun yhteydessä.

Tuottojen arvioidaan pysyvän muuttumattomina, joskin valtiolta anottavien avustusten määrä ja tarkoitus on vaikeaa arvioida ennen valtionbudjetin hyväksymistä syksyllä 2018.

Väistötilaratkaisujen menot ovat vaikeita arvioida ennen kuin lopullinen aikataulu sekä kustannukset selviävät kevään aikana väistötilakilpailutuksen selvittyä. Koulutustoiminnan kulurakenne ja mahdollinen alibudjetointi suhteessa oppilas-/opiskelijamäärän selvitetään kevään aikana ja jatkotoimenpiteistä päätetään niiden perusteella.

Tulosyksikkö: Hallintopalvelut

VASTUUHENKILÖ: Sivistysjohtaja

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talous-arvio	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot				4		4	0	11 102,3
Toimintamenot	-358		-358	-430	120,0	-72	-362	18,6
Toimintakate	**-358**		**-358**	**-425**	**118,8**	**-67**	**-362**	**17,4**
Suunnitelmapoistot						280		
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	4,0		4,0	4,0	99,3	0,0	2,2	80,5

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Hallintopalveluissa on töissä sivistysjohtajan lisäksi yksi sihteeri ja yksi erityissuunnittelija. Palveluja kehitetään keskitetysti talous- ja hallintoyksikön toimesta. Sipoon kunta toimi vuonna 2017 Itä-uudenmaan ammatillisen koulutuksen muutoshankkeen isäntäkuntana ja sivistysjohtaja 50 % muutosjohtajana yhdeksän kunnan yhteisen muutoshankkeessa. Talousarvion ylitys johtuu Itä-uudenmaan ammatillisen koulutuksen muutoshankkeen aiheuttamista palkkakuluista. Kaiken kaikkiaan muutoshanke on kunnan näkökulmasta kustannusneutraali.

Arvio tulevasta kehityksestä

Hallintopalveluilla ei ole omaa toimintaa, vaan se antaa tukea ja palveluja sivistysosaston muille yksiköille.

Tulosyksikkö: Varhaiskasvatuspalvelut

VASTUUHENKILÖ: Varhaiskasvatuspäällikkö

Toiminta-ajatus

Varhaiskasvatuspalvelut-tulosyksikkö tarjoaa sekä lakisääteistä laadukasta ja monipuolista varhaiskasvatusta ja esiopetusta että avointa leikki- ja kerhotoimintaa. Vanhemmat saavat valita joko suomen- tai ruotsinkielisen päivähoidon mahdollisuuksien mukaan. Palveluvalikkoa laajentavat kotihoidon ja yksityisen hoidon tuet ja kuntalisät sekä palveluseteli. Toiminnan tarkoituksena on turvata lasten hyvinvointi tarjoamalla laadukasta varhaiskasvatusta sipoolaislapsille.

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	2 045		2 045	1 979	96,7	-66	2 078	-4,8
Toimintamenot	-16 612		-16 612	-16 460	99,1	152	-16 476	-0,1
Toimintakate	**-14 567**		**-14 567**	**-14 481**	**99,4**	**86**	**-14 399**	**0,6**
Suunnitelmapoistot				-8		140	-2	285,0
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	236,7		236,7	232,9	98,4	-3,8	238,3	-2,3

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Varhaiskasvatuspalvelujen taloudellinen tulos toimintavuonna 2017 oli positiivinen noin 86 000 euroa. Henkilöstökustannukset alittuivat noin 175 000 eurolla, koska lapsimäärien kasvu ei toteutunut ja palvelusetelipäiväkotien käyttö lisääntyi ennustettua enemmän. Perheiltä perittävät asiakasmaksut jäivät talousarviosta 95 000 euroa valtakunnallisten asiakasmaksulakiin tehtyjen muutosten vuoksi.

Tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen tarve tulee lisääntymään Sipoossa, vaikkakin ennustettua hitaampana. Tähän on varauduttu avaamalla syksyllä 2017 Söderkullassa neliryhmäinen palvelusetelipäiväkoti Touhula-Söderkulla. Lisäksi Nikkilässä avataan syksyllä 2018 uusi 4-ryhmäinen palvelusetelipäiväkoti Jokilaaksossa. Uuden kunnallisen Nikkilän Sydämen päiväkodin valmistelut etenevät aikataulussa.

Västerskogin alueella sijaitseva ruotsinkielisen päiväkoti Ängskullenin toiminta lopetettiin sisäilmaongelmien vuoksi keväällä 2017. Ruotsinkielisten paikkojen riittävyys Etelä-Sipoossa on nyt poikkeuksellisen haasteellista. Valtuusto on pyytänyt tilanteen vuoksi selvitystä eri vaihtoehtoisista ratkaisuista; näitä ovat elinkaarimallinen päiväkotirakennus kunnan omalla toiminnalla, palvelusetelipäiväkoti tai mahdollisesti näiden yhdistelmä, jossa toimintaa järjestettäisiin sekä yksityisenä palveluna että kunnallisena toimintana.

Suurena muutoksena varhaiskasvatuksen palvelurakenteessa on ostopalvelupäiväkotien toiminnan päättyminen ostopalvelusopimuksilla 31.7.2018. Suurin osa näistä yksityisistä palveluntuottajista on kuitenkin jatkamassa toimintaansa Sipoossa joko yksityisen hoidon tuella tai palvelusetelijärjestelmää käyttäen. Lisäksi sivistysvaliokunta päätti sallia perusopetuslain mukaisen esiopetuksen järjestämisen myös yksityisille palveluntuottajille syksystä 2018 alkaen.

Uutta varhaiskasvatussuunnitelmaa työstettiin koko kevään ajan, ja se otettiin käyttöön aikataulussa 1.8.2017. Henkilökunnalle järjestettiin monia erilaisia koulutuksia ja työpajoja. Materiaalin hankintaan suunnattuja määrärahoja kohdistettiin erityisesti monipuolisten ja innostavien liikuntavälineiden hankintaan.

Valtakunnalliseen asiakasmaksulakiin tehtiin toimintavuoden aikana muutoksia, jotka alensivat perheiden asiakasmaksuja. Loppuvuodesta 2017 tehtiin vielä päätös, että asiakasmaksut tulevat alenemaan edelleen erityisesti pienituloisilta perheiltä sekä sisaruksilta.

Kehittämishanke Helsingin yliopiston kanssa jatkuu. Orientaatio-projektin nimi uudistettiin Kehittävän palautteen hankkeeksi ja siihen osallistuneiden kuntien ja kaupunkien määrä lisääntyi. Varhaiskasvatuspalvelut on myös mukana lasten kielenrikastamisprojektissa yhdessä koulutuspalveluiden kanssa.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut

	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
0-6 vuotiaat kunnassa**	1 635	1 730	1 626	1 573
esikouluikäisiä kunnassa	238	298	290	256
lapsipaikkojen määrä kunnallisessa päivähoidossa	1 141	1 161	1 108	1 008
lapsipaikkojen määrä ostopalvelupäiväkodeissa	155	149	154	142
kustannukset/paikka/vuosi, kunta*	11 635	10 535	11 600	11 825
kustannukset/paikka/vuosi, ostopalvelu*	9 963	10 881	10 500	11 641

- Talman päiväkodin toiminta loppui 31.7.2016 , lapsipaikkoja 42 kpl.
- Kunnassa toimi vuoden 2017 aikana kaksi palvelusetelipäiväkotia (lapsia 51)

* tilinpäätöksessä vuoden 2017 osalta on muutettu näiden tunnuslukujen laskentatapaa, 2015 ja 2016 ennallaan

** lähde: Facta väestörekisteri 2016 ja 2017

Arvio tulevasta kehityksestä

Varhaiskasvatuspalveluiden kustannuksiin on tullut heti alkuvuodesta muutamia muutoksia, joita ei ole voitu huomioida laadittaessa talousarviota vuodelle 2018. Asiakasmaksutulojen kertymän ennustetaan olevan noin 100 000 euroa vähemmän kuin talousarvion laadintavaiheessa tiedettiin. Lisäksi Sipoonlahden esiopetuksen evakkotilojen vuokrakustannukset Touhula-Söderkullassa tulevat maksamaan noin 70 000 euroa kevään 2018 osalta. Näiden edellä mainittujen muutosten kokonaisvaikutus varhaiskasvatuspalvelujen talouteen selviää vasta syksyllä, kun saadaan myös selville ostopalvelupäiväkotien päättymisen ja yksityistyvien päiväkotien aloittamisen vaikutus talouteen.

Tulosyksikkö: Koulutuspalvelut

Suomenkieliset Koulutuspalvelut
VASTUUHENKILÖ: Sivistysjohtaja

Ruotsinkieliset koulutuspalvelut
VASTUUHENKILÖ: Opetuspäällikkö

Toiminta-ajatus

Tulosyksikön tarkoituksena on antaa kuntalaisille korkeatasoista opetusta kouluissa, joissa on osaavat opettajat, ylläpitää viihtyisiä ja turvallisia kouluja, tarjota mahdollisuuksia ammatilliseen koulutukseen myös rinnakkain lukiokoulutuksen kanssa ja vahvistaa nuorten tulevaisuudenuskoa. Toisin sanoen lapsille, nuorille ja aikuisille tarjotaan eväät hyvään elämään. Toimintaa tarjotaan sekä keskeisesti sijaitsevilla alueilla että kylissä ja pyritään siten vaikuttamaan monipuolisen yhdyskunnan rakentamiseen.

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talous-arvio	TA muutos	TA + Muutos	Toteuma	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	1 650		1 650	2 081	126,1	431	1 962	6,1
Toimintamenot	-28 079		-28 079	-29 554	105,3	-1 475	-27 912	5,9
Toimintakate	**-26 429**		**-26 429**	**-27 473**	**104,0**	**-1 044**	**-25 951**	**5,9**
Suunnitelmapoistot				-103		140	-85	21,1
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	298,9		298,9	331,8	111,0	32,9	309,6	7,2

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Tulojen ylitys selittyy pääosin valtionavustuksien/hankeavustusten ennakoitua suurimmilla tuloilla (+250 000 euroa) sekä Itä-Uudenmaan ammatillisen koulutuksen muutoshankkeen isäntäkuntana toimimisella (+200 000 euroa).

Menoylitykset

Henkilöstökuluja on syntynyt 0,5 milj. euroa ennakoitua enemmän mm. seuraavista syistä:

– erityisen tuen ryhmiä on jouduttu lisäämään arvioitua enemmän (lakisääteinen mitoitus)
– sisäilmaongelmien takia on sekä sijaiskuluja että henkilöstösiirtoja toisiin yksikköihin
– tuntiresurssin nosto lisääntyneen oppilasmäärän takia 1.8.2017 lähtien, kustannusvaikutus on arvioitu liian pieneksi

Hankinnoissa ylitys 0,27 milj. euroa

– valtiolta ja muilta kunnilta hankitun eritys-/vammaisopetuksen järjestämisestä johtuvista korkeammista kustannuksista (aamu/iltapäivätoiminta, kuljetus sekä opetus)

Palvelut, hankinnat ja muut kulut, ylitys 0,66 milj. euroa

– koulukuljetusten kustannusten nousu, johtuu pääosin väistötiloihin liittyvistä kuljetuskustannuksista sekä Mikkolan koulu/Tuusula (ns. vammaisopetus) koulukuljetuksista
– ulkopuolisilta toimijoilta hankittujen väistötilojen/lisätilojen kustannuksista
– materiaalihankintoja sisäilmaongelmien takia pois heitettyjen oppimateriaalien/varusteiden tilalle
– IT-hankinnat väistötiloihin
– ruokailukustannukset

Merkittävää on, että suurin osa kulunoususta kohdistui syyslukukauteen. Yllämainittujen tekijöiden kautta selittyy koulutuspalveluiden ylitys. Kasvavan kunnan koulutoimen toiminnan kustannusten arviointi on osoittanut odotettua hankalammaksi. Tilinpäätöstietojen valossa on tarkkaan arvioitava vuoden 2018 talousarvion pitävyyttä ja ennustettavuutta sekä tehdä korjauksia kevään 2018 aikana, jotta vastaavanlaisilta ylityksiltä vältyttäisiin.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut 2017
(koskee sekä suomen- että ruotsinkielisiä koulutuspalveluita)

	TP2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
koulujen lkm, peruskoulu + lukio*	15+2	15+2	15+2	15+2
oppilasmäärä, peruskoulu	2 461	2 518	2 551	2616
opiskelijamäärä, lukiot	332	313	322	327
kustannus €/lukio-opiskelija*	9 700	10 071	9 637	9 369
kustannus €/peruskouluoppilas*	8 972	8 841	8 988	9 632
kokonaisviikkotuntimäärä peruskoulu	4 361	4 514	4 514	4770
kokonaisviikkotuntimäärä lukiot	615	613	613	613
kokonaisvuosiviikkotuntimäärä/oppilas	1,82	1,84	1,84	1,82
kurssia/opiskelija	1,53	1,53	1,53	1,50
opettajien sijaisten palkkakustannus t€	725	588	575	647
aamu- iltapvtoim ja lasten lkm**	403	456	500	458

* Tunnuslukujen laskentatapaa muutettu
2017, 2015 ja 2016 ennallaan
** 04/ ja 08/

Arvio tulevasta kehityksestä

Kasvavan kunnan koulutoimen toiminnan kustannusten arviointi on osoittanut odotettua hankalammaksi. Tilinpäätöksen 2015 ja talousarvion 2016 tietojen perusteella ei ole pystytty laatimaan luotettavaa talousarviota koulutoimelle vuodelle 2017. Tilinpäätöstietojen valossa on tarkkaan arvioitava vuoden 2018 talousarvion pitävyyttä ja ennustettavuutta sekä tehdä korjauksia kevään 2018 aikana, jotta vastaavanlaisista ylityksistä vältyttäisiin. Talousseurantaa on myös parannettava, jotta poikkeamiin pystytään reagoimaan vuoden aikana. Kevään 2018 aikana kehitetään ja muutetaan talous- ja hallintokeskuksen kanssa seurantajärjestelmiä ja controlleritoimintoa, jotta talousseuranta vastaisi tarpeita.

Koulutustoimen kulut 29,6 milj. euroa jakaantuivat seuraavasti vuonna 2017:

Palkat	53 %	15,5 milj. euroa
Toimitilat	27 %	8,1 milj. euroa
It, ruoka, koulukuljetukset	11 %	3,3 milj. euroa
Oppimateriaalit ja muut ostot	9 %	2,6 milj. euroa
	100 %	29,5 milj. euroa

Ylläesitetyn kulurakenteen takia erityinen painopiste vuoden 2018 seurannassa tulee olemaan palkkamenoissa.

Tarkennetaan ja lisätään talouskontrollia siten, että tehdään talousarvion riittävyyden varmistuslaskelma keväällä 2018 palkkamenojen osalta. Tämä tulee tehdä ennen kuin koulujen palkkaresursseista (tuntiresurssi) lukuvuodelle 2018–2019 päätetään. Lisäksi tehdään varmistus uudestaan syksyllä 2018, kun kaikki lukuvuoden 2018–2019 tarkat palkkatiedot (mm. kokemus- ja kelpoisuusrakenne) ovat tiedossa.

Kehystä 2019 valmisteltaessa lukuvuoden 2017–2018 tarkat palkkatiedot otetaan myös mukaan laskelmiin sekä lukuvuoden 2018–2019 resursointiin.

Erityisenä haasteena vuonna 2018 tulevat olemaan Söderkullan koulukeskuksen väistöstä johtuvat menot. Kevään aikana mm. kuljetusten osalta tulee menoja, joihin ei ole varauduttu talousarviossa 2018. Syksyllä menot liittyvät väistötiloihin; niihin on varauduttu, mutta lopulliset kustannukset selviävät vasta myöhemmin.

Talouden lisäksi kasvu ja sen edellyttämät toimenopiteet kuten rakennushankkeiden suunnittelu ja seuranta tulevat vaatimaan normaalia suurempaa työpanosta.

Tulosyksikkö: Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut

VASTUUHENKILÖ: Kulttuuri- ja vapaa-aikapäällikkö

Toiminta-ajatus

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden yksikköön kuuluvat kansalaisopisto, kulttuuri-, kirjasto-, liikunta- ja nuorisopalvelut.

Yksikön toiminnan kautta kuntalainen voi kehittää itseään, lisätä osaamistaan, edistää hyvinvointiaan ja kokea yhteenkuuluvuutta.

Kuntalaisten toiveet palveluiden kehittämiseksi otetaan huomioon ja tavoitteena on hyvä yhteistyö kunnassa toimivien yhdistysten ja muiden tahojen kanssa.

Tilat, tapahtumat ja toiminta mahdollistavat eri-ikäisten kuntalaisten kohtaamisia. Viihtyisä ympäristö ja mahdollisuus aktiiviseen elämäntapaan ja elinikäiseen oppimiseen lisäävät hyvinvointia ja kunnan vetovoimaisuutta.

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talous-arvio	TA muutos 2017	TA + Muutos	Toteuma	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	577		577	571	99,0	-6	599	-4,7
Toimintamenot	-5 797		-5 797	-5 717	98,6	80	-5 652	1,2
Toimintakate	**-5 220**		**-5 220**	**-5 146**	**98,6**	**74**	**-5 053**	**1,8**
Suunnitelmapoistot				-198			-208	-4,8
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	36,4		36,4	45,0	123,6	8,6	43,6	3,2

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelujen toimintakate oli yli 70 000 euroa talousarviota parempi. Kulumäärärahaa jäi käyttämättä osaksi siksi, että Lindan uima-allas poistettiin käytöstä 2017, joka näkyy noin 30 000 euron ulkoisten vuokrien säästönä. Kirjastoon on hankittu tavallista vähemmän kirjallisuutta, koska pääkirjaston tilapäistilat ovat olleet ahtaat. Kirjaston Topeliussali on ollut pois käytöstä, joka on vähentänyt Kulttuuripalvelujen tapahtumatuotantoa.

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut otti käyttöön sähköisen avustusjärjestelmä Timmin keväällä 2017. Vuoden aikana on päivitetty yleisiä avustusperiaatteita ja jatkossa työstetään vielä tarkemmin erikseen eri avustusmuotoja.

Seuraavat merkittävämmät muutokset kohdentuivat eri palveluyksiköille:

- Kansalaisopiston opiskelijamäärät ovat lisääntyneet, mikä on johtanut kurssitarjonnan kasvuun. Sekä kevät- että syyslukukaudella Kansalaisopisto vastasi opetusvelvollisuuden ylittäneiden kotouttamiskoulutuksesta.
- Kirjasto otti käyttöön uuden Koha käyttöjärjestelmän. Sipoon kirjasto liittyi Helle-kirjastoihin, joka on konsortio, johon kuuluvat seuraavien kuntien kirjastot: Porvoo, Askola, Pornainen, Loviisa, Myrskylä, Lapinjärvi, Pukkila, Hanko, Inkoo, Raasepori ja Siuntio. Kirjaston käyttö on vuonna 2017 vähentynyt, koska pääkirjasto toiminut tilapäistiloissa ja ollut suljettuna muuton aikana.
- Liikuntapalvelut toteutti liikuntapalvelusuunnitelman laajana yhteistyönä paikallisten yhdistysten, yritysten ja kunnan eri sektoreiden sekä kuntalaisten avulla. Suunnitelman pohjalta laaditaan liikuntapalvelujen toimenpideohjelmaa vuonna 2018.
- Nuorisopalveluille palkattiin keväällä erityisnuorisotyöntekijä ja yhteistyö peruskoulujen kanssa on hänen kauttaan tiivistynyt.
- Kulttuuripalvelut järjesti ensimmäistä kertaa festivaalin ”Sipoon äänet” yhteistyössä seurakuntien, musiikkiopiston ja Lilla Villanin kanssa. Sopimus sähköisestä lippupalvelusta saatiin solmittua vuoden loppupuolella. Käytännön järjestelyistä vastaa jatkossa kunnan Info.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut 2017

	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Kansalaisopiston opetustuntien määrä	9 793	11 300	10 200	12 576
Kansalaisopiston toimintakate €/asukas*	–36	–28	–29	–28
Kirjaston kävijämäärät	164 881	193 126	110 000	166 002
Kirjaston lainausten määrä/asukas	15,6	14,2	14	12
Kulttuuripalvelujen toimintakate €/asukas*	–32	–27	–28	–28
Taiteen perusopetuksen piirissä olevat lapset	680	761	685	654
Liikuntapalvelujen toimintakate €/asukas	-	-91	-90	-88
Liikunta-avustukset €/asukas*	13	12	12	12
Nuorisopalvelujen toimintakate €/asukas	–24	–29	–29	–33

Pääkirjaston peruskorjaus aloitettiin keväällä 2017 ja kirjasto siirtyi väistötiloihin. Tarkkaa arviota siitä, miten tämä vaikuttaa kävijämääriin ja lainausten määrään oli vaikea tehdä.

*Ei kohdistettu Kulttuuri- ja vapaa-aikayksikön yhteisiä kuluja, vuonna 2017 noin 7 €/asukas

Arvio tulevasta kehityksestä

Pääkirjaston peruskorjaus valmistuu syksyllä 2018. Kirjaston palvelukonsepti täydentyy kuntalaisten Info-asiakaspalvelulla, joka siirtyy kuntalasta kirjastoon. Lisäksi kirjaston tiloissa avataan kahvila Risteyksen toimesta ja kahvilassa toimii myös Sipoon Ohjaamo. Kävijämäärien suhteen odotetaan kirjastojen osalta näkyvää lisäystä vuonna 2019, koska silloin sekä Söderkullan kirjasto että pääkirjasto toimivat viihtyisissä ja toimivissa tiloissa.

2.3.6 Tekninen valiokunta, Rakennus- ja ympäristövaliokunta

VASTUUALUE: TEKNIIKKA JA YMPÄRISTÖ
VASTUUHENKILÖ: Tekninen johtaja

Toiminta-ajatus

Osasto tarjoaa kuntalaisille viihtyisän, turvallisen ja toimivan elinympäristön johtamalla ja toteuttamalla kunnan investoinnit, ohjaamalla ja valvomalla kunnassa tapahtuvaa rakentamista sekä ylläpitämällä Sipoon infran palveluja ja toimitiloja.

Sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2017

<table>
<tr><th>Strateginen / Sitova tavoite</th><th>Toimenpide</th><th>Mittari</th><th></th></tr>
<tr><td rowspan="2">Asiakaslähtöiset, hyvinvointia ja terveyttä edistävät kuntapalvelut</td><td>Ympäristö- ja kaivulupia hallinnoidaan sähköisten järjestelmien avulla.</td><td>Järjestelmät käytössä tarjottavana kanavana.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Ympäristöluvan sähköinen järjestelmä Lupapiste.fi otettiin käyttöön vuoden 2017 aikana ja vuoden 2018 alusta käsitellään sähköisesti kaikki ne luvat ja ilmoitukset, jotka on mahdollista käsitellä Lupapiste.fi-palvelussa.
Kaivulupien sähköinen käsittely perustuu Sipoon itsensä luomaan sähköisen lomakkeen, joka on otettu vuoden 2017 aikana käyttöön.</td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">Jatkuva parantaminen</td><td>Saatetaan loppuun käynnissä olevia induktioliesiprojekteja</td><td>Vähintään kaksi hyväksyttyä induktioliesiprojektia saatetaan loppuun.</td><td></td></tr>
<tr><td colspan="2">Vuoden 2017 aikana on saatettu suunniteltuun vaiheeseen yhteensä yhdeksän induktioliesiprojektia, joista useista on käynnistetty jatkoprojekti.
1. Lukituksen, kulunvalvonnan ja turvajärjesteleminen toiminnan ja käyttöliittymien yhtenäistäminen – käynnistetty jatkotyöjatkotyö, käyttöönotto ja edelleen kehittäminen.
2. Sipoo-talo – Käynnistetty jatkotyöjatkotyö.
3. Rakennusvalvonnan sähköinen lupa-asiointi ja arkistointi – käynnistetty jatkotyöjatkotyö, käyttöönotto ja edelleen kehittäminen.
4. Rakennus- ja huoneistorekisterin parantaminen – käynnistetty jatkotyö, maastotarkastukset.
5. Rekisterin luominen haja-asutusalueiden kiinteistöiden jätevesijärjestelmistä.
6. Katu- ja puistorekisterin luominen.
7. Kiinteistöomaisuuden sähköinen hallinnointi ja karttaliittymä – käynnistetty jatkotyö, käytön laajentaminen ja monipuolistaminen.
8. Digitaalisen projektiviestinnän kehittäminen – käynnistetty jatkotyö, käytön laajentaminen ja tunnetuksi tekeminen.
9. Digitaalisen lupakäytännön käyttöönotto ympäristönsuojelussa – käynnistetty jatkotyö.</td><td></td></tr>
</table>

Talouden kattilankansiperiaate	Vuoden 2017 talousarviossa pysytään toimintamenojen ja toimintatulojen osalta.	Kate < = –5 500 000 euroa Menot < = 14 800 000 euroa	
	Menot ovat –16 084 000 euroa ja kate –5 655 000 euroa. Valtuuston 13.11. muutettu talousarvio ja uuden sitovat tavoitteet ovat menojen osalta –16 406 000 euroa ja toimintakatteen osalta –6 200 000 euroa. TEKY on saavuttanut sitovan tavoitteen.		
Nostokurkia Sipooseen	10 vuoden investointiohjelma päivitetään ja investointi-suunnitelma laaditaan.	Investointiohjelma ja -suunnitelma on laadittu osana talousarvioprosessia.	
	Investointiohjelma ja -suunnitelma on laadittu osana talousarvioprosessia. Sitova tavoite on saavutettu.		

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	9 230	976	10 206	10 429	102,2	223	11 198	-6,9
Toimintamenot	-14 630	-1 776	-16 406	-16 084	98,0	322	-15 822	1,7
Toimintakate	**-5 400**	**-800**	**-6 200**	**-5 655**	**91,2**	**545**	**-4 624**	**22,3**
Suunnitelmapoistot	-3 485		-3 485	-5 716			-4 862	17,6
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	116,5		116,5	102,5	88,0	-14,0	102,7	-0,2

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Yhdyskunta- ja palvelurakentamisen prosessin laadukkuus, kaavatalous ja alueiden ja rakennusten toimivuus ovat Sipoon kunnan menestyksen osalta avainasemassa Sipoon kunnan kasvaessa. Vuosina 2016 ja 2017 Sipoon kunta kasvoi 501 asukkaalla eli 2,6 prosentilla ja 388 asukkaalla eli 1,9 prosentilla. Rakennusvalvonta on myöntänyt 785 asunnolle uudisrakennuksissa rakennusluvan. Vuosina 2016 ja 2015 vastaavat luvut olivat 450 ja 585, mikä kertoo kasvun jatkumisesta ja lisääntymisestä seuraavina vuosina.

Vuoden 2017 aikana on erityisesti panostettu yhdyskuntaprosessin ja palvelurakentamisen prosessin edelleen kehittämiseen. Kymmenen vuoden investointiohjelmassa on tarkasteltu kaavataloutta ja palvelurakentamisen tarvetta sekä kunnan pitkän tähtäimen vaikutuksia. Perlacon Oy ja Eero Laesterä on arvioinut ko. prosessin ja todennut sen lähtökohdistaan oikeaksi ja menettelytavan uusine tunnuslukuineen erittäin hyväksi työkaluksi kunnan yhdyskuntakehityksen ohjaamisessa.

Vuoden 2017 aikana on myös kehitetty kasvavan kunnan yhdyskunta- ja palvelurakentamisen projektointia ohjaavaa HAPI työkalua viitekaavoituksesta valmiiksi alueeksi ja palvelurakentamisen osalta tarveselvityksestä vastaanottoon. Vuoden aikana onkin suunniteltu useita kaava-alueiden infra-rakentamishankkeita. Edellisenä vuonna hyväksyttyjen hankesuunnitelmien rakennusurakat Sipoonlahden koulun, Nikkilän Sydämen laajentamisen ja Nikkilän Sydämen päiväkodin osalta sekä lukuisa määrä muita rakennusprojekteja on aloitettu. Myös asukkaiden vuorovaikutuksen

lisäämiseen on panostettu ja yhdyskunta- ja palvelurakentamisesta kertovan Sipoo rakentaa ja kehittää.fi -sivuston käyttöä on lisätty.

Tekniikka- ja ympäristöosaston työntekoa, tuloksellisuutta ja yhdessä tekemistä on uudistettu suunnitelmallisesti yhteisöllisen oppimisen kautta edellisen valtuustokauden alusta asti. Organisaation uudistumisessa on painotettu toimintatavan kehittämistä, strategisuutta ja johtamista.

Toimintatapa pohjautuu ensisijaisesti prosessiajatteluun ja verkostomaiseen toimintaan sekä työnteko määriteltyihin vastuualueisiin ja yhdessä tekemiseen. Toimintatavan muutoksissa korostuu funktionaalisessa organisaatiossa tehtävien muuttaminen yksiköitä tai tehtäviä palveleviksi toiminnoiksi työn sujuvuutta ja yhdessä tekemistä sekä toisten arvostamista korostaen.

Keskeisimpiä operatiivisen toiminnan kehittämistoimienpiteitä ovat olleet muun muassa i) Sipoo-talo-hanke, ii) Rakennusvalvonnan ja ympäristösuojelun sähköinen lupa-asiointi, iii) Rakennus- ja huoneistorekisterin kehittäminen, iv) Katu- ja puistorekisterin luominen, v) Kiinteistöjen ylläpidon toiminnanohjausjärjestelmä ja vi) Siivouksen kustannustehokkuuden lisääminen.

Tekniikka- ja ympäristöosaston tuloksen analyysi

Tekniikka- ja ympäristöosaoston (TEKY) vuoden 2017 toimintakate oli 544 000 euroa talousarviossa esitettyä parempi. Toimintatulot ylittivät talousarvion noin 222 000 eurolla ja toimintamenot alittivat talousarvion 322 000 eurolla.

Vuoden 2017 talousarvio toteutui suunniteltua paremmin. Keskeisin syy talousarvion toteutumiseen oli kuukausittainen seuranta ja poikkeamien analysointi sekä toimenpiteiden ja johtamisen sopeuttaminen vallitsevaan tilanteeseen.

Osaston tulos koostuu yksiköiden tuloksista. Kehittäminen ja tuki -yksikön tulos on talousarviota parempi siitä huolimatta, että sillä on katu- ja viheryksikölle kuuluvia henkilöstömenoja. Rakennusvalvontayksikön nettotulos on suunnitellun mukainen. Tulot ylittävät talousarvion johtuen runsaasta rakennuslupien myöntämisestä ja menojen lievä ylitys johtuu rakennusjärjestyksen laatimiseen käytetystä asiantuntijapalkkioista. Ympäristönsuojelun tulos oli hyvä. Henkilöstökulut pienenivät sijaisten käytön osalta. Viranomaisyksiköt ovat onnistuneet toiminnassaan hyvin henkilöstön rekrytointiin liittyvistä haasteista huolimatta.

Katu- ja viheralueet -yksikkö alitti talousarvion ja pysyi talousarviossa, kun otetaan huomioon myös puuttuvat henkilöstökulut. Toimitilat-yksikön tulos oli parempi kuin marraskuussa 2017 muutettu talousarvio, jossa on korjattu aiemmin huomioimatta jäänyt Sote-kiinteistöjen vaikutus budjetin tulo- ja menopuolille. Laaja ja haastava investointitoiminta on onnistuttu toteuttamaan tilapäisjärjestelyiden ja tehtävävaihdoksien avulla suunnitellusti ja hyvin, vaikka on jouduttu toimimaan vajaalla miehityksellä Suomessa vallitsevasta teknisen henkilöstön rekrytointitilanteesta johtuen. Myös operatiivista toimintaa on kehitetty voimakkaasti. Henkilöstökyselyn tulosten perusteella työtyytyväisyys ja johtaminen ovat hyvällä tasolla.

Tavoitteiden analyysi

Osaston keskeisimpänä tavoitteena valtuustokaudella on ollut kunnan kasvustrategian tukeminen. Tästä esimerkkinä investointiohjelma, jossa on otettu huomioon koko yhdyskuntarakenteen kehittäminen lähtien kaavoituksesta, tonttien myynnistä ja markkinoinnista investointien toteuttamiseen niin infran kuin palveluidenkin osalta. Myös digitaalisten työkalujen hyödyntäminen on keskeinen osa osaston työkalupakkia.

Investointikokonaisuuden lähtökohtana on, että jokainen investointikohde nähdään toimintaa uudistavana kehittämistoimenpiteenä, jossa uudistetaan ja kehitetään ko. kohteessa tehtävää toimintaa ja sitä tukevaa ympäristöä.

Talousarviovuonna 2017 yhteensä yhdeksän induktioliesiprojektia on saatettu valmiiksi suunnitellusti, ja useista on käynnistetty jatkoprojekti. Osastolla oli yhteensä neljä käyttötalouteen liittyvää sitovaa strategista tavoitetta. Kaikki sitovat tavoitteet saavutettiin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja selonteko

Teknisen toimialan riskit voidaan jakaa toiminnallisiin, taloudellisiin ja terveyteen liittyviin riskeihin. Vesihuollon riskit on käsitelty erikseen Sipoon Veden tillinpäätöksessä. Riskit koostuvat mm. poikkeuksellisista luonnonilmiöistä (kuten rankkasateiden ja tuulten aiheuttamat vahingot tai haitat), sisäilmaperusteisista äkillisistä tilanteista, investointihankkeiden riskeistä sekä ympäristöön liittyvistä riskeistä.

Riskien vähentämiseksi ja äkillisen toiminnan tehostamiseksi tekninen toimiala on uusinut varallaolojärjestelmänsä. Kuntaan perustettiin tekninen varallaolo, jonka yhteisenä vastuualueena on kiinteistönhoito ja vesihuolto. Toiminta käynnistettiin syksyllä 2016. Myös investointihankkeiden turvallisuuskoordinointi järjestettiin uudella tavalla yhdenmukaisesti koko osastolla siten, että toiminnan laatu voidaan hallita entistä paremmin.

Poikkeuksellisista luonnonilmiöistä ei vuonna 2017 ole aiheutunut mainittavia vahinkoja tai haittoja. Myöskään ympäristöön kohdistuvia merkittäviä taloudellisia riskejä ei ole toteutunut.

Arvio tulevasta kehityksestä

Lähitulevaisuuden suurimmat haasteet ja mahdollisuudet liittyvät kasvun hallintaan. Kasvavan kunnan kokonaisuuden ja investointisalkun hallinta ja johtaminen ovat avainasemassa. Samalla asukkaiden tarpeiden tiedostaminen muuttuvassa toimintaympäristössä nousee yhä keskeisempään rooliin.

Tulevat kasvun vuodet

Keskeisin TEKY:n ja Sipoon kunnan pärjäämisen edellytys on tulevien kasvun vuosien kasvun hallinta. Vuosina 2016 ja 2017 Sipoon kunta kasvoi 501 asukkaalla eli 2,6 prosentilla ja 388 asukkaalla eli 1,9 prosentilla. Rakennusvalvonnan myöntämien rakennuslupien perusteella tulevina vuosina kasvuvauhdin ennustetaan lisääntyvän yli 3,0 prosentin. Kasvussa hallinnassa keskeistä on kasvuun liittyvien toimenpiteiden ennakointi, hyvä suunnittelu ja tarkoituksenmukainen toteuttaminen.

Kasvun hallinta liittyy yhdyskunnan kehittämisen kokonaisprosessiin. Kasvun kokonaisprosessi käsittää kaavoituksen, infran suunnittelun ja toteuttamisen, tontinmyynnin, rakennuslupaprosessin sekä palveluiden (koulu, päiväkoti jne.) kapasiteetin lisäämisen. Lisäksi kasvun yhteydessä eri tehtävien toiminta tulee turvata ja niitä tulee kehittää entistä sujuvimmiksi ja paremmin asukasta palveleviksi.

Kasvun kokonaisprosessin sujuva ja kustannustehokas hallinta on tulevaisuudessa Sipoon kunnalle elintärkeää talouden ja palveluiden tasapainon ylläpitämiseksi. Tässä onnistuminen edellyttää palveluiden turvaamista sekä investointi- ja käyttötalouden hallintaa. Yhdessä tekemisen kulttuuri on tässä avainasemassa. Jatkossa on tärkeää toimia tiiviissä yhteistyössä kaavoituksen, Sivistysosaston ja Sosiaali- ja terveysosaston kanssa hallinnollisista rajoista välittämättä.

Toimintaympäristön muutoksiin reagointi

TEKY on kehittänyt omaa toimintaansa yhdessä kaavoituksen ja sivistysosaston kanssa. Toiminnan suunnittelu ja uudet toimintatavattoimintatavat sekä ICT:n hyödyntäminen korostuvat kasvun jatkuessa ja kiihtyessä. Toiminnassa tulee varautua yllätyksiin, kasvunopeuden vaihteluihin ja asiakaskyselyiden lisääntymiseen. Tämä luo TEKY:ssä erityisiä vaatimuksia niin investointien suunnitteluun, rakennusvalvonnan lupaprosessiin kuin Infra- ja kiinteistöpalveluidenkin kehittämiseen. Asukasvuoropuhelua ja -vuorovaikutusta tulee entisestään vahvistaa.

Tulosyksikkö: Kehittäminen ja tuki

VASTUUHENKILÖ: Toimialan kehittämispäällikkö

Toiminta-ajatus

Tulosyksikkö huolehtii osaston tukipalveluista ja kehittämisen & strategiatyön koordinoinnista. Yksikkö vastaa kunnan lyhytaikaisesta tilanvuokrauksesta ja teknisestä tapahtumajärjestämisestä (Sipoo-talo-toiminto) sekä kunnan henkilökunta-asunnoista. Yksikön määrärahaan sisältyvät myös pelastustoimintaan varatut määrärahat.

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	629	-29	600	694	115,7	94	103	575,1
Toimintamenot	-3 272	-182	-3 454	-3 341	96,7	113	-2 696	24,0
Toimintakate	**-2 643**	**-211**	**-2 854**	**-2 647**	**92,7**	**207**	**-2 593**	**2,1**
Suunnitelmapoistot				-9			-9	-3,2
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	10,1		10,1	10,5	103,6	0,4	10,5	-0,4

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Sipoon kasvu on näkynyt investointihankkeiden määrässä ja laajuudessa. Tämän myötä myös hankkeisiin liittyvän viestinnän, tukipalveluiden ja koordinaation tarve on kasvanut. Töitä on priorisoitu voimakkaasti ja asiantuntijoiden rooleja on muutettu tarpeiden mukaiseksi. Yhdyskunnan kehittämisen ja rakentamisen viestintää on kehitetty yhdessä tekniikka- ja ympäristöosaston ja kehitys- ja kaavoituskeskuksen kanssa. Tavoitteena on, että kuntalaisilla on käytössään ajantasainen tieto vaikkapa rakennushankkeista ja niihin liittyvistä yksityiskohdista.

Hankintojen toteuttamista on kehitetty kohti mallia, jossa asiantuntijat vastaavat omalle vastuualueelleen kuuluvien hankintojen läpiviemisestä itsenäisesti. Pienhankintaohjeen päivittäminen tukee tätä prosessia. Ohjeistuksen laatiminen toteutettiin tiiviissä yhteistyössä Talous- ja hallintokeskuksen kanssa.

Poikkihallinnollinen kestävän kehityksen kokonaisuuden koordinointityö on jatkunut yksikön ohjaamana, josta esimerkkeinä ovat kuntien energiatehokkuussopimukseen ja Itämerihaasteeseen liittymisen valmistelu. Sipoo siirtyi käyttämään kokonaan uusiutuvilla energialähteillä tuotettua sähköä yhtenä ensimmäisistä suomalaisista kunnista. Hankinnan ja sähkösopimuksen valmistelu on tehty vuoden 2017 aikana ja uusi sopimuskausi alkaa vuoden 2018 alussa. Energiatehokkuutta ja hajautetun energiantuotannon ratkaisuja on edistetty kautta linjan, joista esimerkkeinä Sipoon pääkirjaston paikallinen ja pitkälti uusiutuviin energialähteisiin perustuva energiaratkaisu, Nikkilän monitoimihallin sisävalaistuksen uusiminen ja käynnissä olevat uudis-ja peruskorjaushankkeet.

Alkuvuodesta 2017 aloittaneen yhdyskuntamuotoilijan myötä yksikkö on pyrkinyt omalla toiminnallaan edistämään Sipoon viihtyisyyttä ja hyvän lähiympäristön kehittämistä muotoilun keinoin. Tässä keskiössä on ollut kuntalaisten kanssa käyty vuoropuhelu.

Sipoon kasvun myötä tukipalvelut ja hallinto ovat olleet koetuksella muun muassa Sipoon Veden suuren liittyjämäärän vuoksi. Työmäärän lisääntymiseen on vastattu vahvalla priorisoinnilla ja tiimimäisen työn vahvistamisella, joka tasaa kunkin toimialasihteerin vastuualueen ruuhkahuippuja. Sipoo-talon toiminta on entisestään vakiintunut talousarviokauden aikana. Haasteita toiminnalle ovat tuoneet muun muassa Juhlatalon ja Sipoon pääkirjaston saneerauksista johtuvat käyttökatkot tapahtumasaleissa.

Talousarvio on toteutunut budjettivuonna hyvin suunnitellussa tasossa. Henkilöstökulujen ylittyminen tilinpäätöksessä johtuu siitä, että osa katu- ja viheralueiden henkilöstön kuluista on kirjattu virheellisesti Kehittäminen ja tuki -yksikön kustannuspaikalle. Talous- ja hallintokeskus ei nähnyt tarvetta kirjauksen korjaamiselle, joten ylitys näkyy tilinpäätösluvuissa.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut 2017

	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Pelastustoimi, käyttökustannukset, euroa/asukas*	116	105	104	100
- vuokratut asuin-huoneistojen lkm	103	103	89	88

*Käyttökustannuksiin sisältyvät toimintamenot, poistot ja arvonalentumiset.

Arvio tulevasta kehityksestä

Vuonna 2018 käynnistyy merkittäviä rakennushankkeita erityisesti Nikkilän ja Söderkullan keskustoissa. Yksikön roolina on koordinoida hankkeiden viestintää ja vuorovaikutusta. Tämä edellyttää vahvoja satsauksia viestintään ja sen resursseihin. Yksikössä on aloittanut vuoden 2018 alusta määräaikainen projektisuunnittelija, joka tukee investointihankkeiden projektipäälliköitä erityisesti viestinnän kysymyksissä. Voimavarat ovat tästä huolimatta koetuksella. Hankintojen kehittäminen jatkuu niin osastolla kuin koko kunnan tasolla. Seuraavana päivitysvuorossa on yleinen hankintaohje. Yksikön suunnittelija on prosessissa mukana.

Tukipalveluihin ja hallintoon kohdistuu jatkossakin kasvuun liittyvää resurssipainetta. Tätä pyritään käsittelemään selkeällä johtamisella ja priorisoinnilla.

Kokonaisuudesta lähtevän, tasapainoisen yhdyskuntakehityksen aikaansaaminen ja tukeminen sekä yhdyskunnan kehittämisen kokonaisprosessin uudistaminen teettävät lähitulevaisuudessa työtä. Tätä tehdään tiiviissä yhteistyössä kehitys- ja kaavoituskeskuksen kanssa.

Tulosyksikkö: Rakennusvalvonta

VASTUUHENKILÖ: Rakennusvalvontapäällikkö

Toiminta-ajatus

Rakennusvalvonta toimii Sipoon kunnan rakennus- ja ympäristövaliokunnan alaisena rakennusvalvontaviranomaisena.

Rakennusvalvonnan tehtävänä on tuottaa terveellistä ja turvallista rakentamista ja hyvää kuntakuvaa sekä viihtyisää elinympäristöä. Rakennusvalvonnan tehtäviin kuuluvat rakennetun ympäristön valvonta, rakentamista ja muita toimenpiteitä koskeva ohjaus, neuvonta ja lupakäsittely sekä rakentamisaikainen valvonta.

Rakennusvalvonnan toimintaa ohjaavat mm. maankäyttö- ja rakennuslaki sekä -asetus, Sipoon kunnan rakennusjärjestys, Suomen rakentamismääräyskokoelma sekä kaavat ja niiden määräykset.

Rakennusvalvonnan toiminta on asiakaslähtöistä ja myönteistä.

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	559		559	581	104,0	22	481	20,9
Toimintamenot	-728	-45	-773	-793	102,5	-20	-785	0,9
Toimintakate	**-169**	**-45**	**-214**	**-212**	**98,9**	**2**	**-305**	**-30,5**
Suunnitelmapoistot				-3			-5	
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	10,5		10,5	9,3	88,4	-1,2	10,3	-9,9

Rakennusvalvonnan toimintatuotot ovat jopa vähäisesti ylittyneet talousarvioon määritellystä, vaikka yksikkö on kärsinyt merkittävästä henkilöstövajeesta 2/3 vuodesta.

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Sähköinen asiointijärjestelmä Lupapiste.fi on koko rakennusvalvonnan henkilöstöllä aktiivisesti käytössä. Kaikki lupamuodot – rakennusluvat, toimenpideluvat, purkamisluvat sekä poikkeamispäätökset ja suunnittelutarveratkaisut – haetaan sähköisesti Lupapisteen kautta. Asiakkaamme ovat suhtautuneet muutokseen hyvin. Myös Lupapisteen sähköinen arkisto on otettu käyttöön ja kaikki vuonna 2017 myönnetyt luvat ovat sujuvasti arkistoituneet sähköisesti.

Rakennus- ja huoneistorekisterin laadun parantaminen on jatkunut massakorjausten jälkeen yksittäisillä, kiinteistökohtaisilla korjauksilla. Koulutusta, yhtenäistämistä ja yhteistyötä on myös tehty virheiden välttämiseksi tulevaisuuden rekisteriosioiden osalta.

Rakennusjärjestyksen uudistaminen saatettiin joulukuussa valtuustoon hyväksymiskäsittelyyn. Rakennusjärjestyksen uudistamisesta vastasivat pääasiassa yhteistyössä kaavoituksen, ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan henkilöstöstä koottu työryhmä sekä kunnanhallituksen asettama päättäjistä koostuva ohjausryhmä (ohjausryhmä rakentamisen joustavoittamiseksi), jotka käyttivät resurssiapunaan konsultteja.

Tunnuslukujen osalta taulukossa näkyy edelleen vuoden 2016 ja osin vuoden 2017 osalta poikkeava tilastointi, mikä johtuu rakennusvalvonnan päätöksenteko-, valvonta- ja rekisteriohjelman vaihtumisesta (Kunta Net → Facta). Pienempiin määriin lupakäsittelyjä ovat syynä olleet resurssivaje, rekrytoinnin vaikeudet sekä rakennusjärjestyksen uudistamisen aiheuttama työmäärä. Keskimääräiset käsittelyajat on kirjattu tälle vuodelle rakennuslupien osalta sekä käsittelykelpoisuudesta että hakemusten jättöpäivästä laskien: käsittelykelpoisten osalta käsittelyaika on ollut 1,5 kk ja hakemusten jättöpäivästä laskien 4,4 kk. Poikkeamis- ja suunnittelutarveratkaisuhakemusten määrä on ollut tasainen; jo aiemmin syntynyttä jonoa lyhennettiin loppuvuodesta konsulttiavun turvin. Myönnettyjen lupien sisältämä asuntomäärä on jälleen ennätysmäisen suuri: 785 asuntoa.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut 2017

	TP2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
- rakennusluvat, lkm	322	225	280	202
- toimenpideluvat, lkm	109	69	100	76
- poikkeamisluvat, lkm	96	ei määritelty	70	52
- poikkeamislupien keskimääräinen käsittelyaika, kk	9	ei määritelty	7	8,6
- rakennuslupien keskimääräinen käsittelyaika, kk	1,9	3,7	2,0	1,5/4,4
- käyttöönotetut tai valmistuneet asunnot (uudisrakennukset), lkm	220	427	450	171
- asuinrakentamiseen myönnetyt luvat (uudisrakennukset), lkm	120	74	125	83
- asuinrakentamiseen myönnettyjen lupien sisältämä asuntomäärä (uudisrakennukset), lkm	300	558	450	785

Arvio tulevasta kehityksestä

Kasvavat lupamäärät ja niissä erityisesti edelleen kasvavat asuntomäärät antavat vahvoja viitteitä voimakkaan kasvun vuosista. Söderkullan taajama-alueen lisäksi on voimakkaasti lähtenyt rakentumaan myös Nikkilässä ydinkeskusta ja Jokilaakson alue. Erillispientalorakentamista tehokkaampi rakentaminen eli merkittävä lisäys kerros-, rivi- ja luhtitalojen hakemusten määrässä mahdollistuu keskeisten alueiden asemakaavoituksen myötä. Koulu-, päiväkoti- ja hoivarakentaminen lisääntyvät voimakkaasti kasvavassa kunnassa.

Rakennusvalvonnan lupaprosessi ja arkistointi tapahtuvat ketterästi Lupapisteessä. Asiakkaiden kouluttaminen ja ymmärryksen kasvattaminen lupaprosessin osalta jatkuu erilaisten koulutustilaisuuksien avulla sekä itseohjautuvuuteen avustamalla – mm. Rakentamisen Lupapolkua kehittämällä (Sipoon kunnan ohjeistus rakennusluvan hakemiseen); tällä pyritään parantamaan lupahakemusten tasoa ja siten käsittelyaikojen lyhentämistä. Lupa-assistentti rekrytoidaan avustamaan lupakäsittelyssä. Rakennustarkastajien käytössä oleva ns. väliarkisto (keskeneräiset rakennushankkeet) saatetaan paperisesta sähköiseen muotoon ensi tilassa; tällä on tavoitteena mahdollistaa myös rakentamisaikainen viranomaisosio sähköisesti. Varsinaisen paperiarkiston muuttamisessa sähköiseen muotoon otetaan oppia väliarkiston digitoinnista ja työ tapahtuu seuraavaksi – tavoitteena on keventää tulevaisuudessa sekä viranomaisten työtä että palvella paremmin rakennusvalvonnan asiakkaita.

Edelleen laadunparannusprosessia läpikäyvä rakennus- ja huoneistorekisteri saa jatkoa Pohjois-Paippisten osayleiskaava-alueelle suuntautuvalla pilotilla, missä maanomistajia lähestytään kirjeellä ja rakennustietolomakkeella puuttuvien rakennusten saamiseksi järjestelmään. Edellä kirjatun lisäksi tehdään myös maastossa tarkistuksia keväällä rekrytoitavan rekisteriassistentin toimesta.

Yhteistyössä ohjausryhmän (ohjausryhmä rakentamisen joustavoittamiseksi) kanssa laaditaan linjausperiaatteet suunnittelutarveratkaisujen ja poikkeamispäätösten valmistelulle. Linjausperiaatteita käytetään em. lupamuodoissa sekä ennakko-ohjauksen että lupavalmistelun yhteydessä.

Tulosyksikkö: Ympäristönsuojelu

VASTUUHENKILÖ: Ympäristönsuojelupäällikkö

Toiminta-ajatus

Ympäristönsuojelu toimii Sipoon kunnan rakennus- ja ympäristövaliokunnan alaisena ympäristönsuojeluviranomaisena. Lisäksi yksikölle on annettu hoidettavaksi leirintäalueviranomaisen tehtävät.

Ympäristönsuojelun tulee ohjauksen, neuvonnan, lupakäsittelyn ja valvonnan kautta huolehtia siitä, että ympäristönsuojelusta annettua lainsäädäntöä ja määräyksiä noudatetaan.

Ympäristönsuojelun toimintaa ohjaavat mm. ympäristönsuojelulaki, maa-aineslaki, vesilaki, jätelaki, maastoliikennelaki, vesiliikennelaki, vesihuoltolaki, luonnonsuojelulaki, merenkulun ympäristönsuojelulaki, ulkoilulaki, ns. naapuruussuhdelaki, maankäyttö- ja rakennuslaki ja edellä mainittujen lakien nojalla annetut lukuisat asetukset sekä kunnan antamat määräykset, kuten ympäristönsuojelumääräykset, jätehuoltomääräykset ja määräykset kaavoissa.

Yksikön määrärahaan sisältyy alueellisesti hoidetun maaseutuhallinnon tehtäviä varten varattu määräraha.

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	40		40	12	30,8	-28	19	-34,0
Toimintamenot	-491		-491	-409	83,4	82	-434	-5,7
Toimintakate	**-451**		**-451**	**-397**	**88,0**	**54**	**-416**	**-4,5**
Suunnitelmapoistot								
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	4,9		4,9	5,1	103,3	0,2	5,3	-3,6

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Yhteistyö poliisin kanssa on edistynyt hyvin. Molemmin puolin tietoisuus ja ymmärrys toimintakentästä on lisääntynyt sekä toimintatavat oleellisesti selkiytyneet.

Usea maa-ainesten ottolupa joko päättyi 2017 tai on erääntymässä ja tämä on edellyttänyt valvontaresurssin kohdentamista sekä nostanut esille tarpeen tehtävänkuvien tarkistamisesta.

Sijaisjärjestelyistä johtuen toiminnan tehokkuus ei ole ollut optimaalinen, mikä myös näkyy tunnusluvuissa Luvat ja päätökset -kohdassa. Työssä on jouduttu priorisoimaan asioita niin, että ensisijaisesti on hoidettu kiireelliset asiakaspalvelutilanteet. Aikaavievien ja vaativien laajojen lupa-asioiden edistäminen ja käsittely ei ole ollut täysimääräisesti mahdollista käytettävissä olleiden resurssien puitteissa.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut 2017

	TP2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
- luvat ja päätökset, lkm	21	34	25	15
- haittailmoitukset, lkm	*	110	100	100
- lausunnot, lkm	98	59	50	59

* tietoja ei ole aikaisemmin laskettu

Arvio tulevasta kehityksestä

Ympäristönsuojelussa käynnissä oleva digitalisaatioon liittyvä projekti jatkuu. Ohjaamme aktiivisesti lupa-asiointia sähköisen välineeseen. Vuoden 2018 alusta käsitellään sähköisesti kaikki ne luvat ja ilmoitukset, jotka on mahdollista käsitellä Lupapiste.fi-palvelussa. Sähköinen tiedonohjausjärjestelmä (Facta) parantaa tiedon saavutettavuutta ja näin voimme tarjota asiakkaille laadukkaampaa ja nopeampaa palvelua. Järjestelmän täysipainoinen käyttöönotto osana valvontaa edellyttää kuitenkin meiltä melkoisesti omana työnä tehtävää räätälöintiä sekä aktiivista kehittämistä ohjelman käyttäjien ja ylläpitäjän yhteisessä projektissa. Olemassa olevien tietojen sähköistäminen ja järjestelmään vieminen aloitetaan vuoden 2018 aikana. Pitkän tähtäimen tavoitteena on arkistoinnin ja myös olemassa olevan arkistomateriaalin sähköistäminen.

Työn sujuvuuden ja tehokkuuden näkökulmasta yksikössä on tarpeen tarkastella tehtävänkuvia ja keskittää tietyn osa-alueen ennakko- sekä jälkivalvonta aina yhdelle viranhaltijalle. Haasteellinen tilanne henkilöstöjärjestelyjen osalta helpottuu hieman, kun yksi vakituinen työntekijä palaa töihin alkuvuodesta 2018, jolloin yksikön neljästä ja puolesta työntekijästä enää yksi on sijainen. Vääjäämättä tämä kuitenkin edelleen vaikuttaa yksikön toimintaan. Edelleen kesken olevan viranomaistoimintojen tukipalvelujen sujuvoittamisprojektin lopputuloksen uskotaan tuovan ryhdikkyyttä tukitoimiin ja mahdollistavan asiantuntijoiden ajankäytön tehostamista substanssiasioihin.

Ympäristölainsäädännön kokonaisuudistus etenee ja ennakkovalvonnan piiristä siirtyy yhä enemmän toimintoja jälkivalvontaan (luvanvaraisuudesta rekisteröintiin ja ilmoitusmenettelyyn). Tämä edellyttää työmenetelmien, prosessien ja toimintatapojen tarkastelemista. On myös huomioitava, että työmäärältään jälkivalvonta on yleensä ennakkovalvontaa huomattavasti suurempi.

Tulosyksikkö: Katu- ja viheralueet

VASTUUHENKILÖ: Kuntatekniikan päällikkö

Toiminta-ajatus

Tulosyksikkö huolehtii katujen, puistojen ja muiden kunnan yleisten alueiden rakentamisesta ja kunnossapidosta. Lisäksi yksikkö huolehtii kunnan metsien hoidosta sekä jätelain, romuajoneuvolain ja yksityisistä teistä annetun lain mukaisten kunnan tehtävien hoidosta.

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	151	50	201	242	120,5	41	235	3,3
Toimintamenot	-2 043	131	-1 912	-1 826	95,5	86	-1 776	2,8
Toimintakate	**-1 892**	**181**	**-1 711**	**-1 584**	**92,6**	**127**	**-1 541**	**2,8**
Suunnitelmapoistot				-1 051			-1 139	-7,8
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	15,0		15,0	14,7	97,7	-0,4	14,0	5,0

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Tilivuosi 2017 on ollut Katu- ja viheralueet -yksikölle voimakasta kasvun ja rakentamisen aikaa. Yksikön organisaatio on keskittynyt erityisesti investointien ja rakentamisen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Henkilöstössä on ollut tilivuoden aikana vaihdoksia, eikä kaikkia tehtäviä ole ponnisteluista huolimatta saatu täydennettyä insinöörien ja muiden tekniikan asiantuntijoiden työmarkkinatilanteen vuoksi. Tilanne on vastaava tai jopa pahempi Sipoon naapuri- ja verrokkikunnissa. Tästä johtuen yksikköön ja sen henkilöstöön kohdistuu kasvun vuoksi erityisen vahva paine. Tilanne edellyttää hyvää johtamista, suunnitelmallista työotetta ja entistä parempaa yhdyskunnan kokonaisprosessin hallintaa. Henkilöstövajetta on pyritty mahdollisuuksien mukaan paikkaamaan konsulttipalveluilla.

Kunnossapidon johtamista ja organisaatiota on vahvistettu uudella vihertöiden esimiehen tehtävällä, joka on täytetty alkuvuodesta 2018. Kunnossapitoa kehitetään niin ikään aktiivisesti, jotta kasvun ja rakentamisen myötä lisääntyvään määrään kunnossapidettäviä alueita kyetään vastaamaan kasvattamatta kustannuksia. Toiminnan paremmalla suunnittelulla on saavutettu tehostumista.

Rakennushankkeista viestiminen ja hyvä kuntalaisvuorovaikutus ovat avaintekijöitä kasvavan kunnan viihtyisyyden kannalta. Näihin onkin panostettu tilikauden aikana merkittävästi. Viihtyisyyden ja viihtyisän ympäristön rakentaminen ja vaaliminen on muutoinkin toiminnan ytimessä. Hyvin suunnitelulla rakentamisella ja toimivalla ylläpidolla luodaan kuntalaisille viihtyisää lähiympäristöä – ylivoimaisesti eniten käytettyä kuntapalvelua.

Talousarvion voi katsoa tilikaudella toteutuneen verrattain hyvin. Henkilöstökulut jäävät tilinpäätöksessä selvästi alle talousarvion tason. Tämä johtuu siitä, että osa kustannuseristä on kirjautunut virheellisesti Kehittäminen ja tuki -yksikölle, eikä talous- ja hallintokeskus nähnyt tarvetta korjata kirjauksia. Osasyynsä alhaiseen toteumatasoon on myös yksikön henkilöstövajeella ja alan rekrytoinnin vaikeudella.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut 2017

	TP2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
- Kunnan kunnossapitämiä teitä (km)	63,9	67,5	67,5	69,5
- Katuvalaistuspisteitä (lkm)	3 689	3 750	3 750	3 850
- Rakennettuja ja hoidettuja puistoja (ha)	55,2	56,0	57,5	59

Arvio tulevasta kehityksestä

Kasvu näkyy vahvasti myös tulevien vuosien toiminnassa. Toiminnan priorisointi ja suunnitelmallisuus ovat elinehtoja yksikön kestävän ja häiriöttömän toiminnan takaamiselle. Yhdyskunnan kehittämisen kokonaisprosessin rakentaminen ja yhteistyön parantaminen on välttämätöntä. Yhdyskunnan kokonaisprosessia luotsaava tekniikka- ja ympäristöosaston ja kehitys- ja kaavoituskeskuksen yhteinen, kunnanjohtajan vetämä kasvuryhmä on ollut keskeinen osa kehitystyötä ja sen roolia on tarpeen jäntevöittää entisestään. Näin varmistetaan kokonaisuudesta lähtevä yhdyskunnan kehittäminen.

Lisääntyvä investointien määrä edellyttää rekrytointien onnistumista ja resurssien riittävyyden jatkuvaa tarkastelua. Kasvun myötä myös ylläpidon työkenttä laajenee ja resurssien riittävyys on koetuksella.

Viihtyisän ympäristön rakentaminen Sipoon uuden strategian mukaisesti tulee näkymään yksikön ja myös kuntalaisten arjessa lähivuosina. Suunnitelmallisella ja johdetulla työllä varmistetaan tehokas toiminta myös viihtyisän elinympäristön tuottamisen osalta. Käytännössä tämä tarkoittaa viihtyisän ja toimivan lähiympäristön merkitystä investointihankkeiden ja ylläpidon tavoitetasolla.

Viestintä ja vuorovaikutus ovat osa jokaista investointihanketta. Viestintää ja asukasvuoropuhelua kehitetään aktiivisesti.

Tulosyksikkö: Toimitilat

VASTUUHENKILÖ: Tilapalvelupäällikkö

Toiminta-ajatus

Tulosyksikkö suunnittelee, rakennuttaa, kunnossapitää ja vuokraa toimitiloja kunnan omien yksiköiden tarpeisiin sekä turvaa rakennuskannan arvon säilymistä ennakoivalla ja kestävällä kiinteistönpidolla.

Taloudellinen tulos

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	7 851	955	8 806	8 898	101,0	92	10 361	-14,1
Toimintamenot	-8 096	-1 680	-9 776	-9 714	99,4	62	-10 131	-4,1
Toimintakate	**-245**	**-725**	**-970**	**-816**	**84,1**	**154**	**230**	**-455,3**
Suunnitelmapoistot	-3 485		-3 485	-4 653			-3 709	25,5
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	76,0		76,0	63,1	83,0	-12,9	62,7	0,6

Olennaiset tapahtumat toiminnassa sekä analyysi tavoitteiden ja tunnuslukujen toteumasta

Asuntojen hallinta siirtyi vuoden 2017 alussa toimitiloista Kehittäminen ja tuki -yksikölle, joka näkyy talouden tunnusluvuissa verrattaessa vuosien 2016 ja 2017 lukuja.

Kertaluontoisina kuluina näkyy niin Leppätien koulun vuoden alussa tapahtuneen vesivahingon korjaustyön kulut kuin Nikkilän kampusalueen purkukustannukset.

Vuoden aikana myytiin vanha hallintorakennus Jokipuiston alueella ja purettiin Kungsvägen skolan vanhat rakennukset B2 ja B3 Nikkilässä.

Uusia tilapäisiä rakennuksia hankittiin niin Talman koulun kuin Itä-Uudenmaan Pelastuslaitoksen ensihoidon käyttöön, rakennukset valmistuivat vuoden loppuun mennessä.

Keskinäiset kiinteistöyhtiöt kuuluvat operatiivisen toiminnan osalta Tekniikka & Ympäristö -osaston vastuulle. Toimitilat-yksikkö vastaa näiden kolmen kiinteistöyhtiön (kunnan 100 %:sti omistamia tytäryhtiöitä) operatiivisesta toiminnasta. Näiden yhtiöiden yhteenlasketut toteutuneet kulut ilman kiinteistöveroa olivat lievästi talousarviota suuremmat. Yhtiöiden hallinnoiminen kuuluu Talous- ja hallintokeskukselle.

Toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut 2017

	TP2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
- osastojen käytössä olevat toimitilat htm^2 (ei asunnot)	91 500	84 700	85 000	80 500
- vuokratut muut kiinteistöt, lkm	16	15	21	18
- ei- käytössä olevat toimitilat htm^2 (passiiviset)	1 435	3 900	3 800	2 500

Arvio tulevasta kehityksestä

Sipoonlahden koulun ja Söderkulla skolan Opintien yksikön tilapäisien väistötilojen hankinta ja niiden käyttöönotto vaikuttavat oleellisesti vuoden 2018 toimintakustannuksiin.

Investointihankkeina samaan aikaan etenevät Nikkilän ja Söderkullan kampusalueen rakennushankkeet niin koulujen kuin päiväkodinkin osalta. Lisäksi valmistuu Nikkilän kirjaston peruskorjaus.

Tärkeinä kehittämishankkeina jatkuvat lukituksen ja kulunvalvonnan kehittäminen huollossa ja varhaiskasvatuksen siivouksen ja ruokapalvelun strateginen muutos siivouksen puolella.

Henkilöstömäärän odotetaan pysyvän ennallaan. Haasteena on aukiolevien rekrytointien täyttäminen.

2.3.7 Peruskunta yhteensä

Peruskunta yhteensä; toimintatuotot ja toimintakulut sisältävät ulkoiset ja sisäiset erät Sipoon Vesi ei sisälly lukuihin alla

1 000 €	1) Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos	Toteuma 2017	Tot-%	2) Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 16/17
Toimintatulot	43 866	1 016	44 882	42 524	94,7	-2 358	43 352	-1,9
Toimintamenot	-142 178	-3 131	-145 309	-145 635	100,2	-326	-140 389	3,7
Toimintakate	**-98 312**	**-2 115**	**-100 427**	**-103 111**	**102,7**	**-2 684**	**-97 037**	**6,3**
Suunnitelmapoistot	7 000		7 000	-6 146		65	-5 250	17,1
Henkilöstö 31.12.								
Työpanos laskennallisina virkoina, htv	1 106,7			1 133,6	102,4	26,9	1 094,3	3,6

Käyttötalous osastoittain 2017, yhteenveto

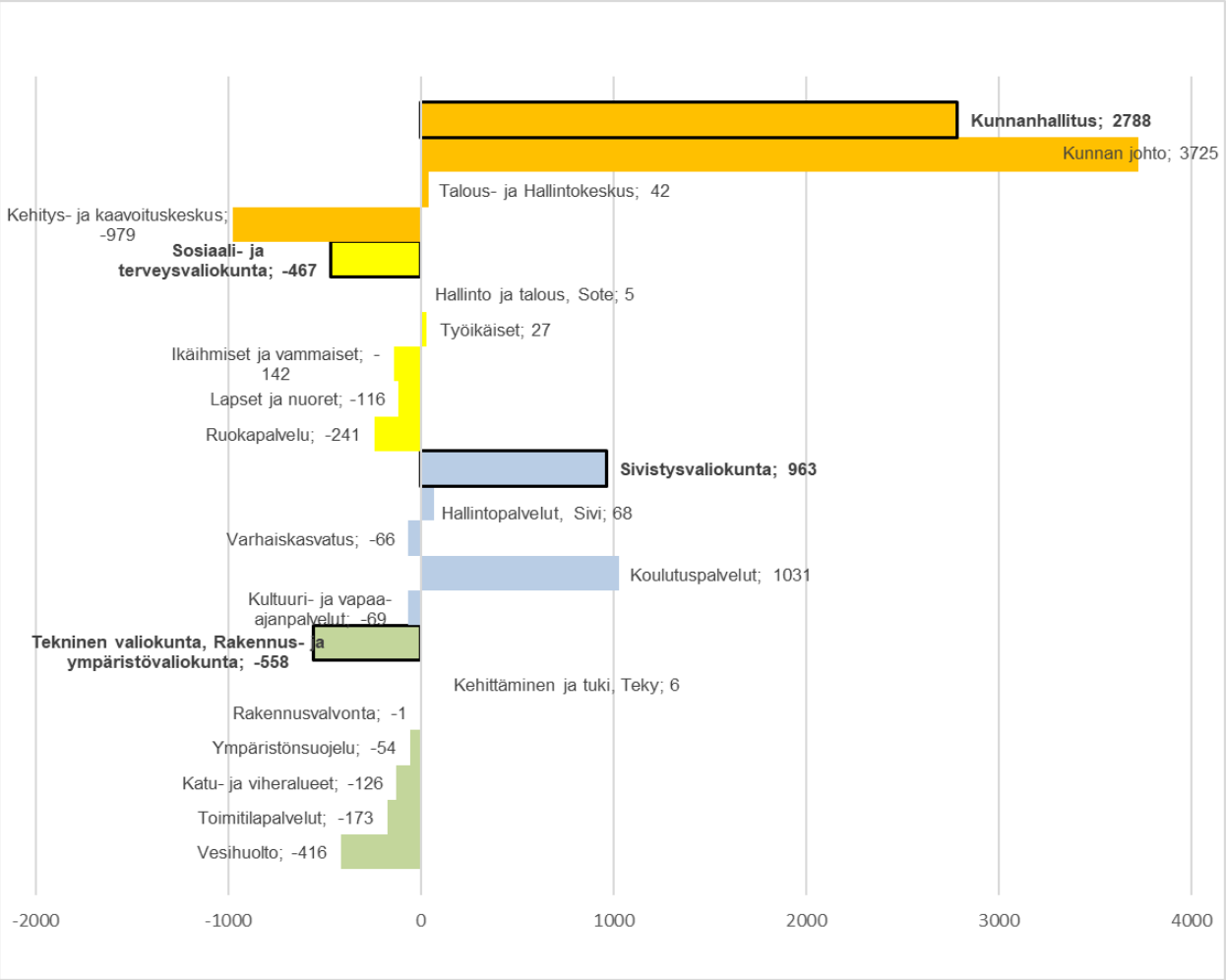
Vastuualueiden määrärahat ovat sitovia nettoperiaatteen mukaisesti. Alla olevassa taulukossa sekä toimintatuotot että toimintakulut sisältävät ulkoiset ja sisäiset erät.

1 000 €	Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos	Toteuma 2017	Tot-%	Poikkeama
Keskusvaalilautakunta						
Toimintatulot						
Toimintamenot	-38		-38	-31		
Netto	**-38**		**-38**	**-31**		
Tarkastuslautakunta						
Toimintatulot						
Toimintamenot	-50		-50	-31	62,4	-37
Netto	**-50**		**-50**	**-31**	**62,4**	**-37**
Kunnanhallitus						
Toimintatulot	18 417	40	18 457	15 449	83,7	17 428
Toimintamenot	-13 311	-1 355	-14 666	-14 429	98,4	237
Netto	**5 106**	**-1 315**	**3 791**	**1 020**	**26,9**	**-2 771**
Sosiaali- ja terveysvaliokunta						
Toimintatulot	11 947		11 947	12 012	100,5	65
Toimintamenot	-63 302		-63 302	-62 900	99,4	402
Netto	**-51 355**		**-51 355**	**-50 888**	**99,1**	**467**
Sivistysvaliokunta						
Toimintatulot	4 272		4 272	4 635	108,5	363
Toimintamenot	-50 846		-50 846	-52 160	102,6	-1 314
Netto	**-46 574**		**-46 574**	**-47 526**	**102,0**	**-952**
Tekninen valiokunta, Rakennus- ja ympäristövaliokunta						
Toimintatulot	9 230	976	10 206	10 429	102,2	223
Toimintamenot	-14 630	-1 776	-16 406	-16 084	98,0	322
Netto	**-5 400**	**-800**	**-6 200**	**-5 655**	**91,2**	**545**
Yhteensä						
Toimintatulot	43 867	1 016	44 882	42 524	94,7	18 078
Toimintamenot	-142 176	-3 131	-145 308	-145 635	100,2	-389
Netto	**-98 311**	**-2 115**	**-100 426**	**-103 111**	**102,7**	**-2 747**

2.3.8 Poikkeamat tilinpäätösvuoden talousarviosta ja edellisestä vuodesta

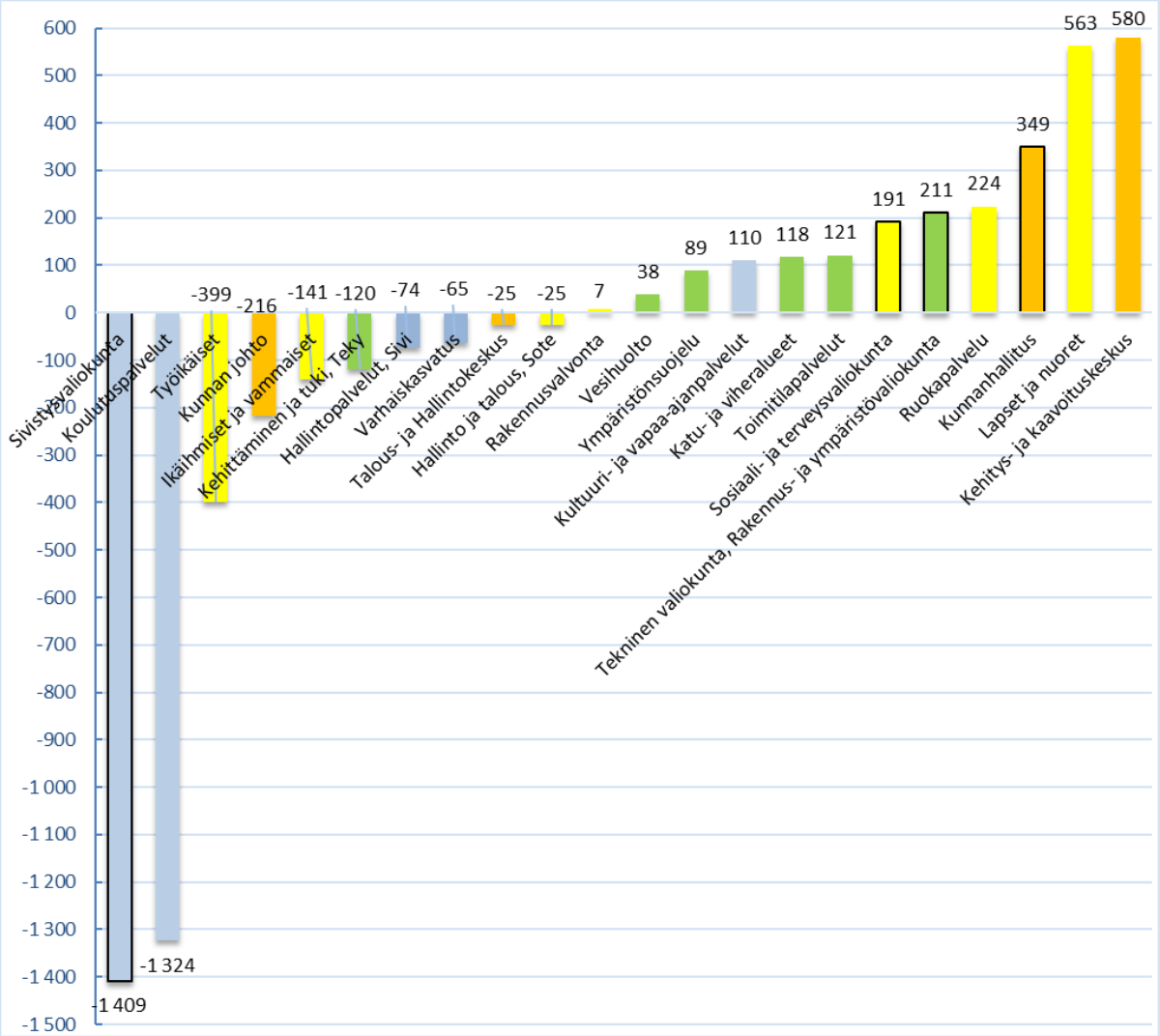
Toimintakatteiden poikkeamat (alla) talousarvioon nähden, 1 000 euroa. Sisältää sekä osastojen että tulosyksiköiden poikkeamat. Luvut sisältävät **sekä ulkoiset että sisäiset erät**. Vertailussa peruskunta ja Sipoon Vesi.

– tavoitetta parempi, + tavoitetta huonompi, osastokohtaiset tulokset raamitettu

Toimintakulujen poikkeamat (alla) talousarvioon nähden, 1 000 euroa (värikoodit kuten toimintakate-graafissa). Sisältää sekä osastojen että tulosyksiköiden poikkeamat. Luvut sisältävät pelkästään **ulkoiset erät**. Vertailussa peruskunta ja Sipoon Vesi.

toimintakulujen talousarvioylitykset –, tavoitetta paremmat +

2.4 TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN

VASTUUHENKILÖ (toimintakatteen jälkeiset erät): Talous- ja hallintojohtaja

Peruskunta ilman Sipoon Vettä, taulukko sisältää ulkoiset ja sisäiset erät

1 000 €	Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 2017/16
Toimintatuotot							
Myyntituotot	5 142		5 142	5 319	177	1 787	197,7
Maksutuotot	6 836		6 836	7 246	410	7 093	2,2
Tuet ja avustukset	655		655	1 042	387	2 329	-55,3
Muut toimintatuotot	31 233	1 016	32 249	28 917	-3 332	32 142	-10,0
Toimintatuotot yhteensä	**43 866**	**1 016**	**44 882**	**42 524**	**-2 358**	**43 352**	**-1,9**
Toimintakulut							
Palkat ja palkkiot	42 114		42 114	42 180	66	39 404	7,0
Eläkekulut	8 840		8 840	8 954	115	9 118	-1,8
Muut henkilösivukulut	1 855		1 855	1 891	36	2 382	-20,6
Henkilöstökulut	52 809		52 809	53 025	216	50 903	4,2
Palvelujen ostot	57 769	427	58 196	57 610	-586	54 829	5,1
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	7 128	-5	7 123	7 443	321	6 502	14,5
Avustukset muille	5 278		5 278	5 674	396	6 364	-10,8
Muut toimintakulut	19 194	2 709	21 903	21 883	-21	21 788	0,4
Toimintakulut yhteensä	-142 177	-3 131	-145 309	-145 635	-326	-140 389	3,7
Toimintakate	**-98 312**	**-2 115**	**-100 427**	**-103 111**	**2 684**	**-97 037**	**6,3**
Verotulot	92 650		92 650	96 899	4 249	92 698	4,5
Valtionosuudet	14 100		14 100	14 621	521	15 815	-7,5
Rahoitustuotot ja -kulut:	**-518**		**312**	**461**	**149**	**362**	**27,3**
Vuosikate	**7 920**	**-2 115**	**6 636**	**8 870**	**2 234**	**11 838**	**-25,1**
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 200		-7 200	-6 146	1 054	-5 280	16,4
Satunnaiset erät				0,00			
Satunnaiset tuotot				0,00		6 434	
Tilikauden tulos	**720**	**-2 115**	**-564**	**2 724**	**3 288**	**12 992**	**-79,0**
Poistoeron lis (-) tai väh (+)	1 490			1 339		-19 644	
Varausten lis (-) tai väh (+)						7 716	
Tilikauden Yli-jäämä	**2 210**	**-2 115**	**-564**	**4 063**	**4 627**	**1 065**	**281,6**

2.5 INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN

Investoinnit, yhteenveto, Sipoon Vesi mukaan lukien

1 000 €	Talousarvio 2017	Talousarvio-muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Tot-%	Tilinpäätös 2016
Laajennusinvestoinnit, uudet kaava-alueet	-3 440	750	-2 690	-1 942	72,2	-2 637
Laajennusinvestoinnit, olemassa olevat alueet	-2 285	650	-1 635	-6	0,4	-397
Laajennusinvestoinnit, rakennukset	-1 950	-70	-2 020	-1 980	98,0	-1 360
Uudelleeeninvestoinnit	-670	-125	-795	-561	70,6	-8 798
Peruskorjausinvestoinnit	-4 450	-1 205	-5 655	-5 449	96,4	-2 610
Väylähankkeet, olemassa olevat alueet	-1 750		-1 750	-64	3,6	
Yleiset investoinnit	-195		-195	-107	54,8	-23
Bruttoinnvestoinnit infraan ja rakennuksiin	**-14 740**		**-14 740**	**-10 109**	**68,6**	**-15 826**
Bruttoinnvestoinnit Sipoon Vesi	**-3 350**		**-3 350**	**-1 105**	33,0	**-2 267**
Maanosto	**-2 500**		**-2 500**	**-1 501**	**60,0**	**-1 909**
Irtain omaisuus, yhteensä	**-1 346**		**-1 346**	**-599**	**44,5**	**-464**
Osakkeet ja osuudet, netto	**-130**		**-130**	**-12**	**9,1**	**-494**
Bruttoinvestoinnit yhteensä	**-22 066**		**-22 066**	**-13 326**	**60,4**	**-20 959**
Maan myynti ja käyttöomaisuuden myynnit	**6 600**		6 600	**2 413**	36,6	**6 700**
Rahoitusosuus investointeihin				120		109
Investoinnit yhteensä, netto	**-15 466**		**-15 466**	**-10 793**	**69,8**	**-14 149**

Sipoon Veden investoinnit on esitetty eriteltynä kohdassa 5. Alla olevassa taulukossa on Sipoon Veden nettoinvestoinnit. Taulukossa on huomioitu rahoitusosuus 105 000 euroa.

1000 €	Talousarvio 2017	Talousarvio-muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Tot-%	Tilinpäätös 2016
Laajennusinvestoinnit, uudet kaava-alueet	-1 400		-1 400	-282	20 %	-866
Laajennusinvestoinnit, olemassa olevat alueet	-1 000		-1 000	0	0 %	-61
Haja-asutusalueet	-500		-500	-196	39 %	-821
Peruskorjausinvestoinnit	-450		-450	-522	116 %	-519
Irtain käyttöomaisuus						
Investoinnit yhteensä, netto	**-3 350**		**-3 350**	**-1 000**	**30 %**	**-2 267**

Tekninen valiokunta päätti 20.11.17 kokouksessa siirtää 1,3 milj. euroa infran määrärahasta rakennusten määrärahaan, joka on jaettu eri luokkiin. Siirron jälkeen rakennusten määräraha on 8,0 milj. euroa ja se toteutui vajaan 7,6 milj. euron suuruisena. Infran uusi määräraha oli noin 6,77 milj. euroa, ja se toteutui 2,5 milj. euron suuruisena.

Investointihankkeet on saatu toteutettua vallitsevien olosuhteiden puitteissa hyvin pienistä resursseista huolimatta. Resurssien vähyys onkin jatkossa yksi investointien toteuttamisen aikataulu- ja laaturiskiä lisäävä elementti. Investointien alittamisen syyt eivät ole olleet suoraan Tekniikka- ja ympäristöosaston vaikutuspiirissä vaan johtuivat pääosin joko kaavan arvioitua hitaammasta valmistumisesta, maanhankinnan viivästymisestä ja lintujen pesinnän ja markkinaoikeusvalituksen aiheuttamista viivästyksistä. Ko. asioita käsitellään tarkemmin ao. investointijakeiden kohteissa.

Kunnan bruttoinvestoinnit yhdyskunta- ja palvelurakentamiseen (infraan ja rakennuksiin) alittivat budjetin noin 4,7 milj. eurolla. Tekniikka- ja ympäristöosaston toteutuneet bruttoinvestoinnit olivat 10,1 milj. euroa talousarvion ollessa 14,7 milj. euroa.

Maanosto alitti budjetin noin 1,0 milj. eurolla. Toteutunut maanosto oli noin 1,5 milj. euroa talousarvion ollessa 2,5 milj. euroa.

Irtaimen omaisuuden investoinnit alittivat budjetin noin 0,7 milj. eurolla. Toteutuneet irtaimen omaisuuden investoinnit olivat noin 0,6 milj. euroa talousarvion ollessa 1,3 milj. euroa.

Maan myynti alitti budjetin 4,2 milj. eurolla. Maan myyntiä toteutui noin 2,4 milj. euroa talousarvion ollessa 6,6 milj. euroa.

Sipoon kunnan nettoinvestoinnit ilman liikelaitoksia alittivat noin 2,5 milj. euroa talousarvon. Sipoon kunnan nettoinvestointeja ilman liikelaitoksia toteutui noin 9,6 milj. euroa talousarvion ollessa noin 12,1 milj. euroa.

Sipoon veden vesihuoltoliikelaitoksen investoinnit alittivat noin 2,4 milj. euroa talousarvion. Investoinnit olivat noin 1,0 milj. euroa talousarvion ollessa 3,4 milj. euroa.

Kunnan bruttoinvestoinnit Sipoon Vesi mukaan lukien alittivat noin 8,8 milj. euroa talousarvion ja nettoinvestoinnit alittivat 4,7 milj. euroa talousarvion. Kunnan nettoinvestoinnit Sipoon Vesi mukaan lukien olivat noin 10,7 milj. euroa talousarvon ollessa noin 15,5 milj. euroa.

Bruttoinvestoinneista laajennusinvestoinnit kattoivat vuonna 2017 noin 40 %, uudelleeninvestoinnit ja peruskorjaukset käytännössä loput. Irtaimen käyttöomaisuuden hankinnat pidettiin kattilankansiperiaatteen mukaisesti budjetoitua alhaisemmalla tasolla.

Investointiosan toteutuminen

Laajennusinvestoinnit, uudet kaava-alueet

1 000 €	Talousarvio 2017	Talousarvio-muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Tot-%	Tilinpäätös 2016
Tuotot						
Kulut	-3 440	750	-2 690	-1 942	72	-2 637
Netto	**-3 440**	**750**	**-2 690**	**-1 942**	**72**	**-2 637**

Laajennusinvestoinnit alittivat talousarvion noin 0,75 milj. euroa. Suurimmat toteutuneet työt olivat Kartanonrinteen ja Sipoon Jokilaakson kunnallistekniikan rakentaminen. Sipoon Jokilaakson kunnallistekniikan urakan aloitus kuitenkin siirtyi kesän alusta syksyn lopulle markkinaoikeuden ratkaisua odottaessa. Samalla osa toteutuksesta siirtyi vuodelle 2018 ja aiheutti osan vuoden 2017 talousarvon alituksesta.

Laajennusinvestoinnit, olemassa olevat alueet

1 000 €	Talousarvio 2017	Talousarvio-muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Tot-%	Tilinpäätös 2016
Tuotot						
Kulut	-2 285	650	-1 635	-6	0	-397
Netto	**-2 285**	**650**	**-1 635**	**-6**	**0**	**-397**

Olemassa olevien kaava-alueiden suunniteltuja töitä ei päästy aloittamaan Hiekkamäen tien ja Kalliomäen kaava-alueilla.

Kaava-alueen kadun katusuunnitelmat voidaan hyväksyä ja kilpailuttaa vasta kun alueen kaava on tullut lainvoimaiseksi. Hiekkamäentien kaava oli vuonna 2017 vasta luonnosvaiheessa ja kaavan ennakoidaan vahvistuvan vasta kesän 2018 alussa. Näin ollen Hiekkamäentien kaava-aluetta ei voitu toteuttaa.

Kalliomäki T8 kaava-alue sijaitsee alueella jossa töitä ei voitu aloittaa kesällä 2017 lintujen pesinnän takia. Tämän takia kaava-alueen toteuttaminen on aloitettu alkuperäisestä aikataulusta myöhässä syksyllä 2017 puunkaadolla ja suurin osa kustannuksista on siirtynyt vuoden 2018 talousarvion puolelle.

Väylähankkeet, olemassa olevat alueet

	Talousarvio 2017	Talousarvio-muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Tot-%	Tilinpäätös 2016
Tuotot						
Kulut	-1 750		-1 750	-64	4	-1 360
Netto	**-1 750**		**-1 750**	**-64**	**4**	**-1 360**

Talousarvion alitus johtuu siitä, että mitään väylähankkeista – Matinkylän kiertoliittymä, Bastukärrin ja Keravan välinen kevyen liikenteen väylä sekä Eriksnäsin kevyen liikenteen väylä – ei pystytty toteuttamaan optimistisesti laaditun suunnitelman mukaisesti. Martinkyläntien kiertoliittymää ei voitu aloittaa, koska urakan koko maa-alue ei ollut Sipoon kunnan hallussa maakaupan jäätyä toteuttamatta. Bastukärrin ja Keravan välinen kevytliikenneväylä jäi yllättäen toteuttamatta Keravan ja S-ryhmän vetäydyttyä yhteisestä hankkeesta. Eriksnäsin kevyen liikenteen väylä päästiin aloittamaan suunniteltua myöhemmin kaavoituksen valmistuttua.

Laajennusinvestoinnit, rakennukset

1 000 €	Talousarvio 2017	Talousarvio-muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Tot-%	Tilinpäätös 2016
Tuotot						
Kulut	-1 950	-70	-2 020	-1 980	98	-1 360
Netto	**-1 950**	**-70**	**-2 020**	**-1 980**	**98**	**-1 360**

Laajennusinvestointihankkeet (Sipoonlahden koulun laajentaminen ja muutostyöt sekä Nikkilän Sydämen laajentamisen suunnittelutyöt ja urakoiden valmistelu) ovat edenneet aikataulun ja talousarvion mukaisesti.

Uudelleeninvestoinnit

1 000 €	Talousarvio 2017	Talousarvio-muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Tot-%	Tilinpäätös 2016
Tuotot				15		
Kulut	-670	-125	-795	-561	71	-8 798
Netto	**-670**	**-125**	**-795**	**-546**	**69**	**-8 798**

Uudelleeninvestointihankkeet (Nikkilän Sydämen päiväkodin ja Nikkilän Sydämen laajennusosan liikuntasalin suunnittelutyöt ja urakoiden valmistelu) ovat edenneet aikataulun ja talousarvion mukaisesti.

Peruskorjausinvestoinnit

1 000 €	Talousarvio 2017	Talousarvio-muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Tot-%	Tilinpäätös 2016
Tuotot						
Kulut	-4 450	-1 205	-5 655	-5 449	96	-2 610
Netto	**-4 450**	**-1 205**	**-5 655**	**-5 449**	**96**	**-2 610**

Vuoden 2017 aikana on tehty useita peruskorjausinvestointeja. Peruskorjausinvestointien osalta erityisesti Wessman-rakennuksen kustannukset mutta myös Etelä-Sipoon koulukeskuksen korjauskustannukset ylittivät alkuperäisen talousarvion. Tekninen valiokunta päätti kokouksessaan 20.11.17 siirtää ko. hankkeisiin tarvittavat lisämäärärahat.

Tilinpäätösvuonna rakennusten peruskorjausten keskeisimmät hankkeet olivat Wessman-rakennuksen peruskorjaus ja muutostyöt, jossa rakennus on muutettu vuosiluokkien 0–6 esi- ja alakouluksi Nikkilän kasvavan oppilasmäärän tarpeisiin; Nikkilän pääkirjaston peruskorjaus, joka etenee aikataulussaan ja valmistuu syksyllä 2018; sekä Juhlatalon peruskorjauksen jatkaminen toteuttamalla rakennukseen asukkaiden ja kunnan käyttöön monikäyttöinen kokoustila. Pienempinä hankkeina ovat olleet mm. Sipoon pelastusaseman peruskorjaus sekä Kuntalan ja kahden koulun ja kolmen päiväkodin peruskorjauskohteet, jotka kaikki tekninen valiokunta on valinnut kohteiksi talousarvon peruskorjauskohteiden valintakriteerien perusteella.

Energiatehokkuuden parantamisen kohteina ovat olleet Monitoimihallin valaistus ja Borgbyn koulun lämmitystapamuutos. Katu- ja vihertöiden keskeisimmät hankkeet ovat liittyneet Nikkilän ja Söderkullan katujen peruskorjauksiin.

Yleiset investoinnit

1 000 €	Talousarvio 2017	Talousarvio-muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Tot-%	Tilinpäätös 2016
Tuotot						
Kulut	-195		-195	-107	55	-23,0
Netto	**-195**		**-195**	**-107**	**55**	**-23,0**

ELY toteuttaa Nikkilä–Nikinmäki kevytliikenneväylän vuosien 2018 ja 2019 aikana ja investointiin on käytetty suunnitellusti määrärahoja kevyen liikenteen väylän suunnitteluun.

Maanmyynti ja -osto

1 000 €		Talousarvio 2017	Talousarvio-muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Tot-%	Tilinpäätös 2016
Kiinteä omaisuus							
Kiinteä omaisuus, myynti	Tuotot	6 600		6 600	2 413	36,6	6 700
Kiinteä omaisuus, osto	Kulut	-2 500		-2 500	-1 501	60,0	-1 909
	Netto	**4 100**		**4 100**	**912**	**22,3**	**4 791**

Kunta sai maanmyyntituloja vuonna 2017 noin 2,4 milj. euroa. Tontteja myytiin Pähkinälehdon, Hansaksen, Taasjärven, Dominon ja Kartanonrinteen alueelta.

Maata hankittiin erityisesti Martinkylän, Massbyn ja Nikkilän alueelta. Yhteensä maata hankittiin noin 38 hehtaaria.

Irtaimen omaisuuden investoinnit

1 000 €	Talousarvio 2017	Talousarvio-muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Tot-%	Tilinpäätös 2016
Kunnanhallitus	-766		-766	-160	20,9	-123,0
Sosiaali- ja teveysvaliokunta	-80		-80			
Sivistysvaliokunta	-400		-400	-349	87,3	-231
Tekninen valiokunta	-100		-100	-90	90,0	-110
Netto	**-1 346**		**-1 346**	**-599**	**44,5**	**-464**

Kunnanhallituksen investointeihin sisältyy IT-hankintoja, Sivistysosastolla laite-, kaluste- ja konehankintoja ja Tekniikka- ja ympäristöosastolla kone- ja laitehankintoja.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeet ja osuudet

1 000 €	Talousarvio 2017	Talousarvio-muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Tot-%	Tilinpäätös 2016
Kunnanhallitus						-482,0
Sosiaali- ja teveysvaliokunta	-30		-30			
Sivistysvaliokunta	-100		-100	-12	11,8	-12
Netto	**-130**		**-130**	**-12**	**9,1**	**-494**

Kunta on maksanut Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän investointien kuntaosuuksia 11 800 euroa.

2.6 RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN

VASTUUHENKILÖ (rahoitus ja rahavarat): Talous- ja hallintojohtaja

Vuoden 2017 sitovat tavoitteet

Tulevina vuosina investoinnit rahoitetaan sovitun strategian mukaisesti pääosin tulorahoituksella. Tämä edellyttää tiukkaa kulukuria, tasapainoista käyttötaloutta ja omaisuuden myyntitulojen korvamerkintää laajennusinvestointeihin ja maanhankintaan sekä investointien huolellista ajoittamista todelliseen tarpeeseen.

Sitovat tavoitteet	**Tavoitetaso/seurantatapa**	
Laina asukasta kohden on alle 3 000 euroa per 31.12.2017.	Lainamäärää kasvatetaan pääsääntöisesti vain laajennusinvestointien rahoittamiseksi. Tavoitetaso toteutetaan tarvittaessa muuttamalla tuottoja, kuluja sekä investointeja.	
	<u>Tavoitteiden toteuma</u> Tavoite toteutui, lainaa asukasta kohti oli 2 540 €. Kunnan lainamäärä kasvoi 4,8,milj. eurolla tilivuoden aikana. Lainamäärä brutto oli 51,6 milj. euroa ja netto 42,4 milj. euroa (lainat ./. kassa) Laajennusinvestoinnit olivat yhteensä noin 3,9 milj.euroa.	

TUNNUSLUVUT	TP 2015	TP 2016	TA 2017	TP 2017
Investointien tulorahoitus, %	95,2	62,3	42,0	78,5
Lainamäärä, euroa/asukas	1 997	2 354	2 941	2 540

Kunnan maksuvalmius oli koko tilivuoden ajan hyvä. Lyhytaikaisia luottoja oli tilivuoden aikana käytössä enimmillään 25 milj. euroa 25 milj. euron valtuutuksen puitteissa.

Pitkäaikaisia ja lyhytaikaisia luottoja lyhennettiin 8,6 milj. eurolla, pitkäaikaisia luottoja otettiin 18,3 milj. eurolla.

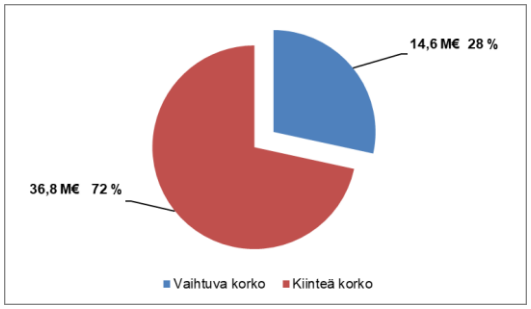
Rahoitukseen liittyvät riskit

Kunnan pitkäaikaisten lainojen keskikorko (sisältäen rahoituslaitoksen marginaalin) oli tilivuonna 1,2 %, saman suuruinen kuin edellisvuonna.

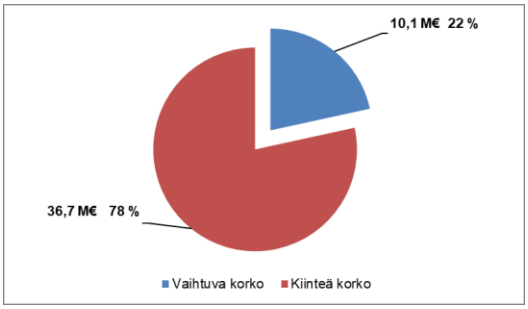
Korolliset velat

	M€		
Lyhennykset	Rahoituslainat	Rahoitusleasingvelat	Yhteensä
2018	9,6	1,15	10,8
2019	8,3	0,96	9,3
2020	6,7	0,7	7,4
2021	6,0	0,4	6,4
2022	5,2	0,26	5,5
2023-	15,8	0,21	16,0
Yhteensä	51,6	3,7	55,3

Lainasalkku 31.12.2017
51,6 M€

Lainasalkku 31.12.2016
46,8 M€

Luotoista 72 % on kiinteäkorkoista ja 28 % vaihtuvakorkoista. Edellisvuonna vastaavat luvut olivat 68 % ja 32 %.

Kunnan lainasalkun painotusta on siirretty vaihtuvakorkoisista luotoista kiinteäkorkoisiin. Yhden prosenttiyksikön muutos korkotasossa vaikuttaisi korkokustannuksiin 0,15 milj. euroa.

Luotoista 99,6 % on samasta varainhankintalähteestä. Lainasalkkuun ei sisälly valuuttariskiä, kaikki luotot on nostettu euromääräisinä.

Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu 2017 1 000 €

Peruskunta ilman Sipoon Vettä

1 000 €	Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 2017/16
Toiminta ja investoinnit							
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	7 701	-2 115	5 586	8 870	3 284	11 838	-25,1
Satunnaiset erät				0,00		6 434	
Tulorahoituksen korjauserät	-5 950		-5 950	-1 883	4 067	-11 929	-84,2
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-18 716		-18 716	-12 157	6 559	-18 692	-35,0
Rahoitusosuudet investointimenoihin				15	15	75	-80,0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 600		6 600	2 413	-4 187	6 697	-64,0
Toiminta ja investoinnit, netto	**-10 365**	**-2 115**	**-12 480**	**-2 742**	**9 738**	**-5 577**	**-288**
Rahoitustoiminta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten vähennykset muilta	1		1	0		1	
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	18 500		18 500	18 300	-200	15 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 053		-7 053	-13 557	-6 504	-7 883	
Lyhytaikaisten lainojen muutos			0			1 000	
Oman pääoman muutokset	0,00		0			-20	
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset							
Vaihto-omaisuuden muutos				2		17	
Saamisten muutos				-2 496		-1 525	
Korottomien velkojen muutos	122			6 908		-809	
Vaikutus maksuvalmiuteen	11 570			9 157	3 034	245	

2.7 YHTEENVETO MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA

Peruskunta ilman Sipoon Vettä

	Sito-vuus	Määrärahat 1 000 €					Tuloarviot 1 000 €				
		Alkup. Talous-arvio	TA:n muutok-set	TA muu:n jälkeen	Toteu-ma	Poik-keama	Alkup. Talous-arvio	TA:n muutok-set	TA muu:n jälkeen	Toteu-ma	Poik-keama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Keskusvaalilautakunta	N	-38		-38	31	69					
Tarkastuslautakunta	N	-50		-50	-31	19					
Kunnanhallitus	N	5 106	-1 315	3 791	1 020	-2 771					
Sosiaali- ja terveysvaliokunta	N	-51 355	0	-51 355	-50 888	467					
Sivistysvaliokunta	N	-46 574	0	-46 574	-47 526	-952					
Tekniikka- ja ympäristövaliokunta	N	-5 400	-800	-6 200	-5 655	545					
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B						92 650		92 650	96 899	4 249
Valtionosuudet	B						14 100		14 100	14 621	521
Rahoitustuotot ja -kulut:	N	-518	0	-518	461	979					
INVESTOINTIOSA											
Laajennusinvestoinnit, uudet kaava-alueet	N	-3 440		-3 440	-2 637	803					
Laajennusinvestoinnit, olemassa olevat alueet	N	-2 285		-2 285	-397	1 888					
Laajennusinvestoinnit, rakennukset	N	-1 950		-1 950	-1 360	590					
Uudelleen investoinnit	N	-670		-670	-8 798	-8 128					
Peruskorjausinvestoinnit	N	-4 450		-4 450	-2 610	1 840					
Yleiset investoinnit	N	-1 945		-1 945	-23	1 922					
Kiinteä omaisuus	N	4 100		4 100	4 791	691					
Irtain käyttöomaisuus	N	-1 346		-1 346	-464	882					
Osakkeet ja osuudet	N	-130		-130	-494	-364					
RAHOITUSOSA											
Antolainauksen muutokset											
Antolainasaamisten lisäykset	B										
Antolainasaamisten vähennykset	B	1		1	1	0					
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B	18 500		18 500	15 000	-3 500					
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	-7 053		-7 053	-7 883	-830					
Lyhytaikaisten lainojen muutos	B				1 000	1 000					
Lainakannan muutokset	N	11 447		11 447	8 117	-3 330					
Oman pääoman muutokset	B					0					
Muut maksuvalmiuden muutokset	N	122		122	4 476	4 354					
Vaikutus maksuvalmiuteen							-2 946		-2 946	**399**	3 345
YHTEENSÄ		-87 929	-2 115	-90 044	-93 869	-3 826	103 805		103 805	111 920	8 115

1) N=sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio, B=bruttomääräraha/-tuloarvio

3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 TULOSLASKELMA

Peruskunta & Sipoon Vesi, eliminoinnit huomioitu

Euro	1.1. - 31.12.2017		1.1. - 31.12.2016	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	9 445 871,38		5 468 314,95	
Maksutuotot	7 246 061,15		7 091 551,42	
Tuet ja avustukset	1 041 884,39		2 329 183,29	
Muut toimintatuotot	6 338 233,99	24 072 050,91	9 537 349,47	24 426 399,13
Valmistus omaan käyttöön				
Toimintakulut				
Henkilöstökulut	**-53 469 377,04**		**-51 433 171,11**	
Palkat ja palkkiot	-42 536 723,42		-39 823 286,37	
Henkilösivukulut	**-10 932 653,62**		**-11 609 884,74**	
Eläkekulut	-9 029 125,15		-9 201 446,82	
Muut henkilösivukulut	-1 903 528,47		-2 408 437,92	
Palvelujen ostot	-52 192 239,89		-49 625 432,96	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 156 724,07		-7 169 419,48	
Avustukset	-5 674 448,69		-6 362 844,23	
Muut toimintakulut	-5 422 169,71	-124 914 959,40	-5 005 874,19	-119 596 741,97
Toimintakate		**-100 842 908,49**		**-95 170 342,84**
Verotulot	96 898 604,44		92 698 185,08	
Valtionosuudet	14 621 106,00		15 814 820,00	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	23 511,41		2 173,45	
Muut rahoitustuotot	171 518,08		177 499,00	
Korkokulut	-546 793,61		-518 262,54	
Muut rahoituskulut	-9 127,83	111 158 818,49	-30 092,03	108 144 322,96
Vuosikate		**10 315 910,00**		**12 973 980,12**
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-7 279 126,57		-6 454 534,80	
Arvonalentumiset		-7 279 126,57		-6 454 534,80
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot				6 434 483,84
Satunnaiset kulut				
Tilikauden tulos	**-7 279 126,57**	**3 036 783,43**	**-6 454 534,80**	**12 953 929,16**
Poistoeron lisäyas (-) tai vähennys (+)				-19 643 597,41
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)		1 339 438,75		7 715 758,99
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)				
Yli-/(ali)jäämä		**4 376 222,18**		**1 026 090,74**

3.2 RAHOITUSLASKELMA

Peruskunta & Sipoon Vesi, keskinäiset eliminoinnit huomioitu

Euro	1.1. - 31.12.2017		1.1. - 31.12.2016	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	10 315 910,00		12 973 980,12	
Satunnaiset erät			6 434 483,84	
Tulorahoituksen korjauserät	-1 883 126,00	8 432 784,00	-11 929 131,06	7 479 332,90
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-13 262 342,06		-20 958 366,94	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	120 000,00		108 750,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 413 285,00	-10 729 057,06	6 697 128,05	-14 152 488,89
Toiminnan ja investointien rahavirta		**-2 296 273,06**		**-6 673 155,99**
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys				
Antolainasaamisten vähennys	300,00	300,00	900,00	900,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	18 300 000,00		15 000 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-13 556 678,70		-7 883 019,36	
Lyhytaikaisten lainojen muutos		4 743 321,30	1 000 000,00	8 116 980,64
Oman pääoman muutokset			20 121,54	**20 121,54**
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset				
Vaihto-omaisuuden muutos	2 058,30		17 213,50	
Saamisten muutos	-2 765 699,65		-1 331 659,92	
Korottomien velkojen muutos	6 730 452,32	3 966 810,97	94 421,21	-1 220 025,21
Rahoituksen rahavirta		**8 710 432,27**		**6 917 976,97**
Rahavarojen muutos		**6 414 159,21**		**244 820,98**
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	9 170 428,67		2 756 342,83	
Rahavarat 1.1.	2 756 342,83		3 001 164,26	

3.3 TASE

Peruskunta & Sipoon Vesi, eliminoinnit huomioitu

VASTAAVAA	**31.12.2017**	**31.12.2016**
PYSYVÄT VASTAAVAT	***203 905 348,29***	***198 547 438,47***
Aineettomat hyödykkeet	*165 910,93*	*243 208,62*
Muut pitkävaikutteiset menot	165 910,93	243 208,62
Aineelliset hyödykkeet	*156 731 446,95*	*151 020 351,36*
Maa- ja vesialueet	34 897 501,47	33 489 535,86
Rakennukset	80 532 386,02	79 814 809,82
Kiinteät rakenteet ja laitteet	23 083 139,80	22 389 689,12
Koneet ja kalusto	1 215 217,13	804 053,49
Muut aineelliset hyödykkeet	56 580,60	56 580,60
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	16 946 621,93	14 465 682,47
Sijoitukset	*47 007 990,41*	*47 283 878,49*
Osakkeet ja osuudet	47 005 734,42	47 281 322,50
Muut lainasaamiset	2 255,99	2 555,99
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	***268 777,67***	***275 778,85***
Valtion toimeksiannot	12 060,75	19 195,29
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	256 716,92	256 583,56
VAIHTUVAT VASTAAVAT	***17 944 044,13***	***8 766 243,74***
Vaihto-omaisuus	*21 275,96*	*23 334,26*
Aineet ja tarvikkeet	21 275,96	23 334,26
Saamiset	*8 752 266,30*	*5 986 566,65*
Pitkäaikaiset saamiset	*185 542,42*	*307 256,42*
Lainasaamiset	50 000,00	50 000,00
Muut saamiset	13 827,00	13 827,00
Siirtosaamiset	121 715,42	243 429,42
Lyhytaikaiset saamiset	*8 566 723,88*	*5 679 310,23*
Myyntisaamiset	3 023 383,85	2 088 788,93
Muut saamiset	3 152 629,78	2 996 393,04
Siirtosaamiset	2 390 710,25	594 128,26
Rahoitusomaisuusarvopaperit	*73,20*	*73,20*
Osakkeet ja osuudet	73,20	73,20
Rahat ja pankkisaamiset	9 170 428,67	2 756 269,63
VASTAAVAA YHTEENSÄ	***222 118 170,09***	***207 589 461,06***

VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016
OMA PÄÄOMA	***82 696 432,08***	***78 320 209,90***
Peruspääoma	68 113 361,72	68 113 361,72
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	10 206 848,18	9 180 757,44
Tilikauden yli-/alijäämä	4 376 222,18	1 026 090,74
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	***44 243 613,75***	***45 583 052,50***
Poistoerot	21 619 524,39	22 958 963,14
Vapaaehtoiset varaukset	22 624 089,36	22 624 089,36
PAKOLLISET VARAUKSET	***163 105,96***	***137 952,73***
Muut pakolliset varaukset	163 105,96	137 952,73
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	***268 777,67***	***275 778,85***
Valtion toimeksiannot	12 060,75	19 195,29
Lahjoitusrahastojen pääomat	256 716,92	256 583,56
VIERAS PÄÄOMA	***94 746 240,63***	***83 272 467,08***
Pitkäaikainen	*59 401 393,29*	*46 552 967,76*
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	41 870 000,00	33 100 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	165 755,15	188 577,67
Saadut ennakot	4 368 304,68	
Liittymismaksut ja muut velat	12 997 333,46	13 264 390,09
Lyhytaikainen	*35 344 847,34*	*36 719 499,32*
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	9 530 000,00	13 500 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	22 822,52	56 678,77
Saadut ennakot	10 529 371,02	10 816 421,73
Ostovelat	5 910 975,56	4 701 742,75
Liittymismaksut ja muut velat	1 042 123,49	1 029 025,82
Siirtovelat	8 309 554,75	6 615 630,25
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	***222 118 170,09***	***207 589 461,06***

3.4 KONSERNILASKELMAT

Konsernituloslaskelma

Euroa	**1.1. - 31.12.2017**	**1.1. - 31.12.2016**
Toimintatuotot	70 851 581,51	69 321 177,00
Toimintakulut	-167 663 090,61	-160 911 511,00
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	266 105,24	165 540,00
Toimintakate	**-96 545 403,86**	**-91 424 794,01**
Verotulot	96 898 604,44	92 698 185,08
Valtionosuudet	14 621 106,00	15 814 820,00
Rahoitustuotot ja -kulut	-502 655,65	-510 727,00
Korkotuotot	24 673,91	4 258,00
Muut rahoitustuotot	232 074,18	248 768,00
Korkokulut	-579 968,41	-570 339,00
Muut rahoituskulut	-179 435,34	-193 414,00
Vuosikate	**14 471 650,95**	**16 577 484,07**
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-11 106 184,60	-10 234 319,00
Arvonalentumiset	0	-3 459,35
Satunnaiset tuotot	90 335,30	0,00
Tilikauden tulos	**3 455 801,65**	**6 339 705,72**
Tilinpäätössiirrot	0,00	0,00
Vähemmistöosuudet	-2 356,05	-17 812,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**3 453 445,61**	**6 321 893,71**

Konsernirahoituslaskelma

	31.12.2017	31.12.2016
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	14 471 651,00	16 577 482,78
Satunnaiset erät	90 335,00	
Tulorahoituksen korjauserät	-1 869 242,00	-10 980 971,63
	12 692 744,00	*5 596 511,15*
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-16 520 092,00	-24 081 060,10
Rahoitusosuudet investointimenoihin	147 292,00	129 191,88
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 537 609,00	11 746 603,88
	-13 835 190,99	*-12 205 264,34*
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-1 142 447,00**	**-6 608 753,20**
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-350 465,00	
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	95 706,50
	-350 465,00	*95 706,50*
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	16 088 484,00	2 546 672,65
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-3 111 999,00	
	12 976 485,01	*2 546 672,66*
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	27 210,00	
Vaihto-omaisuuden muutos	52 206,00	-41 993,73
Saamisten muutos	-2 413 110,00	-657 114,07
Korottomien velkojen muutos	-2 244 512,00	3 794 015,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	-4 578 206,00	3 094 907,20
Rahoituksen rahavirta	**8 047 814,01**	**5 737 286,36**
Rahavarojen muutos	**6 905 367,01**	**-871 466,83**
Rahavarat 31.12.	13 171 236,00	6 038 620,14
Rahavarat 1.1.	6 265 868,00	6 910 087,25

Konsernitase

VASTAAVAA	**2017**	**2016**
PYSYVÄT VASTAAVAT	***212 994 669,20***	***207 141 876,00***
Aineettomat hyödykkeet	*2 162 692,26*	*2 289 020,99*
Aineettomat oikeudet	1 432 189,00	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	668 283,00	2 289 021,00
Ennakkomaksut	62 220,28	0,00
Aineelliset hyödykkeet	*203 246 666,92*	*198 172 615,01*
Maa- ja vesialueet	35 522 194,00	33 489 536,00
Rakennukset	120 628 197,00	126 967 074,00
Kiinteät rakenteet ja laitteet	24 720 254,00	22 389 689,00
Koneet ja kalusto	3 430 825,00	804 053,00
Muut aineelliset hyödykkeet	330 290,92	56 581,00
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	18 614 905,00	14 465 682,00
Sijoitukset	*7 585 311,02*	*6 680 240,00*
Muut osakkeet ja osuudet	7 232 289,00	6 677 684,00
Muut lainasaamiset	3 145,00	2 556,00
Muut saamiset	349 877,02	0,00
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	***446 393,52***	***473 602,53***
Valtion toimeksiannot	60 816,02	51 612,06
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	142 753,75	142 592,97
Muut toimeksiantojen varat	242 823,74	279 397,49
VAIHTUVAT VASTAAVAT	***24 176 826,44***	***14 910 554,14***
Vaihto-omaisuus	*433 935,54*	*486 141,00*
Aineet ja tarvikkeet	34 095,00	23 334,00
Keskeneräiset tuotteet	63 901,58	0,00
Muu vaihto-omaisuus	335 938,96	462 807,00
Saamiset	*10 571 654,12*	*8 158 545,01*
Pitkäaikaiset saamiset	*208 183,51*	*307 256,00*
Myyntisaamiset	484,96	0,00
Lainasaamiset	50 000,00	50 000,00
Muut saamiset	140 491,43	257 256,00
Siirtosaamiset	17 207,12	0,00
Lyhytaikaiset saamiset	*10 363 470,60*	*7 851 289,00*
Myyntisaamiset	3 694 514,00	2 125 934,00
Lainasaamiset	37,60	4 239,00
Muut saamiset	5 891 936,00	5 126 988,00
Siirtosaamiset	776 984,00	594 128,00
Rahoitusarvopaperit	1 214 002,78	227 247,99
Osakkeet ja osuudet	20 862,10	227 248,00
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	71 200,00	0,00
Muut arvopaperit	1 121 940,63	0,00
Rahat ja pankkisaamiset	11 957 234,00	6 038 620,14
VASTAAVAA YHTEENSÄ	***237 617 889,16***	***222 526 035,67***

VASTATTAVAA	**2017**	**2016**
OMA PÄÄOMA	***127 841 377,72***	***123 450 595,99***
Peruspääoma	68 113 361,72	68 113 384,00
Arvonkorotusrahasto		
Muut omat rahastot	553 494,00	531 974,00
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	55 721 077,00	48 483 344,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	3 453 445,00	6 321 894,00
VÄHEMMISTÖOSUUDET	67 842,00	85 799,00
VAPAEHTOISET VARAUKSET	0,00	0,00
PAKOLLISET VARAUKSET	***1 148 035,49***	***1 134 107,56***
Eläkevastuuvaraukset	13 265,49	14 959,00
Muut pakolliset varaukset	1 134 770,00	1 119 148,56
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	***448 025,75***	***474 898,73***
Valtion toimeksiannot	60 938,52	51 612,06
Lahjoitusrahastojen pääomat	269 868,48	269 941,25
Muut toimeksiantojen pääomat	117 217,75	153 345,41
VIERAS PÄÄOMA	***108 112 607,39***	***97 380 635,01***
Pitkäaikainen	*63 492 792,98*	*53 104 905,01*
Joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	48 348 976,00	33 100 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	193 306,09	188 578,00
Lainat muilta luotonantajilta	834 780,00	0,00
Saadut ennakot	58 688,88	32 787,00
Liittymismaksut ja muut velat	14 057 042,00	19 783 540,00
Siirtovelat		
Lyhytaikainen	*44 619 813,41*	*44 275 729,99*
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	10 355 222,00	13 500 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	23 480,03	56 679,00
Lainat muilta luotonantajilta	65 977,00	0,00
Saadut ennakot	11 009 344,39	10 816 422,00
Ostovelat	11 715 664,00	4 710 014,00
Liittymismaksut ja muut velat	1 898 738,00	8 576 985,00
Siirtovelat	9 551 388,00	6 615 630,00
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	***237 617 889,16***	***222 526 035,67***

4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 ARVOSTUS- JA JAKSOTUSPERIAATTEET SEKÄ MENETELMÄT

Jaksotusperiaatteet
Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysajankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden arvostus
Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus
Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseessa hankintamenoon.

Vaihto-omaisuuden arvostus
Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen painotetun keskihankintahinnan tai sitä alemman todennäköisen hankintamenon tai todennäköisen luovutushinnan määräisenä.

Rahoitusomaisuuden arvostus
Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus
Kunnan rakenteessa ei tapahtunut muutoksia vuoden 2017 aikana.

Alijäämän kattamisvelvollisuus
Uusien säännösten myötä kunnille on tullut velvollisuus kattaa olennaisia ja pitkäkestoisia alijäämiä sellaisissa kuntayhtymissä, joissa kunta on jäsen. Sipoon kunta on sopimukseen perustuen tehnyt pakollisen varauksen Kuninkaantien terveysaseman osalta 125 000 euron edestä, josta tulosvaikutteinen osa oli 25 000 euroa.

4.2 KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISPERIAATTEET

Konsernitilinpäätöksen laajuus
Konsernitaseeseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt (omistusosuus yli 50 %) sekä kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä, ja osakkuusyhtiöt, joista kunnan omistusosuus on yli 20 %.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet
Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty, vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Tämä koskee myös apporttiluovutuksessa syntynyttä myyntivoittoa ja kiinteistöjen arvonkorotuksia.

Keskinäisen omistuksen eliminointi
Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty nimellis- eli pariarvomenetelmällä.

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen sekä kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan hankintatilikaudelle.

Vähemmistöosuudet
Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu
Kiinteistötytäryhteisöjen ja säätiöiden aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu oman pääoman eriä Tilikauden ylijäämä (alijäämä) ja Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) vastaan.

Asunto-osakeyhtiöiden ja muiden keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt
Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset
Uusien kirjanpitosääntöjä noudattaen poistoeroja ja vapaaehtoisia varauksia on ennen konserniyhdistelyjä siirretty omaan pääomaan.

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot
Mukana peruskunta & Sipoon Vesi, ilman keskinäisiä kiinteistöosakeyhtiöitä.

4.3 TOIMINTATUOTOT KUNNAN MÄÄRITTELEMINÄ TEHTÄVÄKOKONAISUUKSINA

	2017	2016
Yleishallinto	3 895 678,67	6 452 022,97
Sosiaali- ja terveysosasto	8 707 468,74	6 722 558,15
Sivistysosasto	4 593 746,88	4 629 321,02
Tekniikka- ja ympäristöosasto	6 875 156,62	6 622 496,99
Kunnan toimintatuotot yhteensä	**24 072 050,91**	**24 426 399,13**

4.4 VEROTULOJEN ERITTELY

	2017	2016
Kunnan tulovero	83 263 855,77	80 235 395,28
Osuus yhteisöveron tuotosta	4 677 689,11	4 073 081,83
Kiinteistövero	8 957 059,56	8 389 707,97
Verotulot yhteensä	**96 898 604,44**	**92 698 185,08**

4.5 VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY

	2017	2015
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	20 789 716,00	22 203 342,00
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus +/-	-4 807 664,00	-4 186 795,00
Järjestelmämuutoksen tasaus (+/-)		0,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionsouudet	-1 360 946,00	-2 201 727,00
Valtionosuudet yhteensä	**14 621 106,00**	**15 814 820,00**

* Valtionosuuksiin sisältyy tuottona n 0,4 milj. euron korjauserä. Tästä on tehty oikaisupyyntö OPH:lle, pyyntö perustuu oppilasmäärien korjaukseen.

4.6 PALVELUJEN OSTOJEN ERITTELY

	2017	2016
Asiakaspalvelujen ostot	40 172 898,68	30 850 298,78
Muiden palvelujen ostot	12 022 012,16	18 775 134,18
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	**52 194 910,84**	**49 625 432,96**

4.7 SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEET JA NIIDEN MUUTOKSET

Poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Arvioidut poistoajat sekä poistomenetelmät ovat:

Muut pitkävaikutteiset menot		
Atk-ohjelmistot	2 vuotta	Tasapoisto
Muut	2–5 vuotta	Tasapoisto*
Hallinto- ja laitosrakennukset	25 vuotta	Tasapoisto
Asuinrakennukset	30 vuotta	Tasapoisto
Muut rakennukset	10–20 vuotta	Tasapoisto
Kadut, tiet, torit ja puistot	20 vuotta	Tasapoisto
Verkostot	30 vuotta	Tasapoisto
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	10–15 vuotta	Tasapoisto
Kuljetusvälineet	5-10 vuotta	Tasapoisto
Atk-laitteet	3 vuotta	Tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	3–5 vuotta	Tasapoisto
Luonnonvarat		Käytön mukainen poisto

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluiksi.

Poistojen osalta on noudatettu yllä mainittua poistosuunnitelmaa vuoden 2015 valmistuneiden kohteiden osalta. Aikaisempien vuosien valmistuneiden hyödykkeitten osalta on käytetty pidempää poistoaikoja saatujen erityisperusteiden perusteella. Ryhmässä Muut aineettomat hyödykkeet* on kuitenkin Sipoon kunnan investoinneissa muiden kuntien vesi- ja viemärilaitoksiin (esim. Sipoon kunnan osuus Viikinmäen puhdistamoon) noudatettu enimmäissuosituksen mukaista 20 vuoden poistoaikaa.

4.8 PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET

	2017	**2016**
Kaatopaikan maisemointivaraus 1.1.	70 489,01	70 489,01
Lisäykset tilikaudella		
Vähennykset tilikaudella		
Kaatopaikan maisemointivaraus 31.12.	**70 489,01**	**70 489,01**
Kuninkaantien työterveyden alijäämien kattausvaraus 1.1.	40 000,00	40 000,00
Lisäykset tilikaudella	25153,23	
Vähennykset tilikaudella		
Kuninkaantien työterveyden alijäämien kattausvaraus 31.12.	**65 153,23**	**40 000,00**
Kuntayhtymien alijäämien kattausvaraus 1.1.	27 463,72	147 221,00
Lisäykset tilikaudella		27 463,72
Vähennykset tilikaudella		-147 221,00
Kuntayhtymien alijäämien kattausvaraus 31.12.	**27 463,72**	**27 463,72**

4.9 PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSVOITOT JA -TAPPIOT

	2017	2016
Muut toimintatuotot		
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	**2 073 036,67**	5 509 812,89
Rakennusten luovutusvoitot		454 704,54
Muut luovutusvoitot		60 452,35
Luovutusvoitot yhteensä	**2 073 036,67**	**6 024 969,78**
Muut toimintakulut		
K 5001T1-kiinteistön ja Hallitusrakennus31:n luovutustappiot	164 757,44	
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot		
Myyntitappiot yhteensä	**164 757,44**	**0,00**

4.10 OSINKOTUOTTOJEN JA PERUSPÄÄOMAN KORKOTUOTTOJEN ERITTELY

	2017	2016
Osinkotuotot muista yhteisöistä	3,80	3,40
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	155 999,78	156 961,96
Yhteensä	**156 003,58**	**156 965,36**

4.11 SATUNNAISIIN TUOTTOIHIN JA KULUIHIN SISÄLTYVÄT ERÄT

	2017	2016
Satunnaiset tuotot		
Rakennusten luovutusvoitot KKOY		6 434 483,84
Satunnaiset tuotot yhteensä	**0,00**	**6 434 483,84**

Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

4.12 AINEETTOMAT JA AINEELLISET HYÖDYKKEET

Pysyvät vastaavat hyödykkeet

	Aineettomat hyödykkeet		
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkä-vaikuitteiset menot	Ennakko-maksut	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.		243 208,62		243 208,62
Lisäykset tilikauden aikana				
Tilikauden poistot		77 297,69		77 297,69
Arvonalennukset ja niiden palautukset				
Poistamaton hankintameno 31.12.		165 910,93		165 910,93

	Aineelliset hyödykkeet						
	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödyk-keet	Ennakko-maksut ja kesken-eräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	33 489 535,86	79 814 809,82	22 389 689,12	804 053,49	56 580,60	14 465 682,47	151 020 351,36
Lisäykset tilikauden aikana	1 788 529,95	5 444 317,58	3 076 441,41	732 701,84		5 236 399,86	16 278 390,64
Rahoitusosuudet tilikaudella			105 000,00				105 000,00
Vähennykset tilikauden aikana	380 564,34	544 844,96	29 016,81	9 445,73		-2 755 460,40	-1 791 588,56
Tilikauden poistot		4 181 896,52	2 248 973,92	312 092,47			6 742 962,91
Poistamaton hankintameno 31.12.	34 897 501,47	80 532 385,92	23 083 139,80	1 215 217,13	56 580,60	16 946 621,93	156 731 446,85
Olennaiset lisäpoistot		458 866,07					

Sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet				
	Osakkeet, konserni-yhtiöt	omistusyht. yhteisöt	Kunta-yhtymä-osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	33 170 870,48	549 047,32	10 040 411,10	3 520 993,60	47 281 322,50
Lisäykset			11 809,42		11 809,42
Vähennykset				-287 397,50	-287 397,50
Hankintameno 31.12.	33 170 870,48	549 047,32	10 052 220,52	3 233 596,10	47 005 734,42

	Jvk-, muut laina- ja muut saamiset	
	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	2 555,99	2 555,99
Vähennykset	-300,00	-300,00
Hankintameno 31.12.	2 255,99	2 255,99

Olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset

	Tasearvo 1.1.	Lisäykset tilikaudella	Vähennykset tilikaudella	Tasearvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhtymän perus-pääomasta	Ero
Itä-Uudenmaan KKY	1 254 726,19	11 809,42		1 266 535,61	988 107,70	-278 427,91

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

				Kuntakonsernin osuus, €		
Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus-osuus, %	Konsernin omistus-osuus, %	omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikvoitosta/ tappiosta
Tytäryhteisöt						
Asunto Oy Tiltaltti	Sipoo	100,00	100,00	185 223,07	384 515,14	-26,22
Oy Sipoon Jäähalli - Sibbo Ishall Ab	Sipoo	51,60	51,60	259 301,78	735 875,75	-14 753,10
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Sipoon Jussaksentie 14	Sipoo	100,00	100,00	25 252 265,56	67 223,79	-234,44
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Sipoon Jussaksentie 18	Sipoo	100,00	100,00	6 402 465,83	27 194,81	-34,17
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Sipoon Terveystie 1	Sipoo	100,00	100,00	827 464,52	20 173,38	-35,48
			Yhteensä	**32 926 720,76**	**1 234 982,87**	**-15 083,41**
Kuntayhtymät						
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri	Helsinki	1,32	1,32	5 235 622,01	7 809 142,89	749 718,22
Kårkulla samkommun	Parainen	4,37	4,37	490 653,38	794 140,34	-50 341,68
Eteva ky	Mäntsälä	0,80	0,80	124 774,52	412 224,84	-11 156,36
Keski-Uudenmaan KKY	Järvenpää	4,45	4,45	1 469 155,94	444 965,46	-256 061,57
Itä-Uudenmaan KKY	Porvoo	7,16	7,16	1 439 460,91	992 871,04	-45 995,22
Samkommunen för yrkesutbildning i östra Nyland	Porvoo	16,33	16,33	1 213 940,81	153 297,79	128 659,39
Uudenmaan liitto	Helsinki	1,19	1,19	18 787,95	20 402,64	2 088,11
Tuusulan seudun vesilaitos	Tuusula	15,7	15,7	2 630 508,33	979 352,40	-12 168,80
Helsingin seudun liikenne	Helsingfors	1,6	1,6	1 337 831,73	1 665 181,77	-302 491,06
			Yhteensä	**13 960 735,58**	**13 271 579,17**	**202 251,03**
Yhteis- ja omistusyhteysyhteisöt						
Asunto Oy Sipoon Mäntykangas	Sipoo	50,00	50,00	156 860,81	3 974,18	633,06
Asunto Oy Sipoon Talvikki	Sipoo	29,60	29,60	46 943,44	537,84	-1 721,77
Asunto Oy Sato-Talma	Sipoo	23,80	23,80	2 643 489,06	16 063,31	110,38
Itä-Uudenmaan Jätehuolto Oy	Porvoo	25,60	25,60	1 504 933,15	645 643,29	171 469,94
Kiinteistö Oy Söderkulla Tallbacka Fastighets Ab	Sipoo	33,51	33,51	46 720,86	3 184 920,10	-3 573,36
			Yhteensä	**4 398 947,32**	**3 851 138,72**	**166 918,25**

4.13 SAAMISTEN ERITTELY

	2017	2016
Lyhytaikaiset saamiset		
Saamiset tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	1 754,42	4 043,85
Yhteensä	1 754,42	4 043,85
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä		
Myyntisaamiset	113 029,01	6 008,08
Lainasaamiset		
Muut saamiset		
Siirtosaamiset		9 347,39
Yhteensä	113 029,01	15 355,47
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteysyhteisöiltä		
Myyntisaamiset	6 741,88	4 159,28
Yhteensä	6 741,88	4 159,28
Saamiset yhteensä	**121 525,31**	**23 558,60**

4.14 LYHYTAIKAISIIN SIIRTOSAAMISIIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT

	2017	2016
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
Hyvityksiä kunnilta ja kuntayhtymiltä	207 963,00	221 439,00
Muut tulojäämät	375 415,31	598 617,68
Tulojäämät yhteensä	**583 378,31**	**820 056,68**

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

4.15 OMAN PÄÄOMAN ERITTELY

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Peruspääoma 1.1.	68 113 361,72	68 113 384,00	68 113 361,72	68 113 361,72
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12.	68 113 361,72	68 113 384,00	68 113 361,72	68 113 361,72
Muut omat rahastot 1.1.	531 974,00	2 910 429,04		
Siirrot rahastoon	21 520,00			
Siirrot rahastosta	0,00	-2 378 455,04		
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	553 494,00	531 974,00		
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	54 805 238,00	54 488 077,52	10 206 848,18	9 180 757,44
Siirto vahinkorahastoon				
Muut muutokset		-6 004 733,52		0,00
Edellisen tilikauden virheen oikaisu	915 839,00			
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	55 721 077,00	48 483 344,00	10 206 848,18	9 180 757,44
Tilikauden ylijäämä/alijäämä		6 321 894,00	4 376 222,18	1 026 090,74
Oma pääoma yhteensä	**124 387 932,72**	**123 450 596,00**	**82 696 432,08**	**78 320 209,90**

4.16 PITKÄAIKAISEEN VIERAASEEN PÄÄOMAAN KUULUVAT VELAT, JOTKA ERÄÄNTYVÄT MYÖHEMMIN KUIN VIIDEN VUODEN KULUTTUA

	Konserni		Kunta	
	2017	**2016**	**2017**	**2016**
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	19 060 224,00	13 455 998,34	15 750 000,00	10 000 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	61 839,00	128 994,86	36 288,09	104 299,20
Pitkäaikaiset velat yhteensä	**19 122 063,00**	**13 584 993,20**	**15 786 288,09**	**10 104 299,20**

4.17 PAKOLLISET VARAUKSET

	Konserni		Kunta	
	2017	**2016**	**2017**	**2016**
Muut pakolliset varaukset	632 389,56			
Eläkevaraus	13 265,48	14 959,00		
Vahingonkorvausvaraus				
Vuokravastuut käyttämättömistä tiloista				
Ympäristövastuut	91 625,01	92 946,01	70 489,01	70 489,01
Pakollinen varaus, kuntayhtymien alijäämien kattausvelvollisuus				
Muut pakolliset vastuut	135 411,97	348 436,59	92 616,95	67 463,72
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu (ky)		677 765,96		
Muut pakolliset varaukset yhteensä	**872 692,02**	**1 134 107,56**	**163 105,96**	**137 952,73**

4.18 POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET

	2017	**2016**
- Investointivaraus Söderkullan vlk 7-9 koulun rakentamiseen	217 834,06	741 993,07
- Investointivaraus uusien kaava-alueiden kunnallistekniikan rakentamiseen	733 643,01	3 511 517,74
- Investeringsreservering för byggande av Skolcentret Nickbys hjärta	387 961,68	18 705 452,33
Poistoerot yhteensä	*1 339 438,75*	*22 958 963,14*
Vapaa-ehtoiset varaukset		
- Investointivaraus Uusien kaava-alueiden kunnallistekniikan rakentamiseen		4 274 089,36
- Investointivaraus Keravalla Maantie 148 parantamiseen		650 000,00
- Investointivaraus Sipoonlahden koulun laajentamiseen,		12 700 000,00
- Investointivaraus Sipoonlahden koulun laajentamiseen, vaihe II,		5 000 000,00
Varaukset yhteensä	*0,00*	*22 624 089,36*
Yhteensä	**1 339 438,75**	**45 583 052,50**

4.19 VIERAS PÄÄOMA

Lyhytaikainen	2017	2016
Velat tytäryhteisöille		
Saadut ennakot		
Ostovelat		
Muut velat	4 368 304,68	1 059 270,15
Siirtovelat		
Yhteensä	*4 368 304,68*	*1 059 270,15*
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä		
Saadut ennakot		
Ostovelat	344 583,34	259 719,19
Muut velat		
Siirtovelat		
Yhteensä	*344 583,34*	*259 719,19*
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteysyhteisöille		
Saadut ennakot		
Ostovelat	23 926,39	20 717,09
Muut velat		
Siirtovelat		
Yhteensä	*23 926,39*	*20 717,09*
Vieras pääoma yhteensä	**4 736 814,41**	**1 339 706,43**

4.20 MUIDEN VELKOJEN ERITTELY

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Muut pitkäaikaiset velat				
Liittymismaksut	13 287 333,46	12 495 119,94	12 997 333,46	12 205 119,94
Muut pitkäaikaiset velat yhteensä	**13 287 333,46**	**12 495 119,94**	**12 997 333,46**	**12 205 119,94**

4.21 LYHYTAIKAISEN VIERAAN PÄÄOMAN SIIRTOVELKOIHIN SISÄLTYVÄT OLENNAISET ERÄT

	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	5 900 294,00	9 215 519,20	6 116 897,40	5 794 653,33
Korkojaksotukset	126 276,00	327 354,95	126 275,96	136 399,09
Muut menojäämät	3 524 818,00	1 240 037,21	2 066 381,39	684 577,83
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	**9 551 388,00**	**10 782 911,36**	**8 309 554,75**	**6 615 630,25**

4.22 HUOLLETTAVIEN VARAT

	2017	2016
Huollettavien varat 31.12.	467,95	467,95

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

4.23 LEASINGVASTUIDEN YHTEISMÄÄRÄ

	2017	2016
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	1 154 927,63	553 494,19
Myöhemmin maksettavat	2 608 681,07	1 252 147,43
Yhteensä	**3 763 608,71**	**1 805 641,62**

Leasingsopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita.

4.24 KUNNAN ANTAMAT VASTUUSITOUMUKSET

	2017	2016
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Alkuperäinen pääoma	1 231 762,96	1 231 762,96
Jäljellä oleva pääoma	**777 426,70**	**830 792,58**
Takaukset muiden puolesta		
Alkuperäinen pääoma	12 361 699,16	12 361 699,16
Jäljellä oleva pääoma	**10 028 697,95**	**10 412 776,47**
Sopimusvastuut		
MT 148 kuntoon saattaminen SOK:lle	**0,00**	**1 128 135,52**

4.25 VASTUU KUNTIEN TAKAUSKESKUKSEN TAKAUSVASTUISTA

	2017	2016
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	111 526 541,00	93 541 542,00
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	73 709,51	69 822,55

4.26 HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ 31.12.

	2017		2016	
	Koko-aikaisia	**Osa-aikaisia**	**Koko-aikaisia**	**Osa-aikaisia**
Yleishallinto	76	2	69	3
Sosiaali- ja terveystoimi	338	72	303	71
Opetus- ja kulttuuritoimi	557	132	538	114
Tekniikka- ja ympäristötoimi	103	15	99	22
Yhteensä	**1 074**	**221**	**1 009**	**210**

4.27 HENKILÖSTÖKULUT

	2017	2016
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	53 469 377,04	51 433 171,11
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	9 725,73	3 897,95
Henkilöstökulut yhteensä	**53 479 102,77**	**51 437 069,06**

4.28 LUOTTAMUSHENKILÖN PALKKIOISTA PERITYT JA TILITETYT LUOTTAMUSHENKILÖMAKSUT

	2017	2016
Svenska folkpartiet	11 219,33	8 735,25
Kokoomus	8 064,75	5 468,00
Sipoon demarit	2 020,75	598,50
Sibbo Socialdemokrater	3 905,17	3 246,00
Keskustapuolueen Sipoon paikallisyhdistys	542,92	2 790,00
Sipoon Vihreät	6 388,50	1 466,00
Yhteinen Sipoomme	326,00	1 279,00
Sipoon Perussuomalaiset	1 178,83	1 520,00
Suomen Kristillisdemokraatit	321,92	
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	33 968,17	25 102,75

4.29 TILINTARKASTAJAN PALKKIOT

	2017	2016
KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	14 859,30	16 572,95
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	4 782,50	7 761,00
Muut palkkiot		2 124,65
Palkkiot yhteensä	**19 641,80**	**26 458,60**

4.30 INTRESSITAHOTAPAHTUMAT

	2017
Kunnanjohtajan kanssa on 13.12.2017 solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jossa on sovittu 12 kk palkan (10500,-/kk) suuruisesta erokorvauksesta	126 000,00
Intressitahotapahtumat yhteensä	**126 000,00**

5 SIPOON VESI, LIIKELAITOS

5.1 SIPOON VESI, TILINPÄÄTÖSLASKELMAT JA TUNNUSLUVUT

Tuloslaskelma

	ulkoinen 1.1. - 31.12.2017	ulkoinen 1.1. - 31.12.2016
Liikevaihto	**4 279 570,90**	**3 830 456,98**
Liiketoiminnan muut tuotot	**176 010,54**	**102 132,39**
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 648 837,48	-725 661,54
Ostot tilikauden aikana	-775 609,03	-725 661,54
Palvelujen ostot	-873 228,45	-771 333,94
	-1 648 837,48	**-1 496 995,48**
Henkilöstökulut	**-444 693,13**	**-529 960,07**
Palkat ja palkkiot	-357 203,70	-419 447,66
Henkilösivukulut	-87 489,43	-110 512,41
Eläkekulut	-74 786,64	-83 595,14
Muut henkilösivukulut	-12 702,79	-26 917,27
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelmanmukaiset poistot	-1 132 916,40	-1 174 860,98
	-1 132 916,40	**-1 174 860,98**
Liiketoiminnan muut kulut	**-94 101,09**	**-38 605,08**
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**1 135 033,34**	**692 167,76**
Rahoitustuotot ja -kulut		
Muut rahoitustuotot	2 042,98	4 590,10
Korkokulut	-88 585,12	
Korvaus peruspääomasta	-735 350,22	-735 350,22
	-821 892,36	**-730 760,12**
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	**313 140,98**	**-38 592,36**
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	**313 140,98**	**-38 592,36**
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**313 140,98**	**-38 592,36**

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	**2017**	**2016**
Sijoitetun pääoman tuotto, %	18,2	20,0
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	16,8	20,0
Voitto,%	7,3	-1,0

Rahoituslaskelma

	1.1. - 31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
Toiminnan rahavirta		
Liikeylijäämä	1 135 033,34	692 167,76
Poistot ja arvonalentumiset	1 132 916,40	1 174 860,98
Rahoitustuotot ja -kulut	-821 892,36	-730 760,12
	1 446 057,38	**1 136 268,62**
Investointien rahavirta		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-1 104 465,19	-2 266 350,27
Rahoitusosuudet investointimenoihin	105 000,00	33 750,00
	-999 465,19	**-2 232 600,27**
Toiminnan ja investointien rahavirta	**446 592,19**	**-1 096 331,65**
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	-921 992,47	181 136,91
Saamisten muutos	-270 173,39	193 055,65
Korottomien velkojen muutos	745 573,67	722 139,09
Rahoituksen rahavirta	**-446 592,19**	**1 096 331,65**
Rahavarojen muutos	**0,00**	**0,00**

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	**31.12.2017**	**31.12.2016**
Investointien tulorahoitus, %	144,7	50,9
Quick ratio	9,9	6,8
Current ratio	9,9	6,8

Tase

VASTAAVAA	31.12.2017	31.12.2016
PYSYVÄT VASTAAVAT	***15 044 880,28***	***15 178 331,49***
Aineettomat hyödykkeet	*32 233,47*	*59 398,77*
Muut pitkävaikutteiset menot	32 233,47	59 398,77
Aineelliset hyödykkeet	*13 208 886,76*	*13 315 172,67*
Kiinteät rakenteet ja laitteet	12 984 204,24	13 248 878,97
Koneet ja kalusto	8 070,12	11 528,79
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	216 612,40	54 764,91
Sijoitukset	*1 803 760,05*	*1 803 760,05*
Osakkeet ja osuudet	1 803 760,05	1 803 760,05
VAIHTUVAT VASTAAVAT	***5 234 352,06***	***3 652 721,62***
Saamiset	*5 234 352,06*	*3 652 721,62*
Lyhytaikaiset saamiset	*5 234 352,06*	*3 652 721,62*
Myyntisaamiset	1 240 158,30	973 234,76
Saamiset kunnalta	3 928 633,98	2 617 176,93
Muut saamiset	0,00	48 508,50
Siirtosaamiset	65 559,78	13 801,43
Rahat ja pankkisaamiset	*0,00*	*0,00*
VASTAAVAA YHTEENSÄ	***20 279 232,34***	***18 831 053,11***

VASTATTAVAA	31.12.2017	31.12.2016
OMA PÄÄOMA	***6 402 467,16***	***6 089 326,18***
Peruspääoma	6 127 918,54	6 127 918,54
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-38 592,36	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	313 140,98	-38 592,36
VIERAS PÄÄOMA	***13 876 765,18***	***12 741 726,93***
Pitkäaikainen	*12 997 333,46*	*12 205 119,94*
Liittymismaksut	12 997 333,46	12 205 119,94
Lyhytaikainen	*879 431,72*	*536 606,99*
Ostovelat	281 248,11	327 911,20
Muut velat	561 256,38	159 411,20
Siirtovelat	36 927,23	49 284,59
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	***20 279 232,34***	***18 831 053,11***

TASEEN TUNNUSLUVUT	31.12.2017	31.12.2016
Omavaraisuusaste, %	***31,6***	***32,3***
Suhteellinen velkaantuneisuus,-%	***311,4***	***324,0***
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	***311,4***	***324,0***
Kertynyt ylijäämä(alijäämä), 1 000 €	***275***	***-39***
Asukasmäärä	**20 310**	**19 922**

5.2 SIPOON VESI, JOHTOKUNNAN HYVÄKSYMÄN TALOUSARVION TOTEUTUMISVERTAILU

Tuloslaskelmaosan toteutuminen

1 000 €	Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 2017/16
Liikevaihto	**4 075**		**4 075**	**4 280**	**5,0**	**205**	**3 830**	**11,7**
Valmistus omankäytttön								
Liiketoiminnan muut tuotot	**120**	**0**	**126**	**176**	**39,7**	**-50**	**102**	**72,3**
Materiaalit ja palvelut	**-1 460**		**-1 460**	**-1 649**	**12,9**	189	**-1 497**	**10,1**
Ostot tilikauden aikana	-770		-770	-776	0,7	6	-726	6,9
Palvelujen ostot	-690	0	-690	-873	26,6	183	-771	13,2
Henkilöstökulut	**-529**		**-529**	**-445**	**-15,9**	**-84**	**-530**	**-16,1**
Palkat ja palkkiot	-436		-436	-357	-18,0	-78	-419	-14,8
Henkilösivukulut	-93		-93	-87	-5,9	-6	-111	-20,8
Eläkekulut	-69		-69	-75	8,4	6	-84	-10,5
Muut henkilösivukulut	-24	0	-24	-13	-47,1	-11	-27	-52,8
Poistot ja arvonalentumiset	**-1 100**		**-1 100**	**-1 133**	**3,0**	**33**	**-1 175**	**-3,6**
Suunnitelmanmukaiset poistot	-1 100	0	-1 100	-1 133	3,0	33	-1 175	-3,6
Arvonalentumiset								
Liiketoiminnan muut kulut	**-234**		**-234**	**-94**	**-59,8**	**-140**	**-39**	**143,8**
Liikeylijäämä (-alijäämä)	**872**		**879**	**1 135**	**29,2**	**-257**	**692**	**64,0**
Rahoitustuotot ja -kulut	-830	0	-735	-822	11,8	87	-731	12,5
Korkotuotot						0	4	-100,0
Muut rahoitustuotot				2		-2	3	-34,1
Korkokulut	**-95**			-89		0	0	
Korvaus peruspääomasta	-735		-735	-735	0,0	0	0	
Muut rahoituskulut						0		
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	**42**		**144**	**313**	**118,2**	**-170**	**-39**	**-911,4**
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	**42**	**0**	**144**	**313**	**118,2**	**-170**	**-39**	**-911**
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	**42**	**0**	**144**	**313**	**118,2**	**-170**	**-39**	**-911**

Sipoon Veden toimintatuotot olivat noin 4 456 000 euroa. Toimintatuotot ylittivät talousarvion noin 5 % eli 261 000 euroa. Toimintakulut olivat noin 2 188 000 euroa. Toimintakulut toteutuivat lähes budjetin mukaisesti alittuen noin 36 000 euroa. Kulujen alittumiseen talousarviosta vaikutti koko vuoden kestänyt alimiehitys, jonka seurauksena kehittämis- ja kunnossapitotoimia ei saatu toteutettua suunniteltua määrää.

Toimintakate oli 2 268 000 euroa ennen poistoja ja rahoituskuluja. Toimintakate ylittyi 15 % arvioitua suurempana eli 296 000 euroa. Toimintakate ylittyi budjetoidusta, koska toimintakulut alittivat ja toimintatulot ylittivät budjetin em. syistä. Tulos oli ennakoitua parempi ja ensimmäistä kertaa liikelaitoksen toimintahistorian aikana ylijäämäinen. Tuloksen muodostumista on käsitelty myös kohdassa ”Olennaiset muutokset toiminnassa ja taloudessa”.

Tunnusluvut

	TP2016	TP2017	TA2017
Veshuollon hintatasoa kuvaavat tunnusluvut			
Talousveden käyttömaksu (€/m3) sis. alv	1,60	1,67	1,67
Jäteveden käyttömaksu (€/m3) sis. alv	2,28	2,38	2,38
Vesihuoltomaksujen vertailuhinta (€/m3) sis. alv	5,84	6,40	6,40
Vesihuollon tehokkuutta kuvaavat tunnusluvut			
Laskuttamattoman talousveden osuus (%)	12	10	11
Laskuttamattoman jäteveden osuus (%)	19	29,7	18
Vesihuollon laatua kuvaavat tunnusluvut			
Terveysperustaiset laatuvaatimukset täyttävä veden laatu (%)	100	100	100
Putkirikkojen määrä (kpl/km/vuosi)	0,009	0,0083	0,008
Hinnanalennukseen oikeuttavien virheiden määrä (kpl)	0	0	0
Vesihuollon kannattavuutta kuvaavat tunnusluvut			
Toiminnan tuotot/toiminnan kulut (%)	156,1	149,1	140,5
Tuloutus suhteessa liikevaihtoon (%)	18,7	16,5	18,0
Investoinnit/poistot	1,9	0,97	3,0
Investointien tulorahoitus (%)	50,1	144,7	55

Investointiosan toteutuminen

1000 €	Talousarvio 2017	Talousarvio-muutokset 2017	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Tot-%	Tilinpäätös 2016
Laajennusinvestoinnit, uudet kaava-alueet	-1 400		-1 400	-282	20 %	-866
Laajennusinvestoinnit, olemassa olevat alueet	-1 000		-1 000	0	0 %	-61
Haja-asutusalueet	-500		-500	-196	39 %	-821
Peruskorjausinvestoinnit	-450		-450	-522	116 %	-519
Irtain käyttöomaisuus						
Investoinnit yhteensä, netto	**-3 350**		**-3 350**	**-1 000**	**30 %**	**-2 267**

Investointimäärärahaa vesihuoltorakentamiseen oli vuonna 2017 käytettävissä yhteensä 3,35 milj. euroa, josta laajennusinvestointeihin 2,9 milj. euroa ja peruskorjausinvestointeihin 450 000 euroa. Vuonna 2017 nettomäärärahaa kului yhteensä 1,1 milj. euroa, josta noin 480 000 euroa laajennusinvestointeihin ja noin 520 000 euroa perusparannuksiin. Investointimäärärahat alittuivat laajennusinvestointien osalta noin 2,4 milj. euroa.

Harvaan asuttujen alueiden vesihuoltohankkeista saatii vuoden 2017 aikana loppuun Antbacka II-alue. Tämän lisäksi toteutettiin Seppolan alue ja aloitettiin Grönkullantien toteuttaminen marraskuussa 2017. Suunnittelu ja sijoituslupien hankinta käynnistettiin Etelä-Paippinen I ja II-alueilla sekä Mosantiellä.

Suurimmat toteutuneet kaava- ja muutosalueiden työt olivat Kartanorinteen ja Sipoon jokilaakson kunnallistekniikan rakentaminen. Sipoon Jokilaakson kunnallistekniikan urakan aloitus kuitenkin siirtyi kesän alusta syksyn lopulle markkinaoikeuden ratkaisua odottaessa ja siirsi osan toteutuksesta vuodelle 2018 sekä aiheutti osan vuoden 2017 talousarvion alituksesta. Olemassa olevien kaava-alueiden suunniteltuja töitä ei päästy aloittamaan Hiekkamäentien ja Kalliomäen kaava-alueilla. ELY toteuttaa Nikkilä–Nikinmäki-kevytliikenneväylän vuosien 2018 ja 2019 aikana ja investointiin varatut määrärahat siirtyvät ko. vuosille. Myös Hitån uimaranta on siirretty toteutettavaksi myöhemmin, esim. vuonna 2020.

Perustelut poikkeamille

Harvaan asutut alueet

Harvaan asuttujen aleuiden vuosittaiseksi investointibudjetiksi on sovittu vesihuollon kehittämissuunnitelman yhteydessä 500 000 euroa. Pitkällä aikajänteellä vuosittaiset investoinnit asettuvat kehittämissuunnitelmassa määritettyyn tasoon. Vuositasolla investointibudjetti kuitenkin vaihtelee, jolloin vuodesta riippuen investointibudjetti saattaa joko ylittyä tai alittua. Kehittämissuunnitelman voimaantulon jälkeisinä vuosina investoinnit harvaan asutuilla alueille on toteutunut seuraavasti:

- 2015: 780 000 €
- 2016: 650 000 €
- 2017: 200 000 €

Keskimääräinen vuosittainen investointi harvaan asuttujen alueiden vesihuollon toteuttamiseen on ollut n. 545 000 euroa. Merkittävä tekijä em. alueiden toteuttamisessa ovat maanomistajien kanssa solmittavat sopimukset putkien sijoittamisesta yksityisten maa-alueille. Yksin vuoden 2017 aikana sijoitussopimukset laadittiin noin 80 yksityisen kiinteistön kanssa. Kehittämissuunnitelman hyväksymisen jälkeen sijoitusneuvotteluita on käyty ja sopimuksia laadittu yli 220 kiinteistön kanssa.

Sopimusten laadinnassa suurimman osan kanssa käydään neuvotteluja esim. tontilla sijaitseviin maanalaisiin rakenteisiin, korvausasioihin taikka reitteihin liittyen. Usein neuvotteluiden seurauksena joudutaan suunnitelmiin tekemään jonkinasteisia muutoksia, jotka aiheuttavat edelleen aikataulun venymistä. Kokonaisuuten katsoa ja resursseihin suhteutettuna Sipoon Vesi on pystynyt toteuttamaan vesihuollon kehittämissuunnitelman toimintaohjelmaa erinomaisella tasolla.

Laajennusinvestoinnit, kaava-alueet ja muutosalueet

Laajennusinvestoinnit alittivat talousarvion noin 1,1 miljoonaa euroa. Kaava-alueiden ja muutosalueiden vesihuollon rakennuttajana toimii Tekniikka- ja ympäristöosaston Katu- ja viheralueet-yksikkö. Sipoon Vesi vastaa alueiden vesihuoltosuunnittelun ylivalvonnasta sekä vesihuollon suunnitelmien hyväksymisestä. Investointihankkeet on saatu toteutettua vallitsevien olosuhteiden puitteissa hyvin, pienistä resursseista huolimatta. Resurssien vähyys onkin jatkossa yksi investointien toteuttamisen aikataulu- ja laaturiskiä lisäävä elementti.

Investointien alittamisen syyt eivät ole olleet Sipoon Veden tai Tekniikka- ja ympäristöosaston vaikutuspiirissä vaan johtuivat pääosin joko kaavan arvioitua hitaammasta valmistumisesta, maanhankinnan viivästymisestä tai lintujen pesinnän ja markkinaoikeusvaltioksen aiheuttamista viivästyksistä. Ko. asioita käsitellään tarkemmin kunnan tilinpäätöksessä kohdassa 2.5. ao. investointijakeiden kohteissa.

Rahoituslaskelmaosan toteutuminen

	Talousarvio 2017	TA muutos 2017	TA + Muutos 2017	Toteuma 2017	Tot-%	Poikkeama	Tot. 2016	Muutos-% 2017/16
TULORAHOITUS								
Liikeylijäämä	872		872	1 135	30,2	-263	692	64,0
Poistot ja arvonalentumiset	1 100		1 100	1 133	3,0	-33	1 175	-3,6
Rahoitustuotot ja -kulut	-830		-830	-822		-8	-731	12,5
	1 142		1 142	1 446	26,6	-304	1 136	27,3
INVESTOINNIT								
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-3 350		-3 350	-1 104	-67,0	-2 246	-2 266	-51,3
Rahoitusosuudet investointimenoihin				105			34	
Tulorahoitus ja investoinnit, netto	-2 208		-2 208	447	-120,2	-2 655	-1 096	-140,8
RAHOITUSTOIMINTA								
Muut maksuvalmiuden muutokset	820		0	-447			1 096,33	
Vaihto-omaisuuden lisäys	0,00		0					
Saamisten muutos kunnalta				-922			181	
Saamisten muutos muilta				-270			193	
Korottomien velkojen muutos				746			722	
Rahoitustoiminta netto								
Vaikutus kunnan kassavaroihin	-1 388		-1 388	0	-100,0		0	

Rahoitusosa toteutui lähes suunnitelman mukaisesti. Liikeylijäämä oli budjetoitua suurempi johtuen ennakoitua suuremmasta vedenmyynnistä. Investoinnit eivät toteutuneet budjetoidulla tasolla mm. kahden kaava-alueen toteutuksen siirryttyä.

Talousarviotavoitteiden toteutuminen

Liikelaitoksen vuoden 2017 vuositavoitteet perustuivat kunnan vuositavoitteiden, toimenpiteiden ja toteutusohjelmien esityksiin. Alla on esitetty valtuuston asettamat sitovat tavoitteet Sipoon Vedelle:

- Toteuttaa kunnan kehittämisprojekteja, kuten esim. Kattilankansi- ja Induktioliesiprojekteja yhdessä muun kunnan organisaation kanssa.
- Vuosikate kattaa poistot ja kunnan päättämät pääomakustannukset ilman taksankorotuksia kasvun tuomien lisätulojen avulla.
- Laatii investointiohjelman ja -suunnitelman yhteensopivaksi kunnan investointien kanssa.

Lisäksi Sipoon Vedelle asetettiin tavoitteeksi:

- Sipoon asiakkaiden tiedottamisen kehittäminen yhteistyössä kunnan ja kumppanien kanssa.
- Raportoi talouden toteutumisesta ja toteumaennusteesta kerran kuussa.

Kaikki asetetut tavoitteet ovat toteutuneet.

5.3 SIPOON VESI, TOIMINTAKERTOMUS

Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

Liikelaitosjohtajan katsaus

Vuosi 2016 oli Sipoon Veden ensimmäinen toimintavuosi liikelaitoksena. Vuonna 2017 jatkettiin liikelaitosmuotoisen toiminnan kehittämistä ja puitteiden luontia. Vesihuoltoliikelaitoksen talous on viime vuosina ollut tappiollinen, eivätkä tuotot ole kattaneet käyttökustannusten, pääomakustannusten ja rahoituskustannusten yhteen laskettua summaa. Talouden tasapainottamiseksi taksaa korotettiin 1.1.2017 alkaen 8 %. Talousarvio- ja taloussuunnitelmavuosien 2018–2020 aikana ei ole tarkoitus tehdä korotuksia. Kulujen osalta talousarvio alittui noin 35 000 euroa ja tulot ylittyivät 255 000 euroa. Tulojen osalta ylitys johtui talousarviossa arvioitua asukaskasvun voimakkaammasta kehittymisestä ja sen myötä ennakoitua suuremmasta veden myynnistä.

Suunnitelmallisemman, ennakoivamman ja dokumentoidumman ylläpidon kehittämiseksi hankittiin töidenhallintajärjestelmä ja luotiin pohja verkkotietojärjestelmän hankinnalle vuodelle 2018. Verkkotietojärjestelmän avulla kehitetään omaisuudenhallintaa entisestään. Sipoon Veden ylläpitotoiminnan tehokkuudesta kertovat valtakunnallisesti hyvin alhaiset vuotovesiprosentit niin vesijohtoverkoston kuin jätevesiverkostonkin osalta. Vesiijohtoverkoston vuotoprosentti oli 10 ja viemäriverkoston noin 30. Viemäriverkoston kasvanut vuotovesimäärä johtui tavanomaista huomattavasti sateisemmasta vuodesta. Sademäärät eteläisessä Suomessa olivat keskimääräistä noin 25 % suuremmat.

Ylläpitoyksikkö oli lähes koko vuoden alimiehitetty, minkä huomioiden Sipoon Veden ammattimiesten toimintaa niin poikkeustilanteissa kuin arjen rutiinitöissä voidaan pitää erinomaisena. Erityiskiitos vuoden 2017 osalta kuuluukin koko ylläpidon miehistölle esimiehestä lähtien, joka suoritti roolinsa huomattavan paineisessa tilanteessa esimerkillisesti. Huomioitavaa on myös toimistotyöntekijöiden säntillinen työnteko asiakasmäärän ja yhteydenottojen lisääntyessä.

Vuoden 2017 aikana saatiin valmiiksi koko eteläisen Sipoon vedenjakelua varmistavan ja turvaavan siirtovesijohdon toteutuksen suunnittelu. Rakentamistöiden aloitus ajoittuu vuoden 2018 alkuun siten, että vuoden 2019 loppuun mennessä vesijohto voidaan ottaa käyttöön. Investoinnit alittivat budjetin etenkin kaava-alueiden ja harvaan asuttujen alueiden toteutuksen suhteen. Investointien poikkeamien perustelut löytyvät tarkemmin ao. kohdasta. Perusparannusinvestoinnit toteutettiin suunnitellusti.

Kokonaisuutena vesihuollon tavoitteet saavutettiin hyvin ja vesihuollon toimintavarmuudessa ei ilmennyt suuria ongelmia esim. veden saastumisen taikka suurten tulva- tai ympäristövahinkojen suhteen.

Hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Sipoon Veden toimielimenä toimii kunnanvaltuuston valitsema johtokunta, jossa on viisi jäsentä ja yhtä monta varajäsentä. Johtokunnan tehtäviin kuuluu Sipoon hallintosäännön mukaan mm. vesihuoltoliikelaitoksen tilinpäätöksen valmistelu. Liikelaitoksen johtaja johtaa, kehittää ja vastaa asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta.

Kuluneen tilikauden aikana merkittävin muutos oli kuntavaalien jälkeinen uuden johtokunnan valinta. Johtokunnan jäsenmäärää laskettiin hallintosäännön perusteella yhdeksästä viiteen.

Aikaisemmasta johtokunnasta jatkoi kaksi jäsentä, tämän lisäksi valittiin kolme uutta jäsentä. Sipoon Veden johtokunta kokoontui 10 kertaa vuoden 2017 aikana ja käsiteltäviä asioita oli yhteensä 19. Kokouksiin on hallintosäännön perusteella osallistunut myös tekninen johtaja.

Sipoon Veden johtokunta 11.6.2017 saakka

Rainer Boman	puheenjohtaja
Hannele Backström	jäsen
Jyri Jalas	jäsen
Stefan Sandström	jäsen
Gunilla Holmberg	jäsen
Jani Björn	jäsen
Jari Hursti	jäsen
Mari Viita	jäsen
Monika Hämäläinen	jäsen

Sipoon Veden johtokunta 12.6.2017 alkaen

Stefan Sandström	puheenjohtaja
Gunilla Holmberg	jäsen
Ari Tamminen	jäsen
Sirpa Pöllönen	jäsen
Ilkka Janhunen	jäsen

Olennaiset muutokset liikelaitoksen toiminnassa ja taloudessa

Laitoksen normaalitoiminnassa ei tapahtunut vuoden 2017 aikana merkittäviä muutoksia. Suurin muutos oli vuoden 2017 syyskaudelle valittu uusi johtokunta. Tämän lisäksi vuoden aikana tapahtui muutamia henkilöstömuutoksia. Vuoden lopussa onnistuttiin rekrytoimaan vesihuoltoinsinööri tasapainottamaan suuren investointimäärä tuottamaa työkuormaa. Samoin ylläpitoryhmässä tapahtui muutama henkilöstövaihdos.

Veden myynti kasvoi noin 30 000 m^3 edellisestä vuodesta. Veden myynnin kasvusta lisätuloja saatiin noin 120 000 euroa. Laskuttamattoman talousveden osuus laski 12 prosentista 10 prosenttiin. Vuotovesimäärän pieneneminen johtui putkirikkomäärän pienenemisestä. Laskuttamattoman jäteveden osuus nousi 19 prosentista 29,7 prosenttiin. Jätevettä johdettiin noin 250 000 m^2 enemmän käsiteltäväksi kuin vuonna 2016. Vuotuisen sademäärän kasvu (vuonna 2016: 669,6 mm, vuonna 2017: 804 mm) selittää laskuttamattoman jäteveden osuuden ja johdetun jätevesimäärän kasvun.

Tämän lisäksi taksaa korotettiin 8 % vuodesta 2016. Menot toteutuivat noin 36 000 euroa alle budjetin. Kulujen kasvua tapahtui pääasiassa sisäisien vuokrien osalta, jotka nousivat edellisvuodesta noin 60 000 euroa. Henkilöstössä on edelleen vajausta, joka on näkynyt toimintaan nähden liian alhaisina kuluina sekä johtanut suoraan erityisesti kehittämisen toimenpiteiden siirtämiseen. Kulut näkyvät osin alentuina aine- ja tarvikehankintoina ja palveluiden ostoissa sekä osin henkilöstökuluissa. Henkilöstövajauksen vuoksi kulut toteutuivat karkeasti arvioiden noin 100 000 euroa liian alhaisina.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Liikelaitoksen toimintaympäristöön ei ole tulossa muutoksia normaalitoiminnan suhteen. Sipoon Veden liittyjämäärät ovat kasvaneet tasaisesti noin 100–150 uuden liittyjän vuosivauhtia. Tulevaisuudessa odotetaan, että liittyjämäärät kasvavat edelleen asukasmäärän kasvaessa. Tämä johtaa suurempaan veden tarpeeseen Sipoossa ja edellyttää jäteveden viemäröinnin kapasiteetin kasvattamista tulevaisuudessa.

Vuodet 2018 ja 2019 sisältävätkin normaalin investointitoiminnan lisäksi Talmasta Söderkullaan rakennettavan siirtovesijohdon investoinnin. Tämän jälkeen runkoinvestointina tarvitaan Talman ja Nikkilän kasvun myötä Nikkilästä Keravalle jäteveden kapasiteettia lisäävä runkoyhteys. Tämän kapasiteetin lisäämisen suunnittelu on käynnistetty vuoden 2017 aikana. Aikaisempaa suurempien liittyjämäärien hallitun hoitamisen sujumiseksi Sipoon Veden tavoitteena on rekrytoida vuoden 2018 alkupuolella kaksi ammattimiestä lisää.

Sipoon Vesi jatkaa edelleen tarkkaa kulujen seuraamista. Taksaa ei ole tarkoitus nostaa talousarviovuonna 2018 eikä taloussuunnitelmavuosina 2019–2020. Asukasmäärän ja veden kulutuksen kasvun tuottamien lisätulojen arvioidaan kattavan lähitulevaisuudessa Sipoon Veden kaikki kulut. Kunnan Sipoon Vedelle asettama pääoman tuottovaatimus on 12 % laitoksen peruspääomasta.

Tavoitteena on myös parantaa ja oikea-aikaistaa viestintää niin sisäisesti kuin asiakkaiden ja asukkaiden suuntaan. Etenkin harvaan asuttujen alueiden ja perusparannusinvestointien totetuttamisessa panostetaan viestintään ja yhteistyöhön maanomistajien kanssa. Kylien kehittymistä edistetään myös yhteistyössä muiden kunnan toimijoiden kanssa.

Vuoden 2018 aikana hankitaan verkkotietojärjestelmä, jolla on tarkoitus parantaa omaisuudenhallintaa entisestään. Verkkotietojärjestelmästä saadaan myös apua investointien kohdentamiseen sekä tehokkaampaan toteuttamiseen.

Alueellista yhteistyötä jatketaan lähialueen vesihuoltolaitosten ja yhteistyökumppanien kanssa. Etenkin varautumiseen liittyvää yhteistyötä jatketaan ja syvennetään entisestään. Tulevan toimintavuoden aikana osallistutaan kriisitilanneyhteistyön kehittämiseen alueellisten pelastuslaitosten, tukkuvesilaitos TSV:n sekä muiden vesihuoltolaitosten kanssa varautumisen parantamiseksi ja riskien vähentämiseksi.

Liikelaitoksen henkilöstö

Vuonna 2017 tapahtui tavanomaista enemmän henkilöstövaihdoksia. Vuoden aikana ylläpitoryhmästä poistui kaksi työntekijää ja yksi eläköityi. Rekrytoinnein ja ostopalveluin on pyritty tasaamaan poistuman aiheuttama vaje työnteon sekä varallaolon kapasiteetissa. Vesihuoltoasentajien osalta kahden työntekijän rekrytointi on edelleen käynnissä. Yksi työntekijä saavuttaa eläkeiän vuoden 2020 alussa. Loppuvuodesta 2017 rekrytoitiin vesihuoltoinsinööri Sipoon Veden asiantuntijavahvuuteen. Henkilöstön koulutuksessa liikelaitos käytti lähinnä Vesilaitosyhdistyksen järjestämiä kursseja.

Arvio merkittävimmistä riskeistä

Sipoon Veden riskit voidaan jakaa toiminnallisiin, taloudellisiin sekä ympäristöön ja terveyteen liittyviin riskeihin. Talousveden saastuminen on toiminnallinen riski, mutta myös taloudellinen, koska siitä aiheutuvat taloudelliset korvaukset voivat olla merkittäviä. Tällaisessa tapauksessa riskinä on myös vedenjakeluun tarvittavan kaluston, säiliöiden, astioiden ja riittävän

talousvesimäärän toimittamiseen liittyvät asiat. Näihin toiminnallisiin riskeihin on varauduttu mm. naapurilaitoksien kanssa yhteisesti sovituilla käytännöillä, joita ovat avun ja laitteiden sekä kaluston lainaaminen erityistilanteissa. Näihin on saatavana apua myös mm. Punaiselta Ristiltä.

Toiminnallisena ja taloudellisen riskinä voidaan pitää myös rankkasateiden tai viemäreiden sortumisen aiheuttamat viemäritulvat, joista saattaa aiheutua ympäristöhaittoja ja korvausvaatimuksia. Näihin on varauduttu mm. tekemällä jätevesipumppaamoille varavirransyöttöpistokkeita, kehittämällä pumppaamoiden kaukovalvontaa ja systemaattisilla viemäriverkoston kuvauksilla ja verkoston kunnon seurannalla sekä saneerauksilla. Vuoden 2018 aikana on tarkoitus parantaa kriittisten pumppaamoiden energiavarmuutta yhteistyössä Keravan Energian kanssa edistämällä maakaapelointeja ja sähkönsyötön varmennuksia.

Taloudellisia riskejä ovat myös vesihuoltoverkostoiden yllättävät korjaukset sekä vesijohto- tai viemärivuodot ja tulvimiset. Yllättävät putkirikot tulevat merkittävästi kalliimmaksi kuin suunnitellut korjaukset. Riskien pienentämiseksi on tehty selvityksiä ja parannuksia. Vuoden 2015 aikana on selvitetty pumppaamoiden automaatio- ja kaukovalvontajärjestelmän nykytila sekä laadittu etenemistapa järjestelmän kehittämiseksi. Vuoden 2016 aikana valmistui Sipoon Veden varautumissuunnitelma, jossa kartoitettiin vesihuoltolaitoksen häiriötilannetoimintaa ja tehtiin toimintakortit siitä, kuinka eri häiriötilanteissa tulee toimia. Vuoden 2017 aikana otettiin käyttöön töidenhallintajärjestelmä, jonka avulla ylläpitotoiminnan ennakoivuus ja suunnitelmallisuus paranevat edelleen pienentäen em. riskejä.

Varallaolojärjestelmällä vähennetään mm. vesihuollon erityistilanteissa syntyvien lisävahinkojen syntymistä ja edistetään asiakkaisiin mahdollisesti kohdistuvien haittojen nopeaa korjaamista sekä vähennetään velvoitteita mm. veden jakelun keskeytystilanteissa syntyvistä korvausvaatimuksista.

Lisäksi henkilöstön koulutukset, esimerkiksi vesityökorttikoulutus, lisäävät ymmärrystä ja siten vähentävät riskitilanteita. Kriisitilanneharjoituksia järjestetään säännöllisesti yhteistyössä Tuusulan seudun vesilaitoskuntayhtymän, Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen, pelastuslaitosten sekä naapurikuntien vesihuoltolaitoksien kanssa.

Ympäristötekijät

Sipoon Vedellä ei ole jätevedenpuhdistamoita, vaan kaikki jätevesi johdetaan Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän Viikinmäen jätevedenpuhdistamolle keskitetysti puhdistettavaksi. Taloudelliseen tulokseen vaikuttavia ympäristötekijöitä ei vuoden aikana ollut.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä

Sipoon Veden sisäisen valvonnan periaatteet ja toiminta seuraavat kunnan toimintoja ja päätöksiä.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arviointi

Toimintakertomusvuodelle asetetut tavoitteet saavutettiin pääsääntöisesti hyvin. Vuoden 2017 talousarvion ja käyttösuunnitelman tavoitteet johdettiin kuntastrategian pohjalta. Varojen käyttöä ja tuloksellisuutta arvioitiin kuukausittaisesti tuotetun raportointitiedon sekä osavuosikatsausten pohjalta.

Sisäinen valvonta

Sisäinen valvonta on osa kunnan ja kuntakonsernin johtamis- ja hallintojärjestelmää. Se on kunnan ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Päivittäinen valvonta

Päivittäistä toimintaa ohjataan hallintosäännöllä, henkilöstön vastuiden ja valtuuksien määrittelyllä sekä toimenkuvien, hyväksymisvaltuuksien ja varamiesmenettelyjen määrittelyllä sekä työohjeilla. Esimiesten tehtävän on seurata päivittäisen toiminnan lain sekä ohjeistuksien mukaisuutta.

Talouden seuranta, rahoituksen valvonta, hyväksymisoikeudet ja investoinnit

Sipoon Vesi vastaa taloutensa raportoinnista. Liikelaitosjohtaja ja controller tarkastavat kuukausitulokset. Talouden kehitystä ja riskejä käydään läpi kuukausittain tekniikka- ja ympäristöosaston johtoryhmässä.

Toimintamenojen, merkittävien sopimusten ja investointien hyväksymisoikeudet on määritelty valtuuston hyväksymän hallintosäännön sekä siinä hyväksyttyjen kunnanhallituksen, johtokunnan ja viranhaltijoiden toimivaltuuksien mukaisesti.

Investointien seuranta hoidetaan yhdessä tekniikka- ja ympäristöosaston investointijohtoryhmän sekä investointipäällikön kanssa kuukausittain sekä Sipoon Veden osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinnan menetelmiä ja toimintatapoja arvioidaan jatkuvasti normaalitoiminnan ohella. Vesihuoltolaitoksella on tehty riskikartoituksia sekä suunniteltu toimenpiteitä riskien hallitsemiseksi. Riskien ja vaarojen arviointi tehtiin vuoden 2016 aikana. Varautumissuunnitelmaa päivitettiin vuoden 2016 aikana ja se valmistui vuonna 2017. Toimintatapoja ja ohjeistuksia tarkennetaan jatkuvasti saatuja kokemuksia ja oppeja hyödyntäen.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan vastuu ja seuranta

Hallitus ja Sipoon Veden johtokunta seuraavat ja arvioivat päätöksenteon laatua, suunnitelmien toteutumista, riskienhallinnan järjestämisen asianmukaisuutta ja tavoitteiden saavuttamista mm. heille toimitettavan toiminnallisen ja taloudellisen raportointitiedon, esityslistojen, pöytäkirjojen, päätösten ja suunniteltujen toimenpiteiden vaikutusten sekä riskiarviointien tulosten perusteella.

Kunnanjohtaja, johtavat viranhaltijat ja tulosalueiden ja yksiköiden esimiehet vastaavat kokonaisvaltaisen riskienhallinnan ja valvonnan viemisestä käytäntöön sekä säännöllisestä raportoinnita hallitukselle, valiokunnille ja johtokunnalle vähintään osavuosikatsausten ja toimintakertomuksen laadinnan yhteydessä.

Tilikauden tuloksen käsittely

Johtokunnan on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tilikauden tuloksella tarkoitetaan tällöin tilikauden yli-/alijäämää ennen tilinpäätössiirtoja.

Tilikauden ylijäämä ennen tilinpäätössiirtoja on 313 140,98 euroa. Tämä esitetään siirrettäväksi Sipoon Veden omaan pääomaan yli-/alijäämätilille.

5.4 SIPOON VESI, TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Pysyvien vastaavien arvostus
Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Rahoitusomaisuuden ja vieraan pääoman arvostus
Saamiset ja velat on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Avustusten käsittely
Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenon vähennykseksi.

Jaksotusperiaatteet
Tulot ja menot on merkitty suoriteperusteisesti.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus
Organisaatiota ei ole tilikauden aikana muutettu, joten vuosien 2016 ja 2017 tiedot ovat vertailukelpoisia.

Vuoden 2016 avaavan taseen kirjauksessa tapahtunut virhe on vuoden 2017 tilinpäätöksen yhteydessä korjattu. Tämän takia tase per 31.12.2017 ei ole vertailukelpoinen vuoden 2016 taseen kanssa.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot eriteltynä	2017	2016
Vedenmyynti		
Perusmaksut	484 463,96	348 367,93
Kulutusmaksut	1 471 830,49	1 378 587,66
	1 956 294,45	1 726 955,59
Jätevesilaskutus		
Perusmaksut	608 915,88	434 425,84
Kulutusmaksut	1 611 226,23	1 576 924,98
	2 220 142,11	2 011 350,82
Muut myyntituotot		
Lietteen vastaanotto	67 927,99	79 971,39
	67 927,99	79 971,39
Muut tuotot	30 698,32	5 361,18
Muut vuokratulot	4 498,03	6 818,00
	35 196,35	12 179,18
Liikevaihto	**4 279 560,90**	**3 830 456,98**
Asennustoiminta		
Työlaskutus	170 010,54	101 869,82
Muut tuotot		262,57
	170 010,54	102 132,39
Toimintatuotot yhteensä	**4 449 571,44**	**3 932 589,37**

Palvelujen ostojen erittely

	2017	2016
Asiakaspalvelujen ostot	785 193,45	715 148,57
Muiden palvelujen ostot	88 035,00	56 185,37
Palvelujen ostot yhteensä	**873 228,45**	**771 333,94**

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Käytetyt poistomenetelmät ovat tasapoistoja.

	2017
Maa- ja vesialueet	ei poistoja
Muut pitkävaikutteiset menot	2 vuotta
kunnan investoinneissa muiden kuntien vesi- ja viemärilaitoksiin	20 vuotta
Rakennukset	
Vesilaitosrakennukset	20 vuotta
Viemärilaitosrakennukset	20 vuotta
Hallintorakennukset	25 vuotta
Vesitornit	30 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet	30 vuotta
Verkostot	30 vuotta
Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta
Laitoskoneistot	10 vuotta
Automaatiojärjestelmät	7 vuotta
Koneet ja kalusto	
Kuljetusvälineet	3-5 vuotta
Vesimittarit	5 vuotta
Tietokonelaitteet	3 vuotta

Tasetta koskevat liitetiedot

Aineelliset ja aineettomat hyödykkeet	Aineettomat hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet					Yhteensä
	Muut pitkä-vaikuitteiset menot	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	
Poistamaton hankintameno 1.1.	59 398,77			13 143 878,97	11 528,79	54 764,91	13 210 172,67
Lisäykset tilikauden aikana		0,00	0,00	837 617,70		161 847,49	999 465,19
Rahoitusosuudet tilikaudella		0,00	0,00	105 000,00			
Vähennykset tilikauden aikana		0,00	0,00	-14 761,67			-14 761,67
Tilikauden poistot	-27 165,30	0,00	0,00	-1 087 530,76	-3 458,67		-1 090 989,43
Poistamaton hankintameno 31.12.	32 233,47	0,00	0,00	12 984 204,24	8 070,12	216 612,40	13 208 886,76

Sijoitukset

	Osakkeet ja osuudet	
	Kuntayhtymäosuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	1 803 760,05	1 803 760,05
Lisäykset		
Vähennykset		
Hankintameno 31.12.	1 803 760,05	1 803 760,05

	2017	2016
Pitkä- tai lyhytaikaiset saamiset tytäryhteisöiltä/osakkuusyhteisöiltä		
Lyhytaikaiset myyntisaamiset	8 496,30	8 203,13
Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät		
Muut siirtosaamiset	65 559,78	13 801,43

Oman pääoman erittely

	2017	2016
Peruspääoma 31.12.	6 127 918,54	6 127 918,54
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	-38 592,36	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	313 140,98	-38 592,36
Oma pääoma yhteensä	**6 402 467,16**	**6 089 326,18**

Pitkä- tai lyhytaikaiset velat tytäryhteisöille/osakkuusyhteisöille	**2017**	**2016**
Lyhytaikaiset ostovelat	1 084,01	4 438,29

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2017	2016
Lomapalkkavelka	29 739,28	29 739,28
Palkkajaksotus	0,00	12 759,87
Muut siirtovelat	7 187,95	6 968,44
	36 927,23	49 467,59

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

	2017	2016
Henkilöstömäärä		
Vakinaiset	**8**	8
Osa-aikaiset	**0**	1
Yhteensä	**8**	**9**

Palkkaerittely		
Tuntipalkat	- 210 030,78	- 266 513,93
Kuukausipalkat	- 166 907,70	- 142 779,49
Palkkiot	- 8 569,93	- 2 195,71
Maksetut palkat (tuloslaskelma)	- 385 508,41	- 411 489,13
Lomapalkkavaraus/muutos	14 606,80	- 10 225,82
Tulosvaikutteiset palkat	- 370 901,61	- 421 714,95
Aktivoidut palkat		
Palkat yhteensä	**- 370 901,61**	**- 421 714,95**

Lakisääteiset henkilöstösivukulut		
Sosiaaliturvamaksut	- 4 147,25	- 8 696,87
Eläkevakuutusmaksut	- 74 786,64	- 83 595,14
Tapa-turmavakuutusmaksut	- 12 728,79	- 16 334,48
Maksetut sivukulut (tuloslaskelma)	- 91 662,68	- 108 626,49
tulosvaikutteiset sivukulut	- 91 662,68	- 108 245,12
Sivukulut yhteensä	**- 91 662,68**	**- 108 245,12**

Luottamushenkilön palkoista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	2017	2016
Svenska folkpartiet	160,00	80,00
Kokoomus	91,00	36,00
Sibbo Socialdemokrater	60,00	60,00
Keskustapuolueen Sipoon paikallisyhdistys	16,00	16,00
Sipoon Vihreät	24,00	
Sipoon Perussuomalaiset	64,00	16,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	**415,00**	**208,00**

Leasingvastuiden yhteismäärä

	2017	2016
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	14 851,22	14 851,22
Myöhemmin maksettavat	29 896,58	27 256,22
Yhteensä	**44 747,80**	**42 107,44**

Leasingsopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita.

6 Tilinpäätöksen allekirjoitus ja tilinpäätösmerkintä

Sipoossa 27. päivänä maaliskuuta 2018

Sipoon kunnanhallitus

Kunnanjohtaja Mikael Grannas

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Sipoossa . .2018

KPMG Julkishallinnon Palvelut OY .....
Tilintarkastusyhteisö

Martin Slotte
JHT, HT

5.5 SIPOON VESI -LIIKELAITOKSEN VAIKUTUS KUNNAN TALOUTEEN

Kuntaorganisaatioon kuuluu Sipoon Vesi.

Liikelaitoksen johtokunta päättää kuntalain mukaisesti omista talousarvioistaan ja taloussuunnitelmistaan. Liikelaitoksen talousarvio ja taloussuunnitelma esitetään kunnan talousarvion liitetietona, mutta liikelaitosten tilinpäätösten luvut yhdistellään kunnan tilinpäätökseen.

Liikelaitos toimii erillisenä yksikkönä kuntaorganisaation sisällä, mutta kuuluu juridisesti kunnan emoyhteisöön. Liikelaitos on itsenäisestä roolistaan huolimatta suoraan osa kunnan taloutta. Liikelaitos laatii omat tilinpäätöslaskelmansa liitetietoineen. Tiedot yhdistellään kunnan vastaaviin tilinpäätöslaskelmiin rivi riviltä siten, että sisäiset ostot, sisäiset myynnit ja muut sisäiset erät eliminoidaan.

Tuloksen muodostuminen

Liikelaitoksen toiminnan kokonaisvaikutus kunnan tilikauden 2017 tuloksen muodostumiseen oli positiivinen. Liikelaitoksen vuosikate oli 1,45 milj. euroa, poistot 1,13 milj. euroa ja tilikauden tulos 0,3 milj. euroa ylijäämäinen.

Kunnan tilikauden ylijäämä ilman liikelaitosta on 4,1 milj. euroa. Liikelaitos mukaan lukien ylijäämä on 4,4 milj. euroa. Kunnan käyttötalouden sisäiset menot ja tulot ovat 22,4 milj. euroa.

Kunnan ja liikelaitoksen väliset sisäiset ostot ja myynnit olivat 0,5 milj. euroa. Kunnan ja liikelaitoksen käyttötalouden sisäisiä eriä oli yhteensä 0,5 milj. euroa.

Liikelaitos Sipoon veden liikevaihto oli 4,3 milj. euroa ja investoinnit 1,1 milj. euroa. Sipoon veden tuloutus kunnalle oli 1,1 milj. euroa. Liikelaitoksen poistot olivat 1,1 milj. euroa ja tilikauden ylijäämä 0,3 milj. euroa.

Toiminnan rahoitus

Kunnan osalta toiminnan ja investointien rahavirta oli –2,96 milj. euroa. Sipoon Veden toiminnan ja investointien rahavirta oli 0,4 milj. euroa. Sipoon Veden vuotuisia investointeja rahoitetaan toimintatulojen lisäksi liittymismaksutuloilla. Liittymismaksuja kertyi viime vuonna 0,8 milj. euroa.

Sipoon Veden rahoitustarpeisiin ei ollut tarpeen ottaa lainaa. Sipoon Veden maksuvalmius hoidetaan kunnan keskuskassan välityksellä.

TULOSLASKELMAN YHDISTELY	Kunta	Sipoon Vesi	Yhteensä	Eliminointi	Sipoon kunta yhteensä
TOIMINTATUOTOT					
Myyntituotot	5 318 891,06	4 272 732,90	9 591 623,96	-145 752,58	9 445 871,38
Maksutuotot	7 246 061,15		7 246 061,15		7 246 061,15
Tuet ja avustukset	1 041 884,39		1 041 884,39		1 041 884,39
Muut toimintatuotot	6 476 390,51	182 848,54	6 659 239,05	-321 005,06	6 338 233,99
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	**20 083 227,11**	**4 455 581,44**	**24 538 808,55**	**-466 757,64**	**24 072 050,91**
Valmistus omaan käyttöön					
TOIMINTAKULUT					
Henkilöstökulut	-53 024 683,91	-444 693,13	-53 469 377,04		-53 469 377,04
Palkat ja palkkiot	-42 179 519,72	-357 203,70	-42 536 723,42		-42 536 723,42
Henkilösivukulut	-10 845 164,19	-87 489,43	-10 932 653,62		-10 932 653,62
Eläkekulut	-8 954 338,51	-74 786,64	-9 029 125,15		-9 029 125,15
Muut henkilösivukulut	-1 890 825,68	-12 702,79	-1 903 528,47		-1 903 528,47
Palvelujen ostot	-51 659 757,97	-873 228,45	-52 532 986,42	340 746,53	-52 192 239,89
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-7 442 777,72	-775 609,03	-8 218 386,75	61 662,68	-8 156 724,07
Avustukset	-5 674 448,69		-5 674 448,69		-5 674 448,69
Muut toimintakulut	-5 392 417,05	-94 101,09	-5 486 518,14	64 348,43	-5 422 169,71
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	**-123 194 085,34**	**-2 187 631,70**	**-125 381 717,04**	**466 757,64**	**-124 914 959,40**
TOIMINTAKATE	**-103 110 858,23**	**2 267 949,74**	**-100 842 908,49**		**-100 842 908,49**
Verotulot	96 898 604,44		96 898 604,44		96 898 604,44
Valtionosuudet	14 621 106,00		14 621 106,00		14 621 106,00
Rahoitustuotot ja -kulut:	**461 000,41**	**-821 892,36**	**-360 891,95**		**-360 891,95**
Korkotuotot	112 096,53		112 096,53	-88 585,12	23 511,41
Muut rahoitustuotot	904 825,32	2 042,98	906 868,30	-735 350,22	171 518,08
Korkokulut	-546 793,61	-88 585,12	-635 378,73	88 585,12	-546 793,61
Muut rahoituskulut	-9 127,83	-735 350,22	-744 478,05	735 350,22	-9 127,83
VUOSIKATE	**8 869 852,62**	**1 446 057,38**	**10 315 910,00**	**0,0**	**10 315 910,00**
Poistot ja arvonalentumiset	-6 146 210,17	-1 132 916,40	-7 279 126,57		-7 279 126,57
Suunnitelman mukaiset poistot	-6 146 210,17	-1 132 916,40	-7 279 126,57		-7 279 126,57
Arvonalentumiset					
TILIKAUDEN TULOS	**2 723 642,45**	**313 140,98**	**3 036 783,43**	**0,00**	**3 036 783,43**
Poistoeron lis (-) tai väh (+)	1 339 438,75		1 339 438,75		1 339 438,75
TILIKAUDEN YLI-JÄÄMÄ	**4 063 081,20**	**313 140,98**	**4 376 222,18**	**0,00**	**4 376 222,18**

RAHOITUSLASKELMAN YHDISTELY	Kunta	Sipoon Vesi	Yhteensä	Eliminointi	Sipoon kunta yhteensä
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	8 869 402,62	1 446 057,38	10 315 460,00		10 315 460,00
Satunnaiset erät					
Tulorahoituksen korjauserät	-1 883 126,00		-1 883 126,00		-1 883 126,00
Tulorahoitus yhteensä	**6 986 276,62**	**1 446 057,38**	**8 432 334,00**	**0,00**	**8 432 334,00**
Investointien rahavirta		-999 465,19	-10 729 057,06	0,00	
Investointimenot	-12 157 876,87	-1 104 465,19	-13 262 342,06		-13 262 342,06
Rahoitusosuudet investointimenoihin	15 000,00	105 000,00	120 000,00		120 000,00
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 413 285,00		2 413 285,00		2 413 285,00
Toiminnan ja investointien rahavirta	**-2 743 315,25**	**446 592,19**	**-2 296 723,06**	**0,00**	**-2 296 723,06**
Rahoituksen rahavirta	**9 157 474,46**	**-446 592,19**	**8 710 882,27**	**0,00**	**8 710 882,27**
Antolainauksen muutokset	300,00	0,00	300,00	0,00	300,00
Antolainasaamisten vähennykset	300,00		300,00		300,00
Lainakannan muutokset	4 743 321,30	0,00	4 743 321,30	0,00	4 743 321,30
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	18 300 000,00		18 300 000,00		18 300 000,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-13 556 678,70		-13 556 678,70		-13 556 678,70
Oman pääoman muutokset			0,00		0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset	4 413 853,16	-446 592,19	3 967 260,97	0,00	3 967 260,97
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset					
Vaihto-omaisuuden muutos	2 058,30		2 058,30		2 058,30
Saamisten muutos	-2 495 526,26	-1 192 165,86	-3 687 692,12	921 992,47	-2 765 699,65
Korottomien velkojen muutos	6 907 321,12	745 573,67	7 652 894,79	-921 992,47	6 730 902,32
RAHAVAROJEN MUUTOS	**6 414 159,04**	**0,00**	**6 414 159,04**	**0,00**	**6 414 159,04**

TASEEN YHDISTELY VASTAAVA	Kunta	Sipoon Vesi	Yhteensä	Eliminointi	Sipoon kunta yhteensä
PYSYVÄT VASTAAVAT	***194 988 386,55***	***15 044 880,28***	***210 033 266,83***	***-6 127 918,54***	**203 905 348,29**
Aineettomat hyödykkeet	***133 677,46***	***32 233,47***	***165 910,93***	***0,00***	165 910,93
Muut pitkävaikutteiset menot	133 677,46	32 233,47	165 910,93		165 910,93
Aineelliset hyödykkeet	***143 522 560,19***	***13 208 886,76***	***156 731 446,95***	***0,00***	**156 731 446,95**
Maa- ja vesialueet	34 897 501,47		34 897 501,47		34 897 501,47
Rakennukset	80 532 386,02		80 532 386,02		80 532 386,02
Kiinteät rakenteet ja laitteet	10 098 935,56	12 984 204,24	23 083 139,80		23 083 139,80
Koneet ja kalusto	1 207 147,01	8 070,12	1 215 217,13		1 215 217,13
Muut aineelliset hyödykkeet	56 580,60		56 580,60		56 580,60
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	16 730 009,53	216 612,40	16 946 621,93		16 946 621,93
Sijoitukset	***51 332 148,90***	***1 803 760,05***	***53 135 908,95***	***-6 127 918,54***	**47 007 990,41**
Osakkeet ja osuudet	51 329 892,91	1 803 760,05	53 133 652,96	-6 127 918,54	47 005 734,42
Muut lainasaamiset	2 255,99		2 255,99		2 255,99
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	***268 777,67***	***0,00***	***268 777,67***	***0,00***	**268 777,67**
Valtion toimeksiannot	12 060,75		12 060,75		12 060,75
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	132 666,22		132 666,22		132 666,22
Muut toimeksiantojen varat	124 050,70		124 050,70		124 050,70
VAIHTUVAT VASTAAVAT	***14 021 149,12***	***5 234 352,06***	***19 255 501,18***	***-1 311 457,05***	**17 944 044,13**
Vaihto-omaisuus	***21 275,96***	***0,00***	***21 275,96***	***0,00***	21 275,96
Aineet ja tarvikkeet	21 275,96		21 275,96		21 275,96
Saamiset	***7 836 012,80***	***2 227 710,55***	***10 063 723,35***	***-1 311 457,05***	**8 752 266,30**
Pitkäaikaiset saamiset	***185 542,42***	***0,00***	***185 542,42***	***0,00***	185 542,42
Lainasaamiset	50 000,00		50 000,00		50 000,00
Muut saamiset	135 542,42		135 542,42		135 542,42
Lyhytaikaiset saamiset	***7 650 470,38***	***2 227 710,55***	***9 878 180,93***	***-1 311 457,05***	**8 566 723,88**
Myyntisaamiset	1 783 225,55	1 240 158,30	3 023 383,85		3 023 383,85
Muut saamiset	3 542 094,36	921 992,47	4 464 086,83	-1 311 457,05	3 152 629,78
Siirtosaamiset	2 325 150,47	65 559,78	2 390 710,25		2 390 710,25
Rahoitusomaisuusarvopaperit	***73,20***	***0,00***	***73,20***	***0,00***	73,20
Osakkeet ja osuudet	73,20		73,20		73,20
Rahat ja pankkisaamiset	6 163 787,16	3 006 641,51	9 170 428,67		9 170 428,67
VASTAAVAA YHTEENSÄ	**209 278 313,34**	**20 279 232,34**	**229 557 545,68**	**-7 439 375,59**	**222 118 170,09**

TASEEN YHDISTELY VASTATTAVAA	Kunta	Sipoon Vesi	Sipoon kunta yhteensä	Eliminointi	Sipoon kunta yhteensä
OMA PÄÄOMA	***82 421 883,46***	***6 402 467,16***	***88 824 350,62***	***-6 127 918,54***	**82 696 432,08**
Peruspääoma	68 113 361,72	6 127 918,54	74 241 280,26	-6 127 918,54	68 113 361,72
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	10 245 440,54	-38 592,36	10 206 848,18		10 206 848,18
Tilikauden yli-/alijäämä	4 063 081,20	313 140,98	4 376 222,18		4 376 222,18
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	***44 243 613,75***	***0,00***	***44 243 613,75***	***0,00***	***44 243 613,75***
Poistoerot	21 619 524,39		21 619 524,39		21 619 524,39
Vapaaehtoiset varaukset	22 624 089,36		22 624 089,36		22 624 089,36
PAKOLLISET VARAUKSET	***163 105,96***	***0,00***	***163 105,96***	***0,00***	***163 105,96***
Muut pakolliset varaukset	163 105,96		163 105,96		163 105,96
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	***268 777,67***	***0,00***	***268 777,67***	***0,00***	***268 777,67***
Valtion toimeksiannot	12 060,75		12 060,75		12 060,75
Lahjoitusrahastojen pääomat	256 716,92		256 716,92		256 716,92
VIERAS PÄÄOMA	***82 180 932,50***	***13 876 765,18***	***96 057 697,68***	***-1 311 457,05***	***94 746 240,63***
Pitkäaikainen	***46 404 059,83***	***12 997 333,46***	***59 401 393,29***	***0,00***	***59 401 393,29***
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	41 870 000,00		41 870 000,00		41 870 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	165 755,15		165 755,15		165 755,15
Liittymismaksut ja muut velat	4 368 304,68	12 997 333,46	17 365 638,14		17 365 638,14
Lyhytaikainen	***35 776 872,67***	***879 431,72***	***36 656 304,39***	***-1 311 457,05***	***35 344 847,34***
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	9 530 000,00		9 530 000,00		9 530 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	22 822,52		22 822,52		22 822,52
Saadut ennakot	10 529 371,02		10 529 371,02		10 529 371,02
Ostovelat	5 629 727,45	281 248,11	5 910 975,56		5 910 975,56
Liittymismaksut ja muut velat	1 792 324,16	561 256,38	2 353 580,54	-1 311 457,05	1 042 123,49
Siirtovelat	8 272 627,52	36 927,23	8 309 554,75		8 309 554,75
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	***209 278 313,34***	***20 279 232,34***	***229 557 545,68***	***-7 439 375,59***	***222 118 170,09***

6 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

5. ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Sipoossa 14. päivänä maaliskuuta 2018

Sipoon vesihuoltoliikelaitoksen johtokunta

Stefan Sandström

Ari Tammisen

Tapani Pellinen

Ilkka Jaakkola

Liikelaitosjohtaja Matti Huttunen

TILINTARKASTUSMERKINTÄ

Olemme tarkastaneet tilinpäätöksen.

Sipoossa 5.6 2018

KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy

Martin Slotte
~~JHTT, CIA~~ JHT, HT, CIA

7 TILINPÄÄTÖSTÄ VARMENTAVAT ASIAKIRJAT

7.1 TILIKAUDEN 1.1.–31.12.2017 AIKANA KÄYTETYT TILIKIRJAT, RAPORTIT JA KORTISTOT

Sähköiset arkistoraportit

päiväkirja
pääkirja
talousarvion toteutumisvertailu
tase
tase tileittäin
tuloslaskelma
tuloslaskelma tileittäin
rahoituslaskelma
ostoreskontra
avoimet laskut 31.12.2017
myyntireskontra
laskutusluettelot
avoimet laskut 31.12.2017
pysyvien vastaavien hyödykkeiden luettelo
irtaimistoluettelot

palkanmaksu kausittain
palkanmaksuerittely henkilöittäin
palkanmaksuerittely kirjaustunnisteittain

perusturvan päiväkirja
perusturvan tilierittelyt
perusturvan kirjanpitosiirron tilierittelyt

antolainat
asunto- ja lisälainat

Kortistot

asunto- ja lisälainat

Tasekirja

TOSITELAJIT

Id	Nimitys
ALKUSA	Alkusaldot
BUD	Talousarvio
BUDL	Talousarviomuutokset
KASSA1	Palvelukassa
KLALKU	Konsernin alkusaldot
KLKIRJ	Konsernikirjaukset
KLYHT T	ytäryht./Kuntayht.
KOMTOS	Käyttöomaisuustositteet
MUIJAK	Muistioiden jaksotus
MUISIS	Muistio, sisäinen
MUIST1	Muistiotositteet 1
OMAKSU	Ostoreskontramaksut
OSTOT	Ostolaskut
PALKAT	Palkkatositteet
PANKKI	Pankkien tiliotteet
SISLAS	Sisäiset laskut Proe
SOSTYO	Sosiaalityö/kp
VARAS1	Siivousvarasto
VARAS2	Toimistotarvikevarasto
YMR01	Ennakkomaksut
YMR10	MR Laskulaji 10 Talouspalveluyksikön yleislaskutus
YMR11	MR Laskulaji 11 Terveyskeskuksen yleislaskutus
YMR12	MR Laskulaji 12 Sosiaalitoimen yleislaskutus
YMR13	MR Laskulaji 13 Sivistystoimen yleislaskutus
YMR14	MR Laskulaji 14 Vapaa-aikatoimen yleislaskutus
YMR15	MR Laskulaji 15 Tekniikka- ja ympäristöosaston yleislaskutus
YMR16	MR Laskulaji 16 Kunnantalon vuokrat
YMR17	MR Laskulaji 17 Rakennusvalvonta
YMR18	MR Laskulaji 18 Vuokrat
YMR19	MR Laskulaji 19 Aamu- ja iltapäivätoiminta
YMR20	MR Laskulaji 20 Vapaa-aikatoimen liikuntapaikat
YMR21	MR Laskulaji 21 Kurssimaksut
YMR22	MR Laskulaji 22 liikuntakurssit
YMR53	MT Laskulaji 53 Päivähoito yleislaskutus
YMR54	MR Laskulaji 54 Päivähoito
YMR55	MR Laskulaji 55 Hoito- ja palvelu
YMR56	MR Laskulaji 56 Asuminen, ostopalvelut
YMR59	MR Laskulaji 59 Aravalainat
YMR77	MR Laskulaji 77 Vesihuolto
YMR80	MR Laskulaji 80 Hammashoito
YMR81	MR Laskulaji 81 Potilasmaksut
YMRHYV	MR Hyvityslaskukuittaukset
YMRK	MR Tileistä poistot
YMRMAN	MR Manuaalisuoritukset
YMRVII	MR Viitesuoritukset

Kirjanpidon ja tositteiden säilytys

Tasekirja, talousarvion toteutumisvertailu ja tilikartta säilytetään pysyvästi. Päivä- ja pääkirjat sekä tositteet säilytetään vähintään kuusi vuotta. Siirtolistat osakirjanpidoista säilytetään vähintään kaksi vuotta.

Talousarvion toteutumisvertailu ja pääkirja sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luettelot ovat Raindance-ohjelmassa. Päiväkirjat ja kaikki muut ovat paperitulosteena.

Atk-kirjanpito-ohjelmana on käytetty CGI Suomi Oy:n toimittamaa ohjelmaa Raindance.

7.2 TASE-ERITTELY 31.12.2017

VASTAAVAA

PYSYVÄT VASTAAVAT					
Aineettomat hyödykkeet					
Muut pitkäaikaiset menot					
1010	Muut pitkävaikutteiset menot		165 910,93	165 910,93	
Aineelliset hyödykkeet					
Maa- ja vesialueet					
1100	Maa- ja vesialueet		34 897 501,47		
Rakennukset					
1110	Asuinrakennukset	166 427,32			
1115	Hallinto- ja laitosrakennukset	79 840 100,42			
1120	Tehdas- ja tuotantorakennukset	5 013,43			
1121	Talousrakennukset	316 839,67			
1122	Vapaa-ajan rakennukset	204 005,18	80 532 386,02		
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
1130	Maa- ja vesirakenteet	746 206,85			
1131	Kadut, tiet, torit ja puistot	9 124 461,47			
1132	Sillat, laiturit ja uimalat	18 686,42			
1135	Vedenjakeluverkosto	4 736 401,55			
1136	Viemäriverkosto	8 247 802,69			
1138	Sähköjohd. muuntoas. ulkoval.laitteet	4 218,18			
1140	Johtoverkostot ja laitteet	14 985,87			
1150	Muut kiinteät rakenteet ja laiteet	190 376,77	23 083 139,80		
Koneet ja kalusto					
1160	Kuljetusvälineet	35 051,36			
1164	Muut liikkuvat työkoneet	90 209,40			
1166	Muut kevyet koneet	7 904,96			
1167	Sairaala-, terv.huolt.-yms laitteet	18 004,40			
1170	Muut koneet ja kalusto	746 038,69			
1174	Tietokonelaitteet	318 008,32	1 215 217,13		
Muut aineelliset hyödykkeet					
1184	Arvo- ja taide-esineet		56 580,60		
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat					
1190	Ennakkomaksut	9 572 495,89			
1195	Keskeneräiset hankinnat	7 374 126,04	16 946 621,93	156 731 446,95	
Sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet					
1201	Tytäryhtiöosakkeet ja osuudet	33 170 870,48			
1203	Kuntayhtymäosuudet	10 052 220,52			
1205	Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet	549 047,32			
1212	Muut osakkeet ja osuudet	3 233 596,10			
1214	Osakkeiden ja osuuksien arvonkorotukset		47 005 734,42		
Muut lainasaamiset					
1238	Muut lainasaamiset muilta		2 255,99	47 007 990,41	**203 905 348,29**
TOIMEKSIANTOJEN VARAT					
Valtion toimeksiannot					
1410	Välitetyt valtion lainat		12 060,75	12 060,75	
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet					
1440	Lahjoitusrahastojen erityiskatteet		132 666,22		
Muut toimeksiantojen varat					
1475	Testamentoidut pääomat		124 050,70	256 716,92	
					268 777,67

VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Vaihto-omaisuus					
Aineet ja tarvikkeet					
1500	Aineet ja tarvikkeet		21 275,96	21 275,96	**21 275,96**
Saamiset					
Pitkäaikaiset saamiset					
Lainasaamiset					
1651	Lainasaamiset kunnilta		50 000,00		
Muut saamiset					
1666	Valtionosuussaamiset		121 715,42		
1688	Muut saamiset		13 827,00	185 542,42	
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset					
1720	Myyntisaamiset tytäryhteisöiltä	1 754,42			
1725	Myyntisaamiset kunnilta ja kuntayhtymiltä	113 029,01			
1730	Myyntisaamiset omistusos.	6 741,88			
1740	Myyntisaamiset muilta	2 901 858,54	3 023 383,85		
Muut saamiset					
1781	Muut saamiset kunnilta ja kuntayhtymiltä				
1791	Valtionosuussaamiset	154 851,00			
1806	Saadut ALV-palautukset	1 306 377,39			
1810	Muut saamiset	1 691 401,39	3 152 629,78		
Siirtosaamiset					
1822	Muut siirtosaamiset tytäryhteisöiltä	1 741 772,16			
1826	Muut siirtosaamiset muilta	648 938,09	2 390 710,25	8 566 723,88	**8 752 266,30**
Rahoitusarvopaperit					
Osakkeet ja osuudet					
1831	Osakkeet ja osuudet		73,20	73,20	
Rahat ja pankkisaamiset					
1901	Pääkassa	3 477,35			
1902	Kassa, alitilittäjä, Monitoimihalli	536,75			
1903	Kassa, alitilittäjä, Kirjasto-Nikkilä 2	96,15			
1904	Kassa, alitilittäjä, Kirjasto-Söderkulla 1	381,25			
1905	Kassa, alitilittäjä, Info 1	467,05			
1906	Kassa, alitilittäjä, Info 2	168,20			
1908	Kassa, alitilittäjä, Kirjasto-Nikkilä 1	88,55			
1911	Kassa, muut alitilittäjät	390,00			
1912	Kassa, alitilittäjä, Elsie	150,00			
1913	Kassa, alitilittäjä, HSL Nikkilä	597,40			
1914	Kassa, alitilittäjä, HSL Söderkulla	113,60			
1915	Kassa, alitilittäjä Risteys	50,00			
1916	Kassa, alitilittäjä Cafe Matkahuolto	500,00			
1917	Kassa, alitilittäjä Cafe Diem tk	300,00			
1921	Osuuspankki, 556104-1632	8 564 240,01			
1925	Aktia 405570-125	262 951,18			
1926	Nordea 237818-60012	279 169,84			
1942	Danske Bank 800016-251707	53 773,81			
1945	Op (vakuus) 556104-248241	420,50			
1970	Maksupalvelujen selvittelytili	2 557,03			
			9 170 428,67	**17 944 044,13**	
YHTEENSÄ				€	**222 118 170,09**

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

Peruspääoma					
2000	Peruspääoma			68 113 361,72	
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä					
2040	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä			10 206 848,18	
Tilikauden yli-/alijäämä					
2050	Tilikauden yli-/alijäämä			4 376 222,18	**82 696 432,08**

POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET

Poistoerot					
2100	Poistoerot			21 619 524,39	
Vapaaehtoiset varaukset					
2110	Investointivaraus			22 624 089,36	**44 243 613,75**

PAKOLLISET VARAUKSET

Muut pakolliset varaukset					
2130	Muut pakolliset varaukset			163 105,96	**163 105,96**

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT

Valtion toimeksiannot					
2300	Välitettävät valtion lainat		12 060,75	12 060,75	
Lahjoitusrahastojen pääomat					
2325	Lahjoitusrahastojen pääomat		132 666,22		
2326	Testamentoidut pääomat		124 050,70	256 716,92	**268 777,67**

VIERAS PÄÄOMA

Pitkäaikainen					
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta					
2411	Lainat Kuntarahoitus Oy:ltä	41 870 000,00			
Lainat julkisyhteisöiltä					
2420	Lainat valtiolta	165 755,15			
Muut velat					
2460	Muut velat tytäryhteisöille	4 368 304,68			
2469	Liittymismaksut ja muut velat	12 997 333,46	59 401 393,29	59 401 393,29	
Lyhytaikainen					
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta					
2510	Lainat kotimaisisla pankeilta				
2511	Lainat Kuntarahoitus Oy:ltä	9 530 000,00			
2513	Lainat muilta kotimaisilta rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta		9 530 000,00		
Lainat julkisyhteisöiltä					
2520	Lainat valtiolta	22 822,52	22 822,52		
Saadut ennakot					
2544	Saadut ennakot muilta	10 529 371,02	10 529 371,02		

Ostovelat					
2545	Ostovelat tytäryhteisöille				
2546	Ostovelat jäsenkuntayhtymille	344 583,34			
2547	Ostovelat osakkuusyhteisöille	23 926,39			
2549	Ostovelat muille	5 542 465,83	5 910 975,56		
Muut lyhytaikaiset velat					
2557	Ennakonpidätysvelka	796 376,19			
2558	Sosiaaliturvamaksuvelka	39 223,68			
2559	Tulojen selvitystili	589,00			
2560	Lyhytaikaiset muut velat	171 791,80			
2563	Luottamushenkilömaksut	4 719,00			
2564	Jäsenmaksut	24 353,38			
2803	Ennakonpidätykset, vammaisten avustajat	4 608,45			
2804	Sos.turvam. vammaisten avustajat	461,99	1 042 123,49		
Siirtovelat					
2577	Korkojaksotus	126 275,96			
2580	Lomapalkkajaksotus	5 900 294,27			
2581	Palkkajaksotus	216 603,13			
2588	Muut siirtovelat muille	1 048 720,45			
2590	KUEL-varhemaksut	33 004,62			
2591	KuEL, työntekijän eläkemaksut	219 871,39			
2592	KuEL, työnantajan palkkaperusteinen	576 518,52			
2593	Vel, työntekijän eläkemaksut	25 820,68			
2594	Vel, työnantajan eläkemaksut	62 283,91			
2595	Työttömyysvakuutusmaksut, työntekijät	38 461,82			
2989	KOM-myyntih.maa-ja vesialueet	61 700,00	8 309 554,75	35 344 847,34	**94 746 240,63**
YHTEENSÄ				€	**222 118 170,09**

Sipoossa . päivänä maaliskuuta 2018

Marianne Sved
pääkirjanpitäjä